

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**KADININ KENT YAŞAMINA KATILIMINDA KADIN
MECLİSLERİNİN ROLÜ: ÇANAKKALE KENT KONSEYİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HASİNE ÜLVİYE GÜRSOY

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ SALİH ZİYA KUTLU

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**KADININ KENT YAŞAMINA KATILIMINDA KADIN MECLİSLERİNİN
ROLÜ: ÇANAKKALE KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HASİNE ÜLVİYE GÜRSOY

Tez Danışmanı

DR. ÖRT. ÜYESİ SALİH ZİYA KUTLU

ÇANAKKALE – 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Hasine Ülviye GÜR SOY tarafından Dr. Öğr. Üyesi Salih Ziya KUTLU yönetiminde hazırlanan ve/20.. tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan **“Kadının Kent Yaşamına Katılımında Kadın Meclislerinin Rolü: Çanakkale Kent Konseyi Örneği”** başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. İsim SOY İSMİ

(Danışman)

Doç. Dr. İsim SOY İSMİ

Dr. Öğr. Üyesi İsim SOY İSMİ

.....

.....

.....

Tez No :

Tez Savunma Tarihi :/2023

.....
Doç. Dr.

Enstitü Müdürü

..../2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Hasine Ülviye GÜRSOY
(Tarih) .././2023

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Salih Ziya KUTLU'ya, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen sevgili annem Hatice GÜRSOY ve sevgili babam Muammer GÜRSOY'a hayatımın her evresinde bana destek olan değerli dostlarım Ecem AYDIN, Bahar ÇAKTI ve Eda KARATAŐ başta olmak üzere maddi manevi yanımda olan tüm dostlarıma sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalıŐmama katılım göŐteren değerli anakkle Kent Konseyi ve Kadın Meclisi üyelerine ve çalışmaya katkı sağlayan Sevgi ULUŐAL'a katılımları ve destekleri için çok teşekkür ederim.

Hasine Ülviye GÜRSOY
anakkale, Ocak 2023

ÖZET

KADININ KENT YAŞAMINA KATILIMINDA KADIN MECLİSLERİNİN ROLÜ: ÇANAKKALE KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

Hasine Ülviye GÜRSOY

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Salih Ziya KUTLU

31/01/2023, 173

Günümüzde kadınlar ve erkekler toplumsal yaşamın her alanına eşit derecede katılım gösterememektedir. Bu da toplumsal cinsiyet eşitliği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Türkiye’de kent nüfusunun yarısını kadınların oluşturmasına rağmen kadınların kent yaşamına katılımı, erkeklerin katılımından az olduğu göze çarpmaktadır. Yerel yönetim birimlerine ve yerelde kurulmuş kurum, kuruluş ve platformlara toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların kent yaşamını erkekler ile eşit şekilde paylaşması bakımından birçok sorumluluk düşmektedir. Bu tez çalışmasının konusunu kentte kadın sorunları ile ilgilenen ve kadınların kent yaşamına katılımını kolaylaştırmak için faaliyetler düzenleyen kent konseyi kadın meclisleri oluşturmaktadır. Tez çalışmasının amacı ise kadın meclislerinin, kadınların kent yaşamına katılımındaki etkisini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın araştırma soruları; “kadın meclislerinin, kadınların kent yaşamına katılmasındaki rolü nedir?” ve “kadın meclislerinin yaptığı faaliyetler yeterli midir?” olarak düzenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de ilk kurulan kadın meclislerinden biri olan Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi oluşturmaktadır. Bu tez çalışmasında nitel veri araştırma yönteminden yararlanılarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi bünyesinden 9 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerin analizi MaxQDA 2022 nitel analiz programı kullanılarak ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan bulgular neticesinde Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi’nin kadınları kent yaşamına etkin bir şekilde dâhil etmedeki rolünün fazla olduğu; ancak pandemi döneminin sebebiyet verdiği olumsuz

koşulların yanı sıra Çanakkale Kent Konseyi bünyesindeki yapısal ve yönetsel sorunların da Kadın Meclisi'nin faaliyetlerini olumsuz etkilediği, buna bağlı olarak da faaliyetlerin yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale Kent Konseyi, Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, Yönetişim, Katılım, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

ABSTRACT

THE ROLE OF WOMEN'S ASSEMBLY IN THE PARTICIPATION OF WOMEN IN URBAN LIFE: THE CASE OF CANAKKALE CITY COUNCIL

Hasine Ülviye GÜRSOY

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Department of Public Administration Master Thesis

Supervisor: Assoc. Dr. Salih Ziya KUTLU

31/01/2023, 173

Today, women and men cannot participate equally in all areas of social life. This raises the issue of gender equality. Although women make up half of the urban population in Turkey, the participation of women in urban life is less than that of men. Many responsibilities fall on local government units and locally established institutions, organizations and platforms in terms of ensuring gender equality and women's equal sharing of urban life with men. The subject of this thesis is the city council women's councils, which deal with women's issues in the city and organize activities to facilitate women's participation in urban life. The aim of the thesis is to reveal the effect of women's councils on women's participation in urban life. The research questions of the study; “What is the role of women's councils in women's participation in urban life?” and “Are the activities of women's councils sufficient?” arranged as The sample of the research is Canakkale City Council Women's Assembly, which is one of the first women's assemblies established in Turkey. In this thesis study, semi-structured interview technique was used by using qualitative data research method. Interviews were held with 9 participants from Canakkale City Council and Women's Council. The analysis of the interviews was made using the MaxQDA 2022 qualitative analysis program. As a result of the findings, it was concluded that the Canakkale City Council Women's Assembly had a great role in effectively integrating women into urban life; however, it has been concluded that the negative conditions caused by the pandemic period, as well as the structural and

administrative problems within the Canakkale City Council, have adversely affected the activities of the Women's Council, and accordingly the activities are insufficient.

Keywords: Canakkale City Council, Canakkale City Council Women's Assembly, Governance, Participation, Gender Equality

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yerel Demokrasi ile İlgili Kavramlar.....	4
2.1.1. Yerel Yönetimler	4
2.1.2. Demokrasi	8
2.2. Yerel Demokrasi Kavramı.....	12
2.2.1. Yerel Yönetimler ile Demokrasi İlişkisi	16
2.3. Katılım Kavramı.....	18
2.3.1. Katılım Modelleri	20
2.3.2. Katılım Araçları.....	27
2.3.3. Katılımı Etkileyen Faktörler.....	31

2.4. Yönetişim Kavramı	36
2.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Kavramsal ve Yasal Çerçevesi	39
2.5.1. Kavramsal Çerçeve.....	39
2.5.2. Yasal Çerçeve.....	46
2.6. Türkiye’de Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	56
2.6.1. Ulusal Düzenlemeler	59
2.6.2. Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın Hakları.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT KONSEYİ KAVRAMI ÇANAKKALE KENT KONSEYİ VE KADIN MECLİSİ

3.1. Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri	72
3.1.1. Kent Konseyi Kavramı ve Tarihsel Süreci.....	76
3.1.2. Kent Konseylerinin Oluşumu.....	78
3.1.3. Kent Konseyleri Görevleri ve Çalışma İlkeleri.....	79
3.1.4. Kent Konseyi Organları.....	80
3.1.5. Kent Konseylerinin Mali Yapısı.....	84
3.1.6. Türkiye’de Kent Konseyleri ve Katılım.....	85
3.1. Çanakkale Kent Konseyi	92
3.2.1. Çanakkale Kent Konseyi Kuruluşu ve Gelişimi.....	92
3.2.2. Çanakkale Kent Konseyi Amaçları	94
3.2.3. Çanakkale Kent Konseyi Görevleri ve Çalışma İlkeleri	94
3.2.4. Çanakkale Kent Konseyi Organları.....	96
3.2. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi	100
3.3.1. Kadın Meclisi’nin Oluşumu ve Yasal Dayanağı.....	100
3.3.2. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi Faaliyetleri	103

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADININ KENT YAŞAMINA KATILIMINDA KADIN MECLİSLERİNİN ROLÜ: ÇANAKKALE KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

4.1. Araştırmanın Konusu.....	109
4.2. Araştırmanın Soruları ve Önermesi.....	110
4.3. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	111
4.4. Araştırmanın Konusu ile İlgili Yürütülen Bazı Çalışmalar.....	112
4.5. Araştırmanın Örnekleme.....	114
4.6. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Tekniği.....	114
4.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	116
4.8. Bulgular.....	117
4.8.1. Çanakkale Kent Konseyi ve Yönetişim İlişkisine Ait Bulgular.....	119
4.8.2. Kentte Yaşayan Kadınların Sorunlarına İlişkin Bulgular.....	120
4.8.3. Çanakkale Kent Konseyi'nin Kadına Yönelik Faaliyetlerine İlişkin Bulgular.....	122
4.8.4. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi Faaliyetlerine İlişkin Bulgular .	124
4.8.5. Kadın Meclisi'nin Faaliyetlerinde Karşılaşılan Zorluklara Ait Bulgular .	129
4.8.6. Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Görünürlüğüne İlişkin Bulgular.....	131
4.8.7. Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular.....	133
4.8.8. Kadın Meclisi'nin Çanakkale İli İçin Önemine İlişkin Bulgular.....	137

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA.....	154
EKLER.....	I
Ek 1. Görüşme Formu.....	I

Ek 2. Etik Kurul Onayı.....	III
ÖZGEÇMİŞ.....	IV

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AÇEV	Anne Çocuk Eğitim Vakfı
AYYÖŞ	Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women (Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi)
CEMR	Council of Municipalities and Regions (Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi)
ÇKK	Çanakkale Kent Konseyi
ÇKKÇY	Çanakkale Kent Konseyi Çalışma Yönergesi
DP	Dünya Bankası
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
ELDER	Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği
ENKAD	Engelli Kadın Derneği
ICPD	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ILO	International Conference on Population and Development (Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı)
INSTRAW	International Research and Training Institute for the Advancement of Women (Birleşmiş Milletler Kadının İlerlemesi için Uluslararası Araştırma ve Eğitim Enstitüsü)
IULA- EMME	Centre for Local Government Training and Development in the Eastern Mediterranean and the Middle East (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı)
KADEM	Kadın ve Demokrasi Derneği
KEFEK	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu
KETEM	Kanser Erken Tarama ve Eğitim Merkezi
KKY	Kent Konseyi Yönetmeliği
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
Md.	Madde

RG	Resmi Gazete
SGDD	Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TKKB	Türkiye Kent Konseyleri Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TV	Televizyon
UCLG-MEWA	United Cities and Local Government-Middle East and West Asia Section (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı)
UNDP	United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
UNFPA	United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women (Birleşmiş Milletler Kadınlar Kalkınma Fonu)
UNWOMEN	United Nations Women (Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi)
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve diğeri
YG 21	Yerel Gündem 21
Yy.	Yüzyıl

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Avrupa Birliği'nin toplumsal cinsiyet eşitliğine y6nelik çıkardığı direktifler.....	55
Tablo 2	Türkiye'nin kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine y6nelik düzenlemeleri.....	64
Tablo 3	Kent konseyi meclisleri ve amaçları.....	83
Tablo 4	Temalar ve temalara ait alt kodların frekansları "Kod Matris Tarayıcısı".....	118

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Kadın meclisi faaliyetleri/1	104
Şekil 2	Kadın meclisi faaliyetleri/2	105
Şekil 3	Kadın meclisi faaliyetleri/3	106
Şekil 4	Kadın meclisi faaliyetleri/4	107
Şekil 5	Kent konseyi ve yönetim ilişkisi ile ilgili görüşler	119
Şekil 6	Kentte yaşayan kadınların sorunları	121
Şekil 7	Kent konseyinin kadına yönelik faaliyetleri	123
Şekil 8	Çanakkale kent konseyi kadın meclisi faaliyetleri	124
Şekil 9	Kadın meclisi faaliyetleri ve yönetim ilişkisi	127
Şekil 10	Kadın meclisinin faaliyetlerinde karşılaşılan zorluklar	129
Şekil 11	Kadın meclisi faaliyetlerinin görünürlüğü	131
Şekil 12	Kadın meclis faaliyetlerinin yeterliliği	133
Şekil 13	Yeterli değil alt kodunun kadın meclisinin faaliyetlerinde karşılaşılan zorluklar ile ilişkisi	135
Şekil 14	Kadın meclisinin il için önemi	137
Şekil 15	Kadın meclisinin il için önemi ve faaliyetlerinin ilişkisi	141

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Dünyada yerel yönetimler ile demokrasinin gelişmesi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple demokratik yerel yönetim birimleri kurulmuş ve demokrasi bilincini tabana yayma düşüncesi ile yerel demokrasi kavramı ortaya çıkmıştır. Yerel demokrasi, yerel yönetimlerde demokrasinin etkin kılınması anlamına gelmektedir. Yerel demokrasinin varlığı, yerelde halkın katılımının sağlanması açısından en etkili süreci ifade etmektedir. Demokrasinin ve yerel yönetimlerin birlikte var olması için katılım önemli bir değer olarak görülmektedir.

Katılım en basit tanımı ile bireylerin karar verme, uygulama ve denetim süreçleri içerisinde olması anlamına gelmektedir. Halkın katılımı ise, halkın kendileri ile ilgili gördükleri konularda karar alma süreçlerine dahil olması ve alınacak kararlara katkıda bulunması olarak ifade edilmektedir. Yerel yönetimlerde kadınların yaşadıkları kentin yönetimine katılması yerel demokrasi ve yerel yönetimlerin güçlü kılınması için bir gerekliliktir. Yerel katılım, halkın yaşadığı kent ile ilgili faaliyetleri kimin yapacağını seçmesi ve faaliyetlerin ortaya konulması süreçlerine dahil olması ile gerçekleşmektedir. Yerel katılımın sağlanabilmesi ve yerel demokrasinin etkin bir şekilde işleyebilmesi için yerel yönetimlerin yönetim ağına güçlü olması gerekmektedir. Yönetişim ile birlikte yerel nitelikli sosyal, siyasal ve toplumsal faaliyetlerin gerçekleşmesinde ortak kararın alınması için çok aktörlü yapının oluşturulması gerekmektedir. Yerelde katılımı sağlamak için kurulmuş yönetim mekanizmalarından birini ise kent konseyleri oluşturmaktadır.

Kent konseyleri Yerel Gündem 21 (YG21) uygulama süreciyle birlikte Türkiye’de kurulmaya başlamıştır. Yerelde halkın katılımının sağlandığı en etkili platformlar olarak görülen kent konseyleri, kadınların kent yaşamına katılımı konusunda da yerel yönetimler için oldukça büyük öneme sahiptir. Kent konseyleri yerel yönetimlerde demokratik katılımın ve hemşehricilik bilincinin gelişmesini sağlayarak, çok aktörlü ve ortaklı bir yapıyı oluşturmaktadır. Ayrıca yerel yönetim, merkezi yönetim ve sivil toplumu ortak bir paydada birleştiren yönetim mekanizmaları olarak da görülmektedir (Emrealp, 2005).

Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı kadınların yaşamlarının her alanında erkekler ile eşit haklardan yararlanması ve eşit şekilde katılım gerçekleştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) toplumsal cinsiyet eşitliği sorununa yönelik uluslararası birçok düzenleme ve yenilikte bulunmuştur. Türkiye’de de toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yasal ve yönetsel birçok değişiklik yaşanmış, kadınların her alanda temsili ve katılımı için kurum ve kuruluş kurulmasına zemin hazırlanmıştır. Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği hala bir sorun olarak görülmektedir. BM’nin oluşturduğu toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırması stratejisini Türkiye, merkezi ve yerel yönetimlerin plan ve programlarına dahil etmiş ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için tüm plan ve programlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulamaya çalışmıştır.

Yerel yaşamda toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin geliştirilmesi, kadınların eşit haklardan yararlanması ve kent yaşamına katılımını sağlaması amacıyla kent konseyleri bünyesinde kadın meclisleri kurulmaktadır. Kadınların siyasi ve yerel karar alma mekanizmalarında temsil edilmesi ve erkekler ile eşit bir şekilde kent yaşamını paylaşması açısından kadın meclisleri yerelde etkin bir role sahip görülmektedir. Kadın meclisleri örgütlü-örgütsüz tüm kadınların hiçbir ayırım gözetilmeksizin yerelde ve ulusal arenada temsil etmektedir. Kadın meclisleri kadınların yaşadıkları her türlü ayrımcılığa ve şiddete karşı çözüm üretmek için çalışmalar yürütmektedir. Kadın meclisleri faaliyetlerini sivil toplum kuruluşları (STK), özel sektör, belediye ve kentli kadınlar ile iş birliği içerisinde yapmaktadır. Kadın meclisi, kentli kadınların kentte toplumsal, ekonomik, siyasal hayata katılımları gibi konularda kadınları destekleyici bir işleve sahip olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmanın amacı kadınların kent yaşamına katılımında kadın meclislerinin rolünü ortaya koymak ve kadın meclislerinin yürüttüğü faaliyetlerin yeterlilik düzeyini incelemektir. Bu kapsamda Çanakkale Kent Konseyi örneklem olarak belirlenmiş hem konseyin hem de konseye bağlı Kadın Meclisi'nin çalışmaları incelenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, yerel demokrasi, katılım, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kent konseyi kadın meclisleri arasındaki ilişkinin açıklandığı giriş kısmı bulunmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde kavramsal ve kuramsal çerçeve bulunmaktadır. Araştırmanın konusu ile ilgili kavramlar bu kısımda açıklanmıştır. Yerel demokrasiyi oluşturan yerel yönetimler ve demokrasi kavramlarına değinildikten sonra yerel demokrasi kavramı açıklanarak katılım kavramı, katılım araçları, katılımı etkileyen faktörler ve katılım modellerine ve yönetim kavramına yer verilmiştir. Çalışmanın konusu gereği toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının kavramsal ve yasal çerçevesi açıklanmıştır. Türkiye’de kadınların konumunun anlaşılması için Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın haklarını konusundaki ilerlemelere yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırma bölümüne zemin hazırlayan kent konseyi kavramına ve araştırmanın örneklemini oluşturan Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi’ne yer verilmiştir. YG 21 süreci ve kent konseylerinin kuruluş sürecine değinilerek kavramsal ve yasal çerçevede Türkiye’deki kent konseylerinin tarihsel süreç içinde geçirdiği değişim açıklanmıştır. Akabinde de Çanakkale Kent Konseyi’nin kuruluş süreci ve organizasyon yapısı ile Kadın Meclisi faaliyetleri incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, araştırmanın konusu, araştırmanın önemi ve amacı, araştırmanın konusu ile ilgili yürütülen bazı çalışmalar, araştırmanın örneklemi, araştırmanın yöntemi ve veri toplama tekniği, araştırmanın kapsam ve sınırlılığı ve son olarak da bulgular kısmına yer verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünü oluşturan beşinci bölümde ise bulgular kısmından yola çıkılarak, kadın meclisi faaliyetlerinin kadını kent yaşamına katmada kentte önemli bir rolünün olduğu; ancak yapısal ve yönetsel sorunlar ile pandemi süreçlerinin kadınlara yönelik faaliyetleri sınırlandırdığı ve yerel aktörlerin kadın meclisince gerçekleştirilen faaliyetlere katılım oranının azaldığı noktalarında sorunlar tespit edilmiştir. Kadın meclisinin faaliyetlerini arttırması ve katılım bilincinin geliştirilmesi için çözüm önerileri sıralanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın ikinci bölümünde yerel yönetimler, demokrasi, yerel demokrasi, katılım, yönetişim, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet kavramları ele alınmıştır. İlgili kavramlar, detaylı literatür taraması gerçekleştirilerek araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır.

2.1. Yerel Demokrasi ile İlgili Kavramlar

Yerel demokrasi kavramı incelenmeden önce yerel yönetimler ve demokrasi kavramları hakkında bilgi verilmiştir. Yerel yönetim birimlerinde demokrasi değerlerinin etkinliği olarak ifade edilen yerel demokrasi kavramı hakkında bilgi verilip yerel yönetimler ile demokrasi arasındaki ilişki ifade edilmeye çalışılmıştır.

2.1.1. Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler, bir ülkenin idari sisteminde önemli yere sahip birimlerdir (Parlak ve Sobacı, 2010). Yerel yönetim, bir kara parçası üzerindeki belli bir mahalli alanda yaşayan toplulukların kendi kendilerini yönetmesi anlamına gelmektedir. Yerel yönetim için Türkçe’de “mahalli idare” ve İngilizce’de “local administration” kavramları günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır (Hasoğlu, 2018).

Yerel yönetimlerin kabul görmüş en genel tanımı; belirli coğrafi bölgede yaşayan insan topluluklarının, ortak alanda yaşamaları sebebiyle kendilerini ilgilendiren konularda fikir birliğinde bulunmaları ve hizmet üretmeleri amacıyla kurulan, kendilerini temsil edecek yöneticiler ve karar organlarını seçtikleri, yasalar çerçevesinde göreve ve yetkiye, bütçeye, özerk gelire ve personele sahip, kamu tüzel kişileridir (Ökmen ve Parlak, 2010).

Yerel yönetimler, merkezi yönetimden bağımsız, yerel toplulukların ortak ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulmuş, karar organlarının yerel halk tarafından seçildiği özerk ve demokratik bir kamusal örgütlenme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Tortop vd., 2006). Devlet tüzel kişiliğinin dışında kendi tüzel kişilikleri, geliri ve gelir kaynakları bulunmasının yanı sıra merkezi yönetimin yerel yönetim üzerinde hiyerarşik bir denetimi bulunmamaktadır, bir başka deyişle yerel yönetimler hiyerarşik olarak merkezden bağımsızdır (Demiray, 2020; Tortop vd., 2006). Merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde idari vesayet kapsamında kanuna dayanmak şartıyla hukuka uygunluk denetimi yapmaktadır (Demiray, 2020). Yerel yönetimlerde yerinden yönetim ilkesi uygulanmaktadır. Yerel yönetimler kamu tüzel kişiliğine sahip kamu idareleridir ve merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında, merkezi yönetime idarenin bütünlüğü ilkesine bağlı olarak hareket eden birimlerdir. Bu sebeple merkezi yönetim hiyerarşik yapıda yerel yönetimi denetleyememektedir. Ancak hizmetler arasında yaşanacak olumsuzlukları önlemek amacıyla merkezi yönetim vesayet yetkisi ile denetleme yapabilme hakkına sahiptir (Toprak, 2010).

Yerel yönetimler belli bir bölgede yaşayan insanların yerel, ortak ve medeni ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulmuş birimlerdir (Tortop, 1999). Bir diğer tanımlamaya göre yerel yönetimler, hemşehriler arasında sorunlara karşı birlikte hareket etmeyi ve ortak katılmayı sağlayan bu sebeple katılımın en verimli olduğu yönetsel birimler olarak kabul edilmektedir (Kocaoğlu, 2015). Yerel yönetimler ile demokrasinin gelişmesi arasında paralellik olduğu yaklaşımına dayanarak yerel yönetim tanımlamaları yapılmaktadır (Aykaç, 1999). Yerel yönetimlerde halk ve temsilciler arasındaki toplumsal ve coğrafi sınırların az olması halk tarafından iyi bir seçim yapılmasını ve halk denetiminin gerçekleşmesini kolaylaştıran, böylelikle demokrasinin gereklerini de yerine getiren birimler olarak görülmesine neden olmaktadır (Pustu, 2005).

Uluslararası Toplum Bilimleri Ansiklopedisi'nde yerel yönetimlerin tanımı "*bir devletin ya da bölgesel yönetimin alt birimi olan, göreceli olarak küçük bir alanda, sınırlı sayıdaki kamusal politikaların belirlenmesi ve uygulanması ile görevli ve yetkili kılınmış bir kamu kuruluşu*" şeklinde açıklanmaktadır (Keleş, 2011).

Yerel yönetimler Anayasaya dayalı kuruluşlardır (Eryılmaz vd., 2013). 1982 Anayasası'nın 127. Maddesi'nde yerel yönetimlerin tanımı; *“Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.”* (T.C. Anayasası, 1982: md. 127) olarak yer almakta ve yukarıdaki yerel yönetim tanımlamalarına zemin hazırlamaktadır. Yerel yönetim birimlerine (il, belediye ve köy) anayasaya uygun ve idarenin bütünlüğü ilkesine dayanarak, ihtiyaçlar dâhilinde hizmet etme yetkisine ve sorumluluğuna sahip oluşumlar, yerel yönetim olarak adlandırılmaktadır (Yaman ve Küçükşen, 2018).

Yukarıda yapılan yerel yönetim kavramının tanımlamalarında, *“ortak bir coğrafi alan, insan toplulukları, yerel ortak ihtiyaçlar, kanun ile kurulmuş, kendi personeli, bütçesi ve yetkisi olan kamu tüzel kişiliğine sahip birimler”* ortak kullanılmış terimlerdir. Yerel yönetimlerin gerekliliğini daha iyi anlamak amacıyla özelliklerine de değinmek gerekmektedir:

- Yerel yönetimlerin faaliyet alanları belirli sınırları olan coğrafi alanlardır. İl özel idaresi faaliyet sınırları il mülki sınırları, belediye faaliyet sınırları merkez ilçe yerleşim alanları ve mücavir alanları, köy faaliyet sınırları ise köy sınırları olarak belirlenmiştir (Koru, 2019).
- Yerel yönetimler, mahalli hizmetlerin yürütülmesi bakımından önemli görülmektedir. Yerel yönetim birimlerinin organları, yerel halk tarafından seçilmektedir. Bundan dolayı seçilen kişiler buldukları alanın sorunlarını ve ihtiyaçlarını daha iyi gözlemlemekte ve çözüm üretebilmektedir (Eryılmaz, 2018). Kendi karar organlarını seçebilme imkânı sunduğu için de yerel yönetimler demokratik birimler olarak görülmektedir (Koru, 2019).
- Yerel yönetimin varlığı, merkezi yönetime fayda sağlamaktadır. Yerel düzeydeki görevler yerel yönetime aktarıldığı için merkezi yönetimin iş yükünü azaltmış olmaktadır (Eryılmaz, 2018).
- Yerel yönetimler, yerel halkın siyasal katılımına zemin hazırlamaktadır. Bu da eşitliği beraberinde getirmektedir. Katılımın demokratik anlamda en çok

görüldüğü ve ilerlediği yerler yerel yönetim birimleridir (Ökmen ve Parlak, 2010).

- Yerel yönetimler, hemşehricilik bilincinin geliştirilmesinde etkin kuruluşlardır (Eryılmaz, 2018).
- Yerel yönetimler, merkezi yönetime karşı fren ve denge görevini üstlenmektedir. Yerel birimlerde siyasi güç tek elde toplanmamakta, birçok yönetim birimi ve gruplar arasında paylaşılmaktadır (Eryılmaz, 2018).
- Yerel yönetimler özerk yapıdaki birimlerdir. Yerelde özerkliğin amacı kişisel çıkar sağlamak veya ayrıcalıklar tanımak değildir, karar almada kolaylık sağlama ve bir yere bağlı olmadan organları oluşturma serbestisidir. Yani hizmete yönelik bir özerklik söz konusudur. Özerklik ile birlikte yerel yönetimlerde hizmetler daha iyi yürütülmektedir (Parlak ve Ökmen, 2016).
- Yerel yönetimler, kent yönetiminde önemli bir yere sahiptir. Kentlerdeki nüfusun hızla artması, mekânsal sorunların ortaya çıkması bunlara bağlı olarak hizmetlerin yetersizliği kent yönetiminin görevleri arasında yer almasının yanı sıra yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin görev alanına da girmektedir. İyi bir kent yönetiminde etkinliği ve verimliliği arttırmak için yerel yönetimler önemli birimlerdir (Parlak ve Ökmen, 2016).

Yerel yönetimlerin özellikleri aslında yerelde yerel yönetim birimlerinin önemini de vurgulamaktadır. Yerel yönetim, yerelde hem hizmet birimlerini hem de yönetim birimlerini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda yerleşimden çevreye, sosyal ve kültürel alanlardan altyapıya kadar birçok sorunun çözüme kavuşmasında önemli görevleri üstlenmektedir (Karakılçık, 2015). Yerel yönetimler geçmişten günümüze gelişme göstermiş ve hala da göstermeye devam eden birimlerdir. Yerel yönetimler, neredeyse her ülkede kendi anayasaları ile düzenlenmiş, özerk ve demokratik birimler olmaları ile her geçen gün yapıları güçlenmekte böylelikle ülkelerin yönetim şemasındaki yerlerini korumaktadır (Tortop vd., 2006).

Yerel yönetimler, toplumda varlıklarını sürdürebilmek için birtakım değerlerden yararlanmışlardır. Yerel yönetimlerin ortak temel değerleri ise özgürlük, katılım ve etkinlik olarak ifade edilmektedir.

Özgürlük, yerel yönetim birimlerinin özgürlüğünden ziyade yerel yönetim birimlerini oluşturmuş topluluğun özgürlüğü anlamına gelmektedir (Parlak ve Ökmen, 2016). Özgürlük anlayışı yerel özerkliğin benimsenmesi ve merkezi iktidarın yerel yönetime karışmasının önüne geçilmesi olarak değerlendirilmektedir (Tortop vd., 2006).

Katılım, yerel yönetimler, yerel topluluğun yönetime katılabildiği en demokratik birimler olarak görülmektedir (Tortop vd., 2006). Yerel yönetimler katılım yoluyla eşitliği sağlamakta ve yerel topluluğun karar verme sürecinde kendilerini en iyi şekilde ifade edecek yöneticiyi seçmelerine de zemin hazırlamaktadır (Parlak ve Ökmen, 2016). Ayrıca katılım, yönetişim kavramının temel ögesi olarak da görülmektedir (Tortop vd., 2006).

Etkinlik, yerel yönetimler birtakım kamu hizmetlerini yerel topluluğa etkin bir şekilde sunmaktadır. Hizmetlerin yerine getirilmesi ve devamlılığı mali kaynaklarının yeterliliğine ve yetki ile donatılmasına bağlı olmaktadır (Tortop vd., 2006). Topluluğun ihtiyaçları konusunda bilgi sahibi olmak, etkin bir şekilde halka yönelik hizmet sunmak yerel yönetimin başlıca görevleri arasında yer almaktadır (Parlak ve Ökmen, 2016).

Yerel yönetimler demokrasinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Yerel yönetimler birçok düşünürü göre demokrasi okulu olarak düşünülmektedir ve demokratik bir toplumun oluşması için merkezi yönetimi sınırlandıran birimler olarak görülmektedir (Parlak ve Ökmen, 2016). Yerel topluluğun, demokratik ilke ve davranışları yerel yönetim birimleri sayesinde alışkanlık haline geldiği birçok yazar tarafından dile getirilmektedir (Görmez, 1997).

2.1.2. Demokrasi

Demokrasi kavramının günümüzde ortak bir tanımlaması yapılamamaktadır. Toplumlar kendi kültürel, sosyal, politik yapılarına göre demokrasiyi tanımlamakta ve o şekilde uygulamaktadır (Öztekin, 2018). Bazı düşünürler için demokrasi, Hristiyan halkı demekken bazı düşünürler için ise her birey için adalet ve hürriyete dayalı toplumu ifade

etmektedir (Mayo, 1964). H. Mayo, demokrasi tanımlamalarının farklılık göstermesinin nedeninin kişiselleştirmekte olduğunu söylemektedir. Birçok insanın demokrasiyi, sosyalizmin ya da özel kurumların ekonomik sistemi olarak kabul ettiklerini, diğer insanların da demokrasiyi yaşam biçimi olarak kabul ettiklerini söylemektedir (Mayo, 1964). Bu da günümüzde birçok demokrasi tanımlamasını ortaya çıkarmaktadır.

Demokrasinin ilk anlamı onu birleştiren kelimelerin anlamlarını izah etmekle ortaya çıkmıştır. Demokrasi terimsel olarak Yunan kökenli bir kelime olup Yunanca'da halk ve yurttaşlık anlamına gelen "demos" ve egemenlik veya iktidarı kullanmak anlamına gelen "kratein" kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir kavramdır (Schmidt, 2002). Fakat demokrasi bu sözcük tanımından çok daha fazlasıdır (Sartori, 1996); demokrasi en temel sözcük tanımı ile "halkın iradesi ya da hükümet etmesi" şeklinde ifade edilebilmektedir (Mayo, 1964). 1864 yılında Abraham Lincoln, demokrasi tanımını "halkın, halk tarafından, halk için yönetimi" olarak yapmıştır (Tunç, 2008). Platon'dan günümüze kadar ise demokrasinin farklı boyutları ve tanımlamaları yapılmıştır (Görmez, 1997). Birkaç demokrasi tanımına yer vermek kavramın anlaşılmasını kolaylaştıracaktır;

Montesquieu demokrasiyi halkın hem yöneten hem yönetilen konumunda olduğu bir yönetim biçimi olarak ifade etmektedir. Her yönetim biçimi var olabilmek için gücünü birçok ilkeye dayandırmaktadır. Tiranlığın, otoriter yönetimin ya da monarşinin varlığı zorbalığa, korkuya dayanırken demokrasinin varlığı, siyasal erdeme dayanmaktadır (Öztekin, 2018).

Mustafa Kemal Atatürk'e göre ulusun egemenliği, demokrasiyi doğurmaktadır; demokrasi ise eşit ve genel oy kullanılmasını doğurmaktadır. Halkın seçtiği yöneticiler halk adına egemenliği kullanan temsilcilerdir ve bu yönetim biçimi temsili demokrasi olarak tanımlanmaktadır (Göze, 2013).

Lipson'a göre demokrasi, vatandaşlar için gereğinden çok eşitlik ve hürriyet değerlerini birleştiren bir yönetim şekliyken, V. Hayek'e göre ise zenginlik ve çoğunluğun

sesini ifade eden bir değeri ifade etmektedir (Yaman ve Kken, 2018). Bir başka tanımlamaya göre ise demokrasi, azınlıkta olan halkın haklarına saygılı ve azınlığın çoğunluğa dönüşebilmesi yolunda özgürlük ilkesini ve çoğulcu yönetimi benimsemiş bir yönetim Şekli olarak tanımlanmaktadır (Karakılçık, 2015).

Bazı siyaset bilimcilere göre de demokrasi, özgürlük, birlik ve eşitlik değerlerine güvence sağlayan, ortak sorunları zgr ve açık bir Şekilde ele alan, bireyselliği ön planda tutmayan yönetim Őeklidir (Elma, 2007). Bu tanımlamaya göre demokrasi halk egemenliğin kaynağıdır ve eşitlik ve özgürlük değerleri olmadan demokrasiden söz edilememektedir (Karanuh, 2018). Birçok düşünür demokrasinin temel ilkelerine çeşitlilik kazandırmıştır. Bu çalışmada demokrasinin sadece dört temel ilkesine yer verilmiş olup; bu ilkeler, özgürlük, eşitlik, halkın katılımı ve oğulculuktur.

Bir ülkede demokrasiden söz edilebilmesi için temel ilkelerden biri olan özgürlüğün bulunması gerekmektedir (ztekin, 2018). Buradaki özgürlükten kasıt bireylerin istedikleri gibi davranmaları anlamına gelmemektedir. Bireylerin eylemlerini özgürce yapmaları ancak bu eylemleri yaparken diğer bireylerin özgürlüklerini kısıtlamayacak, milletin ortak çıkarlarını zedelemeyecek ve devletin varlığının korunması ilkesine ters düŐmeyecek Şekilde davranmaları demektir (Göze, 2013). Düşünce, eğitim, çalışma, sağlık vb. durumlarda bireyler baŐkalarının özgürlüklerini kısıtlamayacak Şekilde hareket etme özgürlüğüne sahip olmaktadır. Aksi olan ülkelerde özgürlükten bahsedilememektedir (ztekin, 2018).

EŞitlik ilkesi de özgürlük ilkesi gibi demokrasinin olmazsa olmaz değerlerinden biri olarak görülmektedir. EŞitlik, toplumun fikirlerine ve uygulanan yasalara yn vermekte ve yöneticiler için davranış kuralları oluŐurmaktadır (Göze, 2013). EŐiklik ilkesi bir ülkede yaşayan tüm bireylere ırk, dil, din, yaş, cinsiyet vb. farklılıklar gözetilmeksizin yasalar karşısında ve diğer birçok uygulamada eşit bir Şekilde davranılması olarak açıklanabilmektedir (ztekin, 2018).

Demokrasi tanımlamalarında vurgulanan “halkın halk tarafından yönetimi” ifadesi katılımı temsil etmektedir. Fakat günümüz demokrasilerinde bu ifadenin tam olarak karşılık bulmadığı ifade edilmektedir (Kapani, 1995). Günümüzde halkın yönetime katılımı dolaylı olarak katılımı temsil etmektedir, genellikle katılım seçimlerde oy kullanılarak gerçekleşmektedir (Heywood, 1997). Fakat sadece seçim katılım için tek yol değildir; bireyler parti veya sosyal topluluklar içerisinde faaliyetlere katılabilmekte ya da görüşmeler, mitingler yoluyla katılımı gerçekleştirebilmektedir (Kapani, 1995). Halk katılımı sağlandığı müddetçe, demokratik bir yönetimden bahsetmek mümkündür (Heywood, 1997).

Demokrasinin dördüncü temel ilkesi olan çoğulculuk, çoğunluğun halkı yönetmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çoğunluğun yönetmesi ise eşit şartlarda, özgür biçimde serbest bir şekilde, gizli oy ile yapılacak seçimler doğrultusunda meydana gelmektedir (Öztekin, 2018). Seçimler ile çoğunluk, azınlık kesimin de kamu düzenine saygılı davranması konusunda etkiye sahiptir fakat bu yetkinin, azınlığın haklarının da korunduğu ve savunulduğu bir yapıyı oluşturması gerekmektedir (Özyurt, 2008). Azınlığın da bir gün çoğunluğu oluşturacak yapıda olması unutulmamalıdır (Öztekin, 2018). Azınlığın çoğunluğu denetleme ve uyarma gibi görevleri bulunmaktadır (Özyurt, 2008).

Ahmet Taner Kışlalı'nın Siyasal Çatışma ve Uzlaşma (1993) adlı kitabında yazdıklarından yararlanarak demokrasinin esas nitelikleri şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Siyasal iktidarın oluşumu özgür ve genel seçimle olmalıdır,
- Gerektiği zaman siyasal iktidarı da kapsayacak şekilde denetlemeyi sağlayacak bağımsız bir yargı olmalıdır,
- Farklı kesimleri ve düşünceleri barındıran; toplumun sorunlarını dile getiren ve toplumun görüşlerini ifade eden siyasal partiler olmalıdır,
- Yine toplumun farklı kesimlerini temsilen ve halkın katılımına katkı sağlayan dernek vb. kitle örgütleri olmalıdır,
- Vatandaşların ülkede genelindeki gelişmeleri takip etmeleri için doğru bilgileri vatandaşlara sunacak özel kitle iletişim araçları olmalıdır (Kışlalı, 1993).

Demokrasi egemenliğin kimde olduğuna ve nasıl kullanıldığına göre farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu demokrasi şekilleri, doğrudan demokrasi, temsili demokrasi ve yarı doğrudan demokrasi olarak üç şekilde incelenebilmektedir (Koru, 2019).

Doğrudan demokrasi yönetim şeklinde halk, temsilciler olmadan kendileri doğrudan yönetime katılmaktadır (Bozkurt, 2014). Doğrudan demokrasinin kökeni halkın egemenliğine ve bu egemenliğin devredilemez oluşuna dayanmaktadır (Tunç, 2008). Günümüzde nüfusu fazla olan ülkelerde doğrudan demokrasinin uygulanması mümkün görünmemektedir ancak İsviçre'nin kantonlarından bazılarında doğrudan demokrasi kısmen uygulanmaktadır (Öztekin, 2018).

Günümüzde en çok kullanılan demokrasi şekli temsili demokrasidir (Öztekin, 2018). Temsili demokrasi, ulusal egemenliğe dayanmaktadır (Tunç, 2008). Adından da anlaşılacağı gibi halkın egemenliği kendi seçtiği temsilciler tarafından kullanılmaktadır (Tunç, 2008). Halk, seçtiği temsilcileri devamlı olarak denetleme yetkisine sahiptir ve temsilciler de halka hesap verme görevini yerine getirmek mecburiyetindedir (Öztekin, 2018). Temsili demokrasi günümüzde birçok ülkede uygulama alanı bulmuştur. Türkiye, İngiltere, Almanya, Hollanda temsili demokrasiyi uygulayan ülkelere örnek olarak verilebilmektedir (Tunç, 2008).

Yarı doğrudan demokrasi, temsili demokrasi ve doğrudan demokrasi arasında bir demokrasi modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Yarı doğrudan demokraside halk egemenliğini temsilciler aracılığıyla kullanırken aynı zamanda halkı yönetime katan ve söz sahibi olmasını sağlayan birçok uygulamalar da bulunmaktadır. Bu uygulamalar veto, referandum, temsilcilerin azli ve teklif hakkı olarak bilinmektedir (Bozkurt, 2014).

2.2. Yerel Demokrasi Kavramı

Demokratik olarak yerel yönetimlerin gelişmesi, demokrasinin gelişmesi ile doğru orantılıdır. Avrupa'da merkezi nitelikteki devletler kurulduktan çok sonra “demokratik

yerel yönetim” şeklindeki yerel düzeydeki kuruluşlar ortaya çıkmıştır (Kaypak, 2012). Yerel demokrasi kavramı genel itibariyle federal devlet olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya ve İsviçre gibi ülkelerin yerel yönetiminde ve güçlü yerel yönetim geleneğine sahip ülkeler için kullanılmaktadır (Görmez, 1997).

Çağımızda yerel yönetimler, siyasal olgunluğun gelişmesi, demokratik yapının benimsenmesi ve ülkede barışın sağlanması yönünden en etkin kuruluşlar olarak görülmektedir (Ökmen ve Parlak, 2010). Yerel yönetimlerde görülen olumlu gelişmeler demokratik anlayışa dayalı barışçıl bir ortamı da beraberinde getirmesi beklenmektedir. Bu nedenle dünyadaki birçok ülke yerel yönetimleri, demokrasinin güçlenmesi için önemli görmektedir (Tortop vd., 2006).

Demokrasi kavramı en bilinen tanımı ile “halkın kendi kendini yönetmesi” demektir (Kaypak, 2012). Halka verilen bu imkânın kullanılması için en uygun ortam da yerel yönetim kuruluşları olarak görülmektedir ve böylelikle demokrasi tabandan tavana doğru yayılmaktadır (Pustu, 2005). Demokrasi kavramı için kullanılan genel açıklama üzerinden yerel demokrasi kavramı da açıklanabilmektedir (Görmez, 1997). Yerel demokrasi en kısa ve anlaşılır ifadeyle yerel yönetimler için demokrasi değerlerinin etkin kılınması olarak tanımlanabilmektedir (Görmez, 1997).

Yerel demokrasi kavramı, milleti doğrudan ilgilendiren, günlük hayatlarındaki önemli sorunların gündeme taşındığı, karara bağlandığı ve uygulandığı bir “küçük ölçekli dünya” olarak tanımlanmaktadır (Çelik D., 2020).

Literatürde yerel demokrasi kavramının yerine “demokratik yerel yönetim” kavramının kullanıldığı görüşler de bulunmaktadır (Görmez, 1997). Demokratik yerel yönetimin veya bir diğer söylem ile “demokratik yerel yönetişimin” temel amacı halkın katılımını sağlamak ve hesap verilebilirlik duygusunu oluşturarak, yerel düzeyde, halkın istek ve sorunlarına kısa sürede çözüm üretecek etkili bir mekanizma oluşturmaktır (Blair, 2000).

Halkın ve kurumların özgür hareket etmelerinde, demokratik değerlerin yönetimde yaygın olarak kullanılmasında ve halkın demokrasi bilincini kazanması konusunda yerel yönetimler öncelikli kuruluşlardır (Beyazyıldız, 2010). Bu sebeplerden dolayı yerel yönetimler, etkinlik, katılım, özgürlük gibi demokrasi değerlerinin uygulandığı birimler oldukları ve ayrıca halkı demokratikleşme sürecine dâhil ettikleri için “yerel demokrasi” olarak adlandırılmaktadır (Pustu, 2005).

Başka bir ifade ile yerel düzeyde halkın ihtiyaçlarının giderilmesinde yerel yönetimler halka en yakın birimlerdir, halkın ihtiyaçlarının giderilmesinde kullanılan en etkili sistem ise yerel demokrasi olarak görülmektedir (Kaypak, 2012). Avrupa Kentsel Şartı'nın 3.3. maddesinde “*kentsel gelişmenin temeli mali bağımsızlığı olan yerel yönetimlerde halkın doğrudan katılımının sağlanmasıdır*” ifadesi yerel demokrasiyi tanımlamaktadır (Avrupa Kentsel Şartı, 1992).

Yerel yönetimleri, demokratik olarak nitelendirebilmek için birtakım özellikleri barındırması gerekmektedir. Bazı yetkiler verilmeden ve bazı demokratik gereklilikleri sağlamadan demokratik nitelik kazanmaları mümkün gözükmemektedir (Karabulut ve Bayrakçı, 2019). Bu yetkiler aşağıdaki gibi belirtilmektedir (Pustu, 2005);

- Yerel yönetim süreçlerinde halkın katılımının sağlanması,
- Karar almada ve alınan kararların yürütülebilmesinde yetkili olunması,
- Yetki ve kaynak sahibi olunması,
- Yönetimsel açıklık.

Yukarıda belirtilen yetkilerin yanı sıra, katılım ve özerklik kavramını açıklamak gerekmektedir çünkü demokrasi ve yerel yönetimlerin birlikte var olması için katılım ve özerklik kavramlarının birlikte yer alması gerekmektedir (Kaypak, 2012).

Yerel yönetimlerde demokrasiden söz edebilmek için halkın katılımının var olması gerekmektedir (Pustu, 2016). Bu nedenle demokrasinin yerel yönetimlerde uygulanma alanı bulabilmesi için katılım önemli bir rol oynamaktadır. Katılım kavramı, halkın siyasal

karar alma ve yönetim süreçlerinde temsil yolu ile veya doğrudan katılmalarını belirtmektedir (Kestellioğlu, 2011). Demokrasinin temel değerleri olan halkın katılımı, çoğunluk ilkesi, seçilmiş kişilerin halka hesap vermede duyarlı davranması yerel demokraside de geçerli değerlerdir (Keleş, 2011). Merkezi yönetimden ziyade yerel yönetimde halkın katılımı daha fazladır ve yerel yönetim birimlerinde demokrasinin uzun ömürlü olması için katılım önemli bir yere sahiptir (Kaypak, 2012). Demokraside olduğu gibi yerel demokraside de önemli koşullardan biri karar alma mercilerinin seçimle işbaşına gelmesi ve seçilmiş organların karar alma sürecinde bağımsız hareket etme özgürlüğüne sahip olmasıdır (Görmez, 1997). Ayrıca katılım, seçim aşamasında ve karar alma sürecinde sınırlı kalmamakla birlikte demokratik mekanizmaları geliştirmede, denetleme mekanizmasının işleyişinde ve uygulanışında da oldukça önemli bir yere sahiptir (Kestellioğlu, 2011). Temsili demokrasi yerini katılımcı demokrasiye bıraktığı için halkın süreçlerde etkin rol almasının önünü açmaktadır (Görmez, 1997).

Bir diğer ölçüt özerkliğin yerel yönetim birimlerinde var olmasını sağlamaktır. Yerel yönetim birimlerinin özerkleştirilmesi ile ülke genelinde demokrasiyi yaygınlaştırmanın ilk adımı atılmış olmaktadır (Pustu, 2005). Özerklik kavramı, bir toplumda demokratik değerlerin var olabilmesi ve kişisel hak ve özgürlüklerin maksimum seviyede korunması bakımından yerel yönetim birimlerince önemli görülmektedir (Deniz, 2014). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ)'nda bilinen en geniş tanımı ile özerklik, yerel yönetim birimlerinin, kanunda belirtilmiş sınırlar doğrultusunda, yerel düzeydeki işlerin, kendi sorumlulukları ile ve kendi organları vasıtasıyla halkın istek ve ihtiyaçlarına göre düzenleme ve yönetme hakkına denilmektedir (Eryılmaz, 2018).

Yerel özerklik (local autonomy) kavramı, yerel yönetim birimlerinin, yerel düzeydeki işlerini en iyi şekilde yürütmesi ve merkeze bağlı kalmadan oluşturdukları organlar tarafından kaynak aktarımını sağlaması olarak açıklanabilmektedir. Katılımcı demokrasinin kullanılması bakımından yerel özerklik önemli bir yere sahiptir (Çelik vd., 2008). AYYÖŞ'nin giriş kısmı da bu düşüncüyü destekler niteliktedir (Karabulut ve Bayrakçı, 2019). Yerel demokrasinin nitelik kazanması, yerel düzeyde halkın haklarını kullanması ve yerel denetimin iyi bir şekilde yürütülmesi için yerel özerklik önemli görülmektedir (Çelik vd., 2008).

Yerel yönetim birimleri, kamu hizmetlerinin teknik iş bölümü olgusuyla yürütüldüğü yerler olarak görülmektedir. Bu görüş ancak demokrasinin yerel düzeyde işlerlik kazanmasıyla değiştirilebilmektedir. Yerel demokrasi, yerel yönetimlerin başarısını, yeterliliğini, halkın katılımını ve özgürlüğünü etkileyen önemli bir ölçüttür (Yıldız, 1996). Yerel demokrasi, demokratik yapının en alt kademesini oluşturmaktadır. Demokrasinin, yerelden merkezi yapıya doğru ilerlediği durumda daha işlevsel olacağı düşünülmektedir (Kaypak, 2012). Ülke genelinde demokrasiden söz edebilmek için yerel yönetim birimlerinin demokrasi ile bütünleşmiş olması gerekmektedir. Yerel demokrasi olmadan sağlıklı işleyen bir demokratik yapıdan söz etmek mümkün olmayacaktır (Yaylı ve Pustu, 2008).

2.2.1. Yerel Yönetimler ile Demokrasi İlişkisi

Yerel yönetim ile demokrasi arasındaki ilişkinin açıklanmasında birçok düşünür görüş bildirmiştir. Bu görüşler 3 farklı şekilde açıklanabilmektedir (Oktay ve Pekküçükşen, 2009).

Birinci görüşü savunanlar yerel yönetimleri, gücünü demokrasi yerine geleneklerden alan bir kurum olarak görmektedir. Savunucularının başında Toulmin Smith vardır (Keleş, 2011). İngiltere’de faydacı reformlarına karşı çıkan ilk kişinin Toulmin Smith olduğu bilinmektedir (Oktay ve Pekküçükşen, 2009). Smith’e göre yerel yönetimler toplumun güçlü ve ayrıcalıklı kesiminin çıkarları için çalışmakta ve bu durumun önüne geçebilmek için merkezi yönetimin varlığı gerekmektedir (Kaypak, 2012).

İkinci görüşün savunucuları Leo Moulin ve Georges Langrod’dur. Bu düşünürler 1830 ve 1840 yıllarında, demokrasinin birtakım ilkelerinin yerel yönetimlerin taleplerine uymadığını savunmuşlardır. İki düşünür de demokrasinin, yerel yönetimlerin özerk yapısını bozabileceğini söylemiş ve demokrasiye bir düşman gözle bakmıştır (Keleş, 2011). Hug Whalen’in görüşüne göre yerel yönetim birimleri siyasal bir gelenek temsili

haline gelmiştir ve bu birimlerin kamu hizmeti sunmasını daha olası görmektedir. Georges Langrod yerel yönetimlerin demokrasi için siyasal bir eğitim ortamı olmadığını belirtmektedir. Bunun sebebi olarak da siyasal önderlerin azınlığının yerel yönetimlerden geldiğini söylemektedir (Keleş, 2011). Ayrıca Langrod, yerel yönetim ve demokrasi arasında sebep sonuç ilişkisinin olmadığını da söylemektedir. Halkın demokrasiyi yerel yönetim uygulamalarından ziyade merkezi yönetim uygulamalarıyla daha kapsamlı şekilde öğrenebileceklerini ifade etmektedir (Önder ve Güler, 2016). Demokrasinin yerel yönetim ile var olmayacağını savunan bir diğer düşünür ise Chadwick'dir. Yerel yönetimleri bir "iş bulma kurumları" ve "küçük oligarşiler" olarak tanımlamaktadır (Yıldız, 1996).

Üçüncü görüş, ilk iki görüşten farklı olarak yerel yönetim ile demokrasi arasında zorunlu ilişkinin üzerinde yoğunlaşmaktadır (Yıldız, 1996). Bu görüşü benimseyen düşünürlerin başında John Stuart Mill gelmektedir. Mill'e göre demokrasi ile yerel yönetimler birbirinden ayrı düşünülemez (Görmez, 1997). Mill "*halk vergi ödüyorsa, ulusal düzeyde olduğu kadar yerel düzeyde de söz sahibi olmalıdır*" demektedir ve yerel yönetimleri demokrasi için bir okul olarak görülebileceğini belirtmektedir (Oktay ve Pekküçükşen, 2009). Mill'in görüşlerine benzer olarak Tocqueville'in de görüşü yerel yönetimleri demokrasi okulu olarak görmektedir. Tocqueville, yerel yönetimlerin, demokrasinin tabandan tavana doğru gelişmesi açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır (Görmez, 1997). Keith Panter-Brick, görüşleri de yerel yönetim ve demokrasi ilişkisi desteklemektedir. Keith Panter-Brick, "*eğer yerel nitelikli topluluklar demokratik bir şekilde yönetilmiyorsa, ülkenin demokratik olduğu ileri sürülemez*" demektedir (Oktay ve Pekküçükşen, 2009). Hill de yerel demokrasiden ve ulusal düzeydeki demokrasiden ayrı söz etmenin yapay olduğunu, bu iki kavramın bir bütün olarak ele alınması gerektiğini söylemekte ve demokratik yerel yönetim kavramını yerel demokrasi kavramına tercih etmektedir (Görmez, 1997). Yerel yönetimler, yerel demokrasi için bir siyaset sahnesi olarak görülmektedir (Önder ve Güler, 2006). Yerel yönetimleri demokratik siyasal bir kurum olarak gören Henney Alex, yerel yönetimlerin yönetim sisteminin bir parçası olmadığını, siyasal kuruluşlardan daha siyasal olarak görülmesi gerektiğini söylemektedir. Alex'in bu düşüncesi yerel yönetimlerde demokrasinin var olmasını destekler niteliktedir (Görmez, 1997).

Toplumun bütünlüğü anlayışı için ulusal demokrasiyi ve yerel demokrasiyi birlikte düşünmek gerekmektedir (Kaypak, 2012). Ulusal düzeyde demokrasinin gerçekleşmesi için yerel demokrasinin kendini gerçekleştirmiş olması gerekmektedir (Yaylı ve Pustu, 2008). Günümüzde demokrasi ile yönetilen ülkeler arasında zayıf yerel yönetimlere sahip ama güçlü demokrasisi olan devlet görülmemektedir (Aykaç, 1999).

2.3. Katılım Kavramı

Katılım kavramı, demokratik yönetimlerin temel ilkeleri arasında yer almasına rağmen ortak bir tanımı yapılamamaktadır (Bulut, 2000). Katılım kavramının kökleri, demokrasinin ortaya çıktığı yıllara kadar dayandırılmış ancak 1970'li yıllardan sonra dünyada sıklıkla konuşulan bir kavram haline gelmiştir (Özkeraz ve Zeren, 2009). Katılım en sade tanımı ile bir olayın ya da olgunun dışında kalmayıp içinde olmayı, katılmayı ifade etmektedir. Katılmak bireylerin yaptıkları eyleme denilmektedir, hayatın her alanında bu eylem ortaya çıkmaktadır ve çeşitli alanlarda (siyasal, kültürel, sosyal, yerel veya yönetsel) gerçekleşmektedir. Katılım, iki taraflı olarak, tarafların isteği üzerine, bilinçli ve zorlayıcı yanı olmayan aktif bir eylem olarak ifade edilebilmektedir (Kaypak ve Bimay, 2017). Katılım kavramının kullanıldığı alanların çeşitliliğine göre farklı tanımlamaları yapılmaktadır (Koru, 2019).

Katılım, kamu yönetimi alanında, karar alma sürecinin örgütsel bir parçası olmayan, halkın yönetimin işleyişinde söz sahibi olması olanağını sağlayan tüm etki yollarını tanımlamak için kullanılmaktadır. Daha geniş bir tanım ile katılım, halkın hükümet faaliyetlerinde etkili olduğu, denetlemeye ve dolaysız bir şekilde toplumun ihtiyaçlarına yönelik gerçekleştirdikleri etkinliğe denilmektedir (Sarıkocce, 2002).

Wandersman katılım kavramını, bireylerin kendilerini ilgilendiren, kendilerini etkileyen fiziksel çevreler, programlar ve kurumlar statüsünde üretilmiş kararlarda yer almaları ya da belirli çevrenin tasarlanmasında, planlanmasında, program veya sonucun oluşturulması aşamasında bireyler ile iş birliği yapılması olarak tanımlamaktadır (Bulut, 2000).

Habermas'ın modelinde katılım, sadece dar kapsamlı bir siyasal alanda oluşan bir aktiviteden ziyade, kültürel ve sosyal alanlarda da kendini gösteren bir faaliyet olarak bahsedilmektedir (Göymen, 1999). Katılım kendi kendine gerçekleşmemektedir, bu anlamda bireylerin inançları ve tutumları, bilişsel düzeyleri katılıma uygun ve sosyalizasyon aşamasına bağlı olarak geliştiğinde katılımdan söz etmek mümkün olmaktadır (Beyazıt, 2006).

Katılım kavramı bir diğer ifadeyle, bir kararın alınmasında, yeterli hale getirilmesinde ve uygulama aşamalarında, alınan karardan dolayı veya dolaysız olarak etkilenecek bireylerin güçleri yetecek düzeyde katkıda bulunmaları olarak tanımlanabilmektedir (Özoğuz, 2012). Katılımın üç boyutundan bahsedilmektedir. Bahsedilen ilk boyut; alınmış kararlarda oy vererek gerçekleşen katılım sahte katılım, ikinci boyut kararın alınmasında katkı sağlanmasına rağmen son kararın üst düzey küçük bir grup tarafından verildiği katılım kısmi katılım, üçüncü boyut olarak ise alınan kararlara katılımın eşit olarak gerçekleştiği katılım tam katılım olarak tanımlanmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016).

Ülke genelinde katılımı azaltan birçok faktör bulunmaktadır. Yönetenlerin isteksiz davranması, halkın çekingenliği yerel yönetimlerde katılımı sınırlandırabilmektedir. Katılımın sınırlı kalması birçok nedene bağlanmaktadır. Bunlar:

- Vatandaşların toplumsal konu ve sorunlar hakkında yeterli bilgi edinme konusunda ilgisizlikleri,
- Yönetenlerin katılım etkinliğinin süreçlerini zorlaştırıcı ve faktörleri azaltıcı bir süreç olarak görmeleri,
- Temsilcilerin, vatandaşlar ile olan dönemselsel kısmi iletişimlerini demokratik olarak görmeleri olarak sayılabilmektedir (Görücü, 2021).

Katılım iyi düzeyde yönetsel sistemin var olmasında ve çıkar çatışmalarının engellenmesinde bir aracı olmakla birlikte asıl amacı demokrasinin daha etkin kullanılmasıdır. Katılım ile birlikte, siyasal sistemde alınan kararlar kamuoyuyla birlikte

alındığında kamuoyu, kararların süreç ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olmakta bu da halkın siyasal sisteme karşı yabancılaşmasının önüne geçmektedir (Beyazıt, 2006).

2.3.1. Katılım Modelleri

Katılım modelleri, bu alt başlık altında üç şekilde incelenmiştir. İlk olarak siyasal katılıma, ikinci olarak yönetsel katılıma ve son olarak da yerel katılıma yer verilmiştir.

- **Siyasal Katılım**

Siyasal katılım kavramı birçok siyaset bilimci tarafından çalışma konusu olmasına rağmen kavramın anlamı tartışılma konusudur (Robertson, 2009). Siyasal katılım bir siyasal sistem içerisinde halkın doğrudan veya dolaylı bir şekilde onları yönetenlerin seçimlerini ve kararlarını etkilemeyi amaç edinen faaliyetler olarak ifade edilmektedir (Kaypak ve Bimay, 2017). Siyasal katılma birçok tanımlamada seçmen katılımı ile ilişkilendirilmesine rağmen halkın siyasal sisteme katılma faaliyetleri çeşitlilik göstermektedir. Örneğin parti aktivizmi, bir sözleşmeyi imzalamak, dilekçe yazmak, gösteriye katılmak, yetkili biriyle iletişime geçmek siyasal katılımın farklı etkinliklerini göstermektedir (Robertson, 2009).

Siyasal katılım, vatandaşların haklarını, sorumluluklarını ve resmi yükümlülüklerini vurgulayan halkın görev esaslı faaliyetlerde bulunduğu ve katılımda karşılıklı hoşgörünün benimsendiği bir katılma biçimidir (Owen, 2008).

Çağımızda, siyasal katılma, siyasi bir düzenin demokratikliğini gösteren önemli kriterlerden biri olarak görülmektedir (Kaypak ve Bimay, 2017). Fakat bir toplumda tüm bireylerin siyasete ilgisi aynı düzeyde olmadığından katılımları da farklılık göstermektedir. Kimi bireyler günün çoğunluğunda siyaset ile uğraşırken kimi bireyler tamamen ilgisiz kalabilmektedir (Kapani, 1995). Bir siyasal sistem içerisinde siyasal katılmadan söz edebilmek için bireylerin siyasete karşı az da olsa ilgisinin olması gerekmektedir (Koru,

2019). Siyasal katılma farklı düzeylerde gerçekleşmektedir, buna bağlı olarak birçok siyaset bilimci çeşitli sınıflandırmalar yapmıştır (Koru, 2019).

Robert Dahl siyasal katılmayı dört boyut üzerinden değerlendirmektedir. Bunlar; ilgi, önemseme, bilgi ve eylemdir. İlgi, bireylerin siyasal olayları izlemesini; önemseme, bireylerin siyasal olaylara önem göstermesini; bilgi, bireylerin siyasal olaylar ve sorunlar üzerinde bilgi sahibi olmasını; eylem de bireylerin siyasal faaliyetlere etkin katılımını ifade etmektedir. Açıklanan dört boyut arasında yakın bir bağlantı bulunmaktadır. Siyasal olaylara ilgi duyan önemseyen, hakkında bilgi almak isteyen bireyler ilgisiz bireylerden daha çok eylemde bulunmaktadır (Kapani, 1995).

Lester Milbrath siyasal katılmayı zorluk derecelerine göre üç grupta sınıflandırmıştır. Milbrath'a göre siyasal eylem sınıflandırmasının birinci grubunda gözlemci eylemler bulunmaktadır. Oy kullanmak, karşılıklı tartışmalarda bulunmak bu grupta yer almaktadır. İkinci grupta aracı eylemler bulunmaktadır. Bunlar siyasi bir düzende mitinglere katılmak ve siyasi liderlerle ilişkide bulunmaktır. Üçüncü grup ise gladyatör eylemler olarak adlandırılmaktadır ve siyasal eylemlerin en zoru olarak belirlenmiştir. Burada seçim kampanyalarında çalışmak, partide aktif üye olmak, siyasal mecra için aday olmak veya siyasal mecra sahibi olmak, sayılmaktadır (Şahin F., 2011).

Sidney Verba ve Norman H. Nie siyasal katılımı altı farklı düzeyde ele almaktadır (Koru, 2019). Bu sınıflandırma siyasal süreçlere hiç katılmayanlar, sadece oy kullananlar, sınırlı katılımcılar, grup şeklinde katılım gösterenler, bir siyasi partide görevli olanlar ve tüm siyasi etkinliklerde bulunanlar olarak belirtilmiştir (Koru, 2019).

Bir diğer sınıflandırma ise Samuel Barnes ve Max Kease'in yaptığı sınıflandırmadır. Siyasal katılmayı iki ayrı düzeyde incelemişlerdir. Bunlardan ilki olağan siyasal katılmadır; seçim süreci ile siyasal düzenin koyduğu kurallara uygun yapılan faaliyetleri ifade etmektedir. İkinci düzey ise olağandışı siyasal katılmadır; vatandaşların, siyasal düzenin kurallarına karşı çıkmak maksadıyla yaptıkları faaliyetler (grev, boykot, toplu dilekçe vb.) olarak açıklanmaktadır (Akıncı, 2014).

Yukarıda açıklanan sınıflandırmalara dayanarak bireylerin ilgi duyduğu ve aktif katıldığı faaliyetler siyasal katılmanın en basit şekliyle ortaya çıktığı eylemlerdir. Katılım kavramı tek taraflı bir olgu değildir. Sadece vatandaşların istekli olmasının yanı sıra siyasal karar organlarının da siyasal düzende katılma ortamını yaratması gerekmektedir. Aksi takdirde etkin bir siyasal katılmadan söz edilemez (Koru, 2019).

- **Yönetmel Katılım**

Demokratik bir yönetimde en önemli unsurlardan birini yönetime katılma oluşturmaktadır (Doğan, 1998). Yönetime katılma olgusu genellikle yönetim biliminin inceleme alanına girmektedir fakat birçok yönetim bilimi kavramında olduğu gibi diğer bilim alanları da bu kavrama farklı tanımlamalarda bulunmuştur. Yönetime katılma kavramının birçok disiplinler arası tanımı olmakla birlikte bu araştırmada yönetim biliminde kullanılan tanımlamalar temelinde kavram açıklanacaktır (Vural, 1989). Yönetime katılma, bir toplumdaki bireylerin kendilerini ilgilendiren ortak konuların belirlenmesinde ve yürütülmesinde etkin bir şekilde rol alması demektir (Doğan, 1998).

Yönetmel katılım, vatandaşların, seçimler ile ilgili faaliyetler dışında, kamu hizmetleri ile ilgili kararların hazırlanmasında, olgunlaştırılmasında, karara dönüştürülmesinde ve uygulanmasında nispeten ya da tamamen katkıda bulunmaları olarak tanımlanmaktadır (Eryılmaz, 2018). Bir diğer ifade ile vatandaşların içinde buldukları grupların kararlarına katkıda bulunmaları, bilgi edinme haklarını kullanmaları ve bireysel görüşlerini ifade etmeleri yönetime katılım olarak adlandırılmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016).

Yönetmel katılımın örgütsel olarak tanımı, çalışan bireylerin ülkede ve işletmelerinde kendileri ile ilgili konuların kararlarında fikirlerini sunmaları veya çalışan bireylerin işyerlerinde yönetime, kararların kullanılmasına ve denetlenmesine katılmaları olarak tanımlanmaktadır (Yıldız S., 2010).

Kurthan Fişek'e göre yönetsel katılım, sınırları özel mülkiyet tarafından belirlenmiş bir bölgede ortak sorunları çözmek ve emek verimliliğini artırmak amacıyla çalışanların ve işverenlerin birbirlerine karşı görece bağımsız ve yönetim piramidinde bulunan ortak organlarca iş birliği içerisinde bulunmalarıdır (Fişek, 1977).

- **Yerel Katılım**

Küreselleşme ile birlikte yerelleşme düşüncesi, katılımcı demokrasinin kullanılmasını ve yerel demokrasinin gelişmesiyle de yerel katılım kavramını gündeme taşımıştır. İstenilen demokratik yaşamın temelini yerel katılım ile atılacağı düşünülmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018). En temel tanımı ile yerel katılım, yerel halkın siyasal hayata katılmasıdır. Başka bir ifade ile yerel yönetim birimlerinin kamu hizmetlerini yerine getirirken, yürütürken ve uygularken halkın bu aşamalara katılması olarak tanımlanmaktadır (Şinik, 2009).

Yerel katılım, sınırları çizilmiş belirli bir mekânsal alanda yaşayan vatandaşların, yöneticilerini seçmeleri, yöneticilerinin temsil gücü yetkisi ile kararları etkilemeleri ve alınan kararlara birebir katılmaları olarak ifade edilebilmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018).

Yerel katılım, yerel düzeydeki hizmetlerin verimli ve hızlı bir şekilde yürütülmesi, halk üzerinde demokratik bilincin oluşturulması, siyasal kültüre zemin hazırlaması ve yerel demokrasinin güçlü kılınması için önemli bir araç olarak görülmektedir. Karar süreçlerine katılan halk kendine güvenini kazanmakta ve yönetim ile arasındaki uzaklığı en aza indirmektedir (Şinik, 2009).

AYYÖŞ'nin önsözünde, halkın kamu hizmetlerinin sevk ve idaresinde katılma hakkının Avrupa Konseyi'ne üye olan devletlerce demokratik bir ilke olarak benimsedikleri ve katılma hakkının doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde olduğu ifade edilmektedir (Demir, 2006).

Yurttaşların Yerel Yönetim İşlerinin Sevk ve İdaresine Katılım Hakkıyla İlgili Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ek Protokolü'nün birinci maddesinde de (2006), *“Yerel yönetimlerin işlerine katılma hakkı, yerel yönetimin yetki ve sorumluluklarını belirlemeye veya bunların kullanılmasını etkilemeye çalışma hakkını ifade eder.”* açıklaması yerel katılımı tanımlar niteliktedir (AYYÖŞ, 1988).

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın dokuzuncu bölümünde Mahalli İdareler başlığı altında, yerel katılmaya amaçlanan hedefler ve düzenlemeler arasında yer verilmiştir. Halkın katılımı ve bilgilendirilmesi için kamusal belgelere ulaşılması kolay hale getirileceği ve yerel düzeyde önemli görülen projeler için halkın görüşlerinin alınacağı amaç edinilmekte ayrıca yerel yönetimlerde vatandaşların planlama, uygulama ve denetleme süreçlerine katılmaları için düzenlemeler yapılacağı belirtilmiştir (DPT, 2000) .

1580 sayılı mülga Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde Hemşehri Hukuku yer almaktadır:

“Her Türk, nüfus kütüğüne yerli olarak yazıldığı beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin belediye işlerinde reye, intihaba, belediye idaresine iştirake ve belde idaresinin devamlı yardımlarından istifadeye hakları vardır.” (1580 sayılı Belediye Kanunu, 1930: md. 13).

Belediye Kanunu'nun ilgili maddesinde bireyin nüfusa kayıtlı olduğu yerin hemşehrisi olduğuna yer verilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda hemşehri kavramına farklı bakış açısı getirilerek bireylerin ikamet ettikleri yerin hemşehrisi oldukları belirtilmiş; böylelikle kentteki karar ve hizmetlere katılımları genişletilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun Hemşehri Hukukunu içerdiği 13. Maddesinde,

“Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır... Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki

meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.” (5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005: md. 13).

ifadesi ile katılım hakkından bahsedilmekte ve yerel katılımın birçok yerel aktör tarafından sağlanacağı belirtilmektedir.

Yerel katılım kavramının tanımı, siyasal katılma kavramına benzer niteliktedir. Bazı yazarlara göre, siyasal katılma kavramının yerel yönetimlere uyarlanmış şekli olarak ifade edilmektedir. Yerel düzeyde katılım, genellikle katılım araçlarının etkin olarak kullanılması üzerinden açıklanmaktadır (Koru, 2019). Katılımın yapılacağı aşama ve yere göre çeşitli katılım araçları ve türleri kullanılmaktadır (İzci, 2014). Bu araçlar, klasik yöntemler ve yeni yöntemler olarak iki grupta incelenmektedir. Klasik yöntemlere, referandum, yerel referandum, yerel seçimler örnek olarak verilebilmektedir, yeni katılım yöntemlerine ise meclis toplantılarına katılım, halk toplantıları, kamuoyu yoklamaları, halk günleri, ihtisas komisyonlarına katılım, YG21, sivil toplum kuruluşları, gönüllülük, enformasyon kanalları (dilekçe, internet, kişisel başvuru) ve kent konseyleri örnek olarak verilmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018). Bütünsellik açısından katılımın niteliği yukarıda sayılan katılım araçlarının ve yöntemlerinin şeffaf, anlaşılabilir ve müzmin olması ile ilişki içerisinde görülmektedir. Keyfi yapılan, halka kapalı ve kurumsal olmayan öznel bir katılımdan sonuç alınamayacağı gibi halkın katılıma olan ilgisini de azaltacağı görülebilmektedir (İzci, 2014).

Yerel katılım, yerel hizmetlerin, verimli ve hızlı sunulmasında, halkın demokrasi bilincinde ve siyasal kültür seviyesinde yükselmeye fayda sağlanmaktadır. Ayrıca halk katıldığı yönetim süreçlerini daha iyi benimsemekte ve karar süreçlerine katıldığı için kendine olan güveni de artmaktadır (Şinik, 2009).

Yerel yönetimlerde katılım, kim tarafından başlatıldığına göre iki kısımda değerlendirilmektedir. Halk kendiliğinden katılımı gerçekleştiriyorsa aktif katılım, yerel yönetim birimleri tarafından gerçekleşiyorsa pasif katılım olarak sınıflandırılmaktadır. (Özgiraz ve Zeren, 2009).

Katılım alanları ve türleri tüm ülkelerde farklılık göstermekle birlikte, aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- Kent planlaması,
- Halk oylaması,
- Çevre koruma,
- Seçilmişleri görevden düşürme (geri çağırma),
- Kentsel, toplumsal hareketler,
- Hemşehrilerin şikâyetleri (Özkiraz ve Zeren, 2009).

Yerel yönetimler halka en yakın birimler olup, yerel ortak ihtiyaçları belirlemede ve bu ihtiyaçlara yönelik hizmetleri sunmada en verimli kurumlar olarak görülmektedir. Verimliliğin sağlanabilmesi için halkın etkin bir şekilde yönetime katılımı gerekmektedir. Böylelikle yönetim ile halk arasında katılım bir köprü görevi üstlenmektedir (Özkiraz ve Zeren, 2009). Halk ile iç içe olan yerel yönetimler, halka karşı duyarlı bir tutum sergilemektedir. Bu da halkın yerel düzeyde yönetime katılımına imkân sağlamaktadır (Doğan, 1998). Katılımın yerel yönetim birimlerine sağladığı faydaları kısaca özetlemek gerekirse:

- Katılım ile birlikte yerel yönetimde alınan kararların kalitesi artmakta; halk ile birlikte birçok fikir sunulması ve ortaklaşa çözüm önerilerinin üretilmesi yerel yönetimlere yenilikçi ve zengin bir bakış açısı kazandırmaktadır,
- Katılım toplumda oluşan çatışmaları engellemekte ve halk ile yerel yönetim arasında uzlaşma kültürünü ön plana çıkarmakta, birçok yerel aktörlerce alınan kararlar, ortak bir iradenin ürünü olmasından kaynaklı, benimsenmesi ve uygulamaya konulma imkânı daha kolay olmaktadır,
- Katılma araç ve yöntemlerinin şeffaf, hesap verilebilir ve makul bir yapıda olması öngörülmekte, bu da ortaklaşa karar alma düşüncesini güçlendirmektedir,
- Katılma ile yerel yönetim birimlerinde çalışanlar, idareciler ve vatandaşlar arasında güven oluşmakta bu güven sayesinde de demokratikleşme süreci kolaylaşmaktadır,
- Katılım ayrıca vatandaşlar arası iletişimi ve etkileşimi arttırdığı için dayanışma ruhunu da güçlendirmektedir (Yılmaz ve Telsaç, 2021).

Katılım doğru yöntemlerin kullanılmasıyla ve etkin bir şekilde işlediğinde yerelde yöneticiler, vatandaşlar ve diğer kamusal aktörler için fayda yaratabilmektedir. Katılım yerel siyasi erki, demokrasiye uygunluk ve hesap verilebilirlik açısından güçlendiren bir faaliyettir (İzci, 2014). Ancak günümüzde yerel yönetimlerde katılım, yönetenler ve vatandaşlar tarafından yeteri kadar etkin kullanılmamaktadır. Karar alma süreçlerinde halkın ikincil planda kalması ve izleyici konumunda olması süreçlerin aktif ve demokratik işlememesine yol açmaktadır. Yerel seçimlerde katılım oranı yüksek olmasına rağmen, sivil toplum kuruluşları, kent konseyleri gibi yönetime katılma araçları, karar alma süreçlerinde ve diğer katılım yollarında fazla işlevsel olamamaktadır (Yaman ve Küçükşen, 2018). Açık bir yönetim için her düzeyde aktif bir katılımın gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu sebeple yönetime katılma yolları açık olmalı ve yönetenler vasıtasıyla vatandaşların karar alma süreçlerine katılımı özendirilmeli, vatandaşların da katılım için istekli ve bilinçli olmaları gerekmektedir (Özoğuz, 2012). Çağımızda son gelenen noktada katılım araçlarının genişliği ve işlevsel oluşu demokrasinin gelişmesi ve uygulama alanı bulmasıyla doğru orantılı ilerlemektedir (Yıldız S., 2010).

2.3.2. Katılım Araçları

Temsili demokrasinin işlevlerinden biri olarak birçok katılma yöntemleri kullanılmaktadır (Kocaoğlu, 2015). Fakat günümüzde halkın katılımına yönelik bazı geleneksel yöntemlerin yetersizliği nedeniyle birçok yeni katılım araçları, demokratik katılım süreçlerini desteklemek için oluşturulmuştur (Pratchett, 1999). Geleneksel katılım aracı sayılan seçimler, referandum ve kamuoyu yoklamalarını desteklemek amacıyla yeni arayışlar içerisine girilmiştir. Bu yenilikçi katılım araçları kamu yönetiminde etkili görülmekte ve katılımın bireysel sınırlılıklarını aşarak farklı grupları da katılıma teşvik etmektedir (Pratchett, 1999). Yeni katılım araçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- **Yurttaş Kurulları:** Toplumsal hayatta yerleri sınırlı kalan grupların, yerel karar alma süreçlerine katılmaları amacıyla oluşturulmaktadır. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve yabancılar bu gruplar arasında yer almaktadır. Yurttaş Kurulları, danışmanlık hizmeti yürütmektedir. Bu kurullar, farklı kesimlerin sorunlarını

iletebilmeleri, kent yönetiminde temsil edildiklerini bilmeleri ve kentte yabancılaşmalarının önlenmesi amacıyla kurulmaktadır (Küçükşen, 2016).

- **Planlama Çemberleri:** Rastlantısal örnekleme yöntemi ile bir grup vatandaşın seçilip, uygun zamanlarında uzmanlar ile birlikte oluşturulan çalışma gruplarına katılımları amaçlanmaktadır (Beyazıt, 2006).
- **Yurttaş Girişimleri:** Sürekliliği olmayan, kendi kendine oluşan ve bireylerin tek tek bir araya geldiği genellikle kamusal planlar, yönetsel etkinlikler dolayısıyla ortaya çıkmış sorunların ve çözümlerin konuşulduğu politik hareketler olarak tanımlanmaktadır. Genellikle bireyler çevre konularında, oyun ve çocuk parkları gibi birçok konu ile ilgili etkinliklerde bulunmaktadır (Küçükşen, 2016).
- **Memnuniyet Anketleri:** Vatandaşların hizmet ve kararlardan memnun olup olmadığının ölçülmesi amacıyla, posta, e-posta, telefon veya yüz yüze görüşmeler yoluyla bilgi alınması yöntemi olarak kullanılmaktadır (Löeffler vd., 2011).
- **Gelecek Atölyeleri:** Geleceğe yönelik, sosyal ve küresel düşüncelerin proje haline dönüştürülmesinde uzun verimli ve aktif bir katılım yöntemi olarak görülmektedir. Gençler ile ilgili çalışmalar, planlama ve sosyal sorunlar üzerine ağırlıklı olarak durulmaktadır. Gelecek atölyeleri, bir yönetici önderliğinde etkileşim sağlanmakta, dilekler ve istekler ortaya konulmakta, sonuçlar değerlendirilmektedir (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001).
- **Halk Toplantıları:** Yerel yönetimler tarafından halkı bilgilendirmek için düzenlenen ve yönetim faaliyetlerinin halk ve uzmanlar tarafından tartışıldığı etkinliklerdir. Meclis ve belediye başkanlarının alacağı bir kararda, halk toplantılarının etkisi yüksek olarak görülmektedir. Halk toplantıları vatandaşlar ile yönetim arasında köprü görevi görmektedir. Ayrıca yerel demokrasiye ve hizmet etkinliğine katkı sağlamaktadır (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001).

Muhtar toplantıları, belediyenin önemli gördüğü katılım araçlarından biridir. Mahallede yaşanan sorunların, belediye başkanına iletilmesi ve muhtarlar ile yakından temas halinde olunması katılım açısından önemli bir işlev olarak görülmektedir (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001).

- **Yuvarlak Masa Toplantıları:** Demokratik kaygılardan dolayı ortaya çıkmış bir katılım aracıdır. Katılımcılar uzmanlar ve bilim insanlarından oluşmaktadır. Çevre sorunlarından kadın sorunlarına kadar birçok sorunun tartışıldığı bir yöntemdir (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001).
- **Bilgilendirme Sergileri:** Vatandaşlardan bilgi almak veya vatandaşlara bilgi vermek amacıyla, masa veya afiş standı kurulmasıdır. Otobüs ve tren istasyonlarında kullanılabilen ve yerel nitelikteki konular üzerinden yorumlama, soru sorma ve öğrenmeye teşvik etmek için kullanılmaktadır (Löeffler vd., 2011).
- **Ziyaretçi Alanları (Bilgilendirme Masası):** Belediye binası ya da diğer kamusal alanlarda, vatandaşların bilgi alması, soru sorması gibi etkileşimlerde bulunması için yapılmış alanlardır. Herkese açık olarak faaliyetlerini yürütmekte ve hizmet veren personelin eğitilmiş olması gerekmektedir (Löeffler vd., 2011).
- **Meclis Toplantılarına Katılma:** Vatandaşların meclis toplantılarına katılmaları, dilek ve sorunlarını yönetim birimlerine iletilmesini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca vatandaşların bilgi eksikliğinin giderilmesi ve yönetime katılma olanağı sağlamaktadır (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001).
- **İletişim Demokrasisi (İnternet):** İnternet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte demokrasi ve internet arasında etkileşim kurulmaya başlanmıştır. Yönetimi de yakından ilgilendiren gelişmeler, bilgisel, kültürel, siyaset ve ekonomik anlamda birçok araştırmanın önünü açmaktadır. Gelişmiş ülkelerin yönetsel etkinliklerinde ve yerel yönetimlerinde etkili olarak kullanılmaktadır. Örneğin,

kent hakkında bilginin sağlanması, kentin yapmış olduğu etkinlikleri ve hizmetleri duyurması, belediye meclisi ve yöneticileri hakkında bilgilere ulaşılması vatandaşlar için kolaylık sağlamaktadır (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001).

- **Telefon Destek Hatları:** Vatandaşların aranıp belli yerel sorunlar veya faaliyetler hakkında sorular sorduğu ve vatandaşların sorunlarını dile getirdiği etkinliktir (Löeffler vd., 2011).
- **Gönüllü Katılım:** Herhangi bir baskı altında olmadan toplumsal sorunların giderilmesi katılım olarak ifade edilmektedir. Vatandaşların sorunlara ilgili olması ve kendilerini sorumlu görmeleri gönüllülük temelinde gerçekleşen faaliyetler olarak görülmektedir. Gönüllü katılım, yerinden yönetimlerin desteklenmesi ve yönetenlerin vatandaşlar tarafından denetlenmesi açısından demokratik bir katılım aracı niteliği taşımaktadır (Küçükşen, 2016).
- **Kent Konseyleri:** Konseyler, tabandan tavana doğru geniş bir katılım mekanizması içerisinde faaliyetlerini yürütmektedir. Hiçbir sınırlaması olmadan kentteki herkes kent konseyine üye olabilmekte ve yönetim süreçlerine katılabilmektedir (Küçükşen, 2016). Kent konseyleri, kent yönetiminin bütün etkinliklerini izleme, rapor oluşturma ve tartışma ortamı yaratma gibi faaliyetlerde bulunarak oluşturulan tasarımlar için katkıda bulunmaktadır (Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001). Bu Çalışmanın ana bileşeni olan kent konseylerine üçüncü başlıkta detaylı yer verilmiştir.

Yeni katılım araçları birçok yönetim birimlerince denenilen yöntemler olarak ortaya çıkmaktadır. Katılım araçlarının fazlalığının daha fazla demokrasiyi beraberinde getireceği görüşleri çoğunluktadır. Birçok araştırmacı, katılım araçlarının fazlalığının vatandaşlar üzerinde kafa karıştırıcı bir etki yarattığını dile getirmiştir. Bu sebeple katılım araçlarının artırılması yerine katılım araçlarının sınırlandırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sınırlandırılmanın yapılması durumunda, katılım araçlarının resmi olarak düzenlemesi ve kimlerin katılımcı olduğunun belirlenmesi kolaylaşacaktır (Aars, 2006).

2.3.3. Katılımı Etkileyen Faktörler

Siyasal katılımı etkileyen önemli faktörler, katılımı sağlayan bireylerin bireysel özellikleri olarak belirtilmektedir. Kişilik özellikleri, fiziksel özellikler ve değer yargıları bireylerin katılımını etkilemektedir. Bireylerin aldıkları kararların etkili olabilmesi için siyasal olarak toplulaşmaları gerekmektedir (Duran, 2005). Toplulaşmayı sağlayan koşulları devlet oluşturmaktadır. Fakat bütün koşullar sağlansa bile bireylerin katılma seviyeleri farklılık göstermektedir. Siyasal katılımı etkileyen faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Sayın, 2022):

Cinsiyet, siyasal katılmada, tüm dünyada erkeklerin kadınlara göre daha ön planda olduğu görülmektedir. Siyasal haklar bakımından veya katılım hakları bakımından örneklere bakıldığı zaman erkekler ilk sırada kadınlar ise ikinci sırada yer almaktadır (Eroğul, 1991). Çitçi'nin bir çalışmasında dünyada kadınların %99,4'ünün bu haklardan yararlanabildiği yer almaktadır. Fakat bu yüzdeliğe rağmen, kadınların seçilmişler arasındaki sayıları erkeklere göre daha azınlıkta kalmakta ve siyasal katılımları daha sınırlı olmaktadır (Çitçi,1992: 21; akt. Görücü, 2021).

Katılım ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi anlamak için üç hipotez ileri sürülmektedir. Birincisi, cinsiyet rollerinin toplumsal ve sosyoekonomik statü üzerine etkisi katılımı belirlemektedir. Kadınların erkeklere göre daha az sosyoekonomik statüde bulunmaları neticesinde siyasal hayata daha az katıldıklarını göstermektedir. İkincisi, kadınların sosyoekonomik statülerinin düşük olması, erkeklere göre kitle iletişim araçlarını az kullanmalarına, siyasal bilgisizliğe, siyasal üyelik kuramalarına ve siyasal yaşama az katılım göstermelerine neden olmaktadır. Üçüncü olarak ise, toplum, kadınlar aile veya eve yönelik rollerini daha önemli olarak görmekte ve bu nedenler kadınlar aile veya ev dışı etkinliklerde bulunmaları kısıtlanmaktadır. Kadınların katılımı genellikle oy kullanmanın ötesine geçememektedir (Görücü, 2021). Geçmişten günümüze toplumlarda, siyasetin erkek egemen bir yapı olduğu düşüncesi var olmuştur. Türkiye'de kadınların 1926 yılında toplumsal haklar bakımından erkekler ile eşit sayılması için adımlar atılmış ve günümüzde birçok gelişmeler gerçekleşmiştir (Eroğul, 1991). Fakat kadınların kendilerini siyasette

görünür kılabilceği mekanizmalar halen kısıtlı olarak ifade edilebilmektedir (Duran, 2005).

Yaş, siyasal katılımın gerçekliğini saptamak amacıyla ele alınması önemli görülen bir diğer faktör yaş faktörüdür (Eroğul, 1991). Siyasal katılımın düzeylerinin belirlenmesindeki en önemli etkenlerden biri katılımcıların yaşları olarak görülmektedir. Vatandaşların siyasal bir katılım gerçekleştirebilmesi için belirli bir yaşa ulaşması gerekmektedir (Sayın, 2022). Bireyin yaşı, denk geldiği tarihsel dilim de önemli görülmektedir. Toplumsal siyasallaşmanın yoğun yaşandığı dönemlerde, bireylerin yaşı ile siyasal katılma etkileşimleri de değişmektedir. Yaş gruplarında, farklı toplumlaşma etkileri içerisinde, ulusal veya uluslararası olayların yaşandığı dönemlerde birçok davranışlara yönelebilmeye etkisi yaratmaktadır (Görücü, 2021). Bu da yaşa bağlı olarak vatandaşların siyasal katılma yönelimlerini değiştirmektedir.

Toplumda siyaset üst düzeyde bulunduğu zamanda, siyasal katılmaya, gençlerin yaşlılardan daha çok ilgi göstermesi beklenmektedir (Duran, 2005). Siyasal katılma yaşla orantılı olarak artmaktadır. Orta yaştaki insanlar gençlere göre katılma konusunda daha aktif görülmektedir; fakat 65 yaşından sonra bu aktiflik giderek azalmaktadır. Bunun sebebi kişinin yaşam enerjisi ile etrafındaki değişikliklere uyum sağlayabilmesine ve yaşlılar için yıllardır aşına oldukları çevreyi yitirme korkusu örnek verilebilmektedir (Görücü, 2021).

Siyasal katılmada, gençlerin yaşlılara göre daha aktif olması, bilinçli ve eğitilmiş bireyler yetiştirmek ile de doğru orantılıdır. Türkiye’de okuma-yazma oranının düşük olması, sosyal gruplaşmanın düşük seviyede olması, üniversitede okuyan gençleri siyasal katılımda daha önemli konuma getirmektedir (Üçer, 2011).

Eğitim, siyasal katılmanın en güçlü faktörü vatandaşların eğitim seviyeleri olarak görülmektedir. Eğitim ile vatandaşların siyasal hayata katılmaları kolaylaşmakta ve katılımın ön koşulu hazırlanmaktadır. Vatandaşların eğitim seviyeleri siyasal tercihlerini yaparken daha bilinçli hareket etmelerine neden olmaktadır (Görücü, 2021).

Eğitimi vatandaşlar siyasi olaylar hakkında bilgi edinme, yorumlama ve çevresindeki sorunla ile bağlantı kurma konusunda zorluk çekmemektedir. Toplumsallaşma, bilgi ve değer yargılarının aktarılmasıyla ilişkili olduğu üzere eğitimi vatandaşlar siyasi katılmayı olağan bulabilmekte ve siyasi faaliyetlerde bulunmak için kendini hazır hissetmektedir (Duran, 2005).

Türkiye’de eğitim siyasi katılma için eşitsizlik yaratmaktadır. Eğitim dar ve geniş anlamda siyasi hakların kullanımı konusunda çok önemli bir etken olarak görölmektedir. Türkiye’de eğitim, seçmen olabilmek için bir kıstas olmamakla birlikte milletvekili olabilmek için en az ilkokul mezunu olma şartı aranmaktadır. Eğitim sadece seçme ve seçilme hakları bakımından değil tüm siyasi haklar bakımından önemli bir rol üstlenmektedir (Eroğul, 1991).

Örgüt üyeliği, siyasi katılmayı etkileyen bir diğer faktör dernek, sendika, siyasi parti vb. örgütlere üye olmaktır. Örgütlenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için, ülke içerisinde örgütlenme özgürlüğünün olması gerekmektedir. Aksi takdirde siyasi katılmanın örgütsel boyutundan söz etmek mümkün görölmemektedir (Öztekin, 2018).

Örgüt üyeliği, bireylerin siyasi bir görev üstlenmesinde önemli görölmektedir. Örgüt içerisinde birçok deneyim elde edilmekte ve üyeler karar alma mekanizmalarında görevli olmaya teşvik edilmektedir. Örgütler, bireylerin iş birliğini kolaylıkla yapacağı ve kolay bilgi ve iletişim sağlayacakları bir katılma biçimi olarak siyasi katılımda önemli görölmektedir (Üçer, 2011).

Meslek, vatandaşların almış olduğu eğitim, çevre vb. değişkenler meslek seçimlerinde etkili görölmektedir. Vatandaşın mesleği, onun toplumdaki konumunu göstermektedir (Duran, 2005). Statüleri yükselen vatandaşların kamusal politikalara da iliğisi artmakta; hükümet ve bürokrasiyle ilişki kurmak yüksek statüye sahip mesleklere sahip olan kişilerce daha çok tercih edilmektedir. Bu grupta bulunan vatandaşlar, oy verme, sorunlara yönelik tartışma vb. etkinlikleri kolay ve sürekli gerçekleştirmektedir. Sonuç

olarak, vatandaşların mesleki kariyerleri, örgütlere üye olma ve etkinliklere katılma faaliyetlerini artırmaktadır (Görücü, 2021).

Siyasal katılma için vatandaşların meslekleri temel alındığında en fazla katılımı serbest meslek ile uğraşan bireylerin gerçekleştirdiği görülmektedir. Siyasal karar süreçlerinden etkilenen meslek grupları katılmaya en çok gönüllü olanlar olmaktadır (Üçer, 2011).

Gelir, ekonomi ile siyaset birbiriyle ilişkili kavramlardır. Ekonomide değişiklik yaşandığı zaman siyaseti etkilemekte; siyasette bir değişiklik yaşandığı zaman da ekonomiyi etkilemektedir. Aynı şekilde vatandaş ve gelir arasında da böyle bir ilişki bulunmaktadır. Vatandaşların gelirlerindeki artış veya azalış yaşam kalitelerini, olaylara karşı ilgilerini ve tutumlarını değiştirmektedir. Siyaset ile kolaylıkla ilgilenen vatandaşlar gelir seviyesi fazla olan bireylerden oluşmaktadır (Sayın, 2022). Yani ekonomik açıdan yeterli olanaklara sahip vatandaşlar, diğer faktörlerin bazılarını bulundurmaları durumunda bile siyasal olarak etkili görülmektedir. Bireylerin ekonomik seviyeleri arttıkça siyasal katılmayı sadece oy kullanarak değil diğer katılma yolları ile de gerçekleştirmeleri ön görülmektedir (Duran, 2005).

Yukarıdaki açıklamalar neticesinde siyasetin, geliri yüksek olan vatandaşlar tarafından yönlendirildiği düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Fakat siyasetin yerele yayılması ve sorunsuz bir şekilde siyasal süreçlerin işlemesi, oluşan bu yapıyı ortadan kaldıracak, daha geniş kesimler de siyaset üzerinde söz sahibi olabilecektir (Görücü, 2021).

Kitle İletişim Araçlarını İzleme, kitle iletişim araçları bireylerin, çevresindeki siyasal olaylar ve haberler hakkında bilgi sahibi olmasını ve gelişmeleri değerlendirmesini kolaylaştırmaktadır. Toplumda gündelik yaşamda bireyler kitle iletişim araçlarından edindikleri bilgiler ile çevresindeki bireyleri bir politize etme çabasına girmekte, böylelikle siyasal yaşama bir şekilde katılmış olmaktadır (Görücü, 2021).

Günümüzde en yaygın kullanılan kitle iletişim araçları internet üzerinden gerçekleşen, YouTube, Twitter, Instagram vb. gibi sosyal medya hesapları olmakta ve siyasal katılmada etkileri yüksek görülmektedir. Sosyal medya hemen hemen herkes tarafından aktif kullanılmaktadır. Bu sebeple vatandaşların bilgi edinip, bilgileri yayma ve öğrenme hızları diğer kitle iletişim araçlarından daha hızlı olmaktadır (Sayın, 2022).

Kitle iletişim araçlarının kullanılmasının artmasıyla birlikte propagandaların da yapıldığı yerler olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu etkinin daha çok tarımsal ve kentsel kesimde sürdüğünü belirtmek gerekmektedir. Kitle iletişim araçları, siyasal haberlerin artmasıyla, bireylerde siyasal düşünce yapısı güçlenmekte ve siyasal tercihlerini gözden geçirme olanağı buldukları için etkili bir faktör olarak görülmektedir (Görücü, 2021).

Yerleşim Yeri, vatandaşların büyük şehirde, kasabada veya köyde yaşamaları siyasal katılmayı farklı biçim ve düzeyde etkilemektedir. Yaşanılan yerin siyasal katılma ile ilişkisi iki görüşe dayandırılmaktadır. Birincisi yaşanılan yer ne kadar büyük olursa siyasal katılma yoğunluğu o kadar artmaktadır. Köyden şehre gidildikçe, siyasal katılmanın arttığı düşünülmektedir. Şehirlerde yaşayan bireylerin, siyasal hayatta daha aktif rol aldıkları belirtilmiştir. İkinci görüşte ise şehir yaşamının toplumu zayıflattığı ve bu sebeple siyasal katılmanın da az olduğu savunulmaktadır. Yaşanılan yerlerin alanı büyüdükçe vatandaşların siyasal katılmaya yönelik faaliyetleri görmedeki etkinliği azalacak ve vatandaşlar karmaşık bir yapı içerisinde siyasetten uzaklaşacaktır. Yerleşim yerinin büyümesi ile katılım sıklığının azalacağı düşünülmektedir (Dursun, 2016). Bu iki görüş üzerine yapılan araştırmalar, iki görüşün de doğru olacağı sonuçlar elde etmiştir. Bu sebeple yerleşim yerinin büyük veya küçük olması siyasi katılma üzerinde tek taraflı belirleyici bir etken sayılmamaktadır (Dursun, 2016).

Genel olarak katılmayı etkileyen faktörler incelendiğinde, kadınların, eğitimi olmayan bireylerin, bir kısım gençlerin ve işçi statüsünde olan çalışanların siyasal katılma konusunda etkinliklerinin az olduğu göze çarpmaktadır (Eroğul, 1991). Buna karşılık olarak erkeklerin, eğitilmiş bireylerin, maddi gelirleri yüksek olan ve yüksek statüde bir mesleğe sahip olan bireylerin siyasal katılmada daha aktif olduğu ifade edilebilir.

2.4. Yönetişim Kavramı

Yönetişim kavramı özel sektörde ve kamu yönetimi alanında sıklıkla kullanılan bir kavram olmakla birlikte toplumdaki sorunlar, aktörler ve dönemsel değişikliklerde kararların nasıl alındığını, kamusal faaliyetlerin nasıl yürütüldüğünü ve politikaların nasıl belirlendiğini saptayan düzenlemeleri içermektedir (DPT, 2007).

Yönetişim kavramı, günümüzde kullanılan biçimiyle ilk defa 1989 yılında Dünya Bankası (DB)'nin Afrika ülkelerinde kalkınma üzerine yapmış olduğu raporda bahsedilmiştir. Ayrıca raporda yönetişimin temel öğelerine de yer verilmiştir. Bu öğeler; hesap verilebilirlik, aktif bir hükümetin varlığı, şeffaflık, kurallara uyma, bağımsız yargı ve katılımı sivil toplumun aktif yer alması olarak belirtilmiştir (Koru, 2019). Dünya Bankası raporlarında yönetişim kavramından iyi yönetişim (good governance) olarak da bahsedildiği görülmektedir (Abbasoğlu, 2019). Katılım, temsil ve denetimin, aktif sivil toplum ve yerinden yönetimin, hesap verilebilirlik ve şeffaflığın, kurallar ve sınırlandırmaların birlikte uyumlu bir düzende var olduğu siyasal ve ekonomik düzene iyi yönetişim denilmektedir. Yönetişimin başına getirilen “iyi” ifadesi ile gelişmekte olan ülke veya toplumlarda demokrasi ilkeleri çerçevesinde bir yönetim modeli oluşturmak amaç edinilmektedir (Özoğuz, 2012).

Yönetişim, yönetimde meydana gelen siyasal, sosyal ve yönetsel faaliyetlerde ortak yönetim olarak adlandırılmaktadır (Karakılçık, 2015). Türkçe'ye “çok aktörlü yönetim” olarak çevrilen yönetişim kavramı, katılımı gerçekleştirmeyi amaç edinen bir yönetim modelini oluşturma uğraşlarının neticesidir (Zengin vd., 2014).

Yönetişim birbiri ile ilişkili konuların ve zıt görüşlü aktörlerin oluşturdukları, farklı aşdaki yapıların koordineli bir şekilde birbirleriyle ilişkili oldukları süreci ifade etmektedir. Bu bakış açısında aktörler ortak olarak kabul edilmekte ve toplumdaki siyasal, ekonomik ve toplumsal faaliyetlerde aktörlerin ortak etkileşiminden kaynaklı denetleme ve yönlendirmenin varlığı kabul edilmektedir. Bu sebeple yönetişim birçok aktörün ortak faaliyetlerinin sonucu meydana gelen bir süreç olarak görülmektedir (Özer, 2006).

Stoker, yönetim kavramının hükümet ile eşanlamli olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Ancak yönetimin dahi iyi yönetilmek için kurulmuş hükümet biçimi olarak yorumlamaktadır. Bununla birlikte, kamu ve özel sektör arasındaki sınırların belli olmadığı yönetim biçimlerinin gelişmesi için ortaya çıktığı düşüncesi yaygındır. Stoker'e göre yönetimin çeşitli yönlerini ele alarak önermelerde bulunmuştur. Bunlar; birçok aktörün bulunduğu ortaklık, kamu ve özel sektör içindeki faaliyetlerde belirsizlik, aktörler arasında gücün paylaşılmasına yönelik bağlılık, aktörlerin kendi özerklikleri ve hükümetin faaliyetleri yapma kapasitesidir (Stoker, 1998). Sıralanmış olan önermelerin yönetim ile çözüme kavuşacağı düşüncesini vurgulamış; hükümet ile birçok aktörün birlikte çalışmasına atıfta bulunmuştur.

Yönetim, devletin işleyişi, sınırları ve kapasitesi ile ilgili geleneksel işleyişe yönelik bir meydan okuma olarak ortaya çıkmıştır. Meydan okumayla kastedilen devletlerin demokratik ve hesap verilebilir şekilde nasıl örgütleneceği ve demokratik yapıda nasıl sonuçlar doğuracağı ile ilgilidir. Kısacası yönetim geniş bakış açılarıyla birlikte sürece odaklanmış bir anlayışı benimsemektedir (Zengin vd., 2014).

Yıldırım'a (2004) göre, yönetim, kamu yöneticilerinin iyi bir hizmet sunarken, halk ve farklı toplulukların faydasına, toplulukların güven ve yeterlik anlayışlarına göre yöneticilerin rolünün vurgulandığı, yöneticilerin icraatlarını yapmaları için gerekli teknolojik ve insani kaynakların sağlanmasının önemini bilen ve kaynakları özel sektör ile karşılaştırarak faaliyetlere eklenmesi için açık fikirli ve rekabetçi olan bir sürecin kamu yönetimce uygulanması olarak görülmektedir (Yıldırım İ. , 2004).

Yönetim genellikle devletin rolünün tekrardan düşünülmesi için uygulanmaktadır. Jon Kooiman'a göre yönetim, "yönetim üzerine teorik kavramların toplamı" olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal sorunların çözümünde devletin rolü kabul edilmekle birlikte kamu ve özel sektörün birlikte anıldığı etkileşimler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Leubolt vd., 2007).

YG 21'in özünde ifade edilen yönetim yaklaşımı, vakıflar, dernekler, sendikalar meslek odaları, akademik kuruluşlar, özel sektör kuruluşları, basın yayın kuruluşları, vatandaş eylemleri gibi birçok alanı kapsayan sivil toplum kuruluşları ile yerel yönetimlerin ortak bir anlayışta yeni bir yolun geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Emrealp, 2005).

Yönetişimin ilkeleri, hesap verilebilirlik, etkinlik, tutarlılık, saydamlık, sorumluluk, hukuka bağlılık, ölçülülük, adil olmak ve katılımcılık olarak sayılabilmektedir (Toksöz, 2008). Hesap verilebilirlik, görevlerin ve sorumlulukların kimlerin elinde olduğunun netleştirilmesi; etkinlik politikaların hedeflenen amaçlara etkin ve kısa sürede sunulmasını ifade etmektedir (Koru, 2019). Tutarlık alınan kararların birbirleriyle uyumlu olmasını ve halkın güven duydukları ortamda geleceğe yönelik faaliyetlerini aktarmalarını; saydamlık karar alma süreçlerinin tüm paydaşlara açık ve şeffaf olarak belirtilmesini; sorumluluk hükümetin toplumsal değişikliklere hızlıca cevap verebilecek yeterliliğe sahip olmasını ifade etmektedir (Toksöz, 2008). Hukuka bağlılık, alınan kararların hukuk kurallarına uygun olarak alınmasını, adil olmak alınan kararların ayırım gözetmeksizin herkese uygulanmasını ifade etmektedir (Şahin E., 2011; Toksöz, 2008). Çalışmanın konusu kapsamında katılımcılık ilkesine ayrıntılı şekilde yer vermek gerekmektedir.

Katılım ilkesi karar alma süreçlerinin tüm aşamalarında bireyden sivil toplum kuruluşlarına tüm halkın aktif bir şekilde süreçlere katılmaları olarak ifade edilmektedir (Toksöz, 2008). Demokrasinin bulunduğu toplumlarda katılım, bireylerin aktif vatandaşlık, özgürlük ve eşitlik konularında yönlendirilmesini amaç edinmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının da hizmetlerin sunulmasında katılıma teşvik edilmesi sürdürülebilir bir kalkınmayı beraberinde getirmektedir (Yıldırım İ., 2004).

Bir diğer ifade ile katılım, sivil toplumun kalkınma stratejilerinde bulunmalarını sağlayan ve aynı zamanda proje ve programların uygulanmasında katılımcı olarak bulunmak isteyen aktörlere fırsat yaratmak için devletin esnek davranması olarak ifade edilebilmektedir. Böylelikle ortak ilgi alanları için faaliyette bulunmak isteyen bireyler ve gruplar arasında çok seviyeli bir katılım gerçekleşmektedir (Cisse, 2020).

2001 yılında Avrupa Birliği tarafından yayımlanan Beyaz Kitap'ın “iyi yönetim” ilkesinde yerel yönetimler için, yaptıkları çalışmaların halkın denetimine açık olması gerektiğini ve kamu hizmetlerinde aktif, erişebilir, izlenimci ve katılımcı niteliklerin sürdürülebilir kılınması gerekliliğine değinilmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014).

Yönetişim çerçevesinde yönetenlerin aldıkları kararlar vatandaşlara açık şekilde alınmalı ve tüm aktörler karar alma süreçlerine katılmalı, akla dayalı ve uzlaşmacı bir yönetim anlayışını benimsenmesi beklenmektedir (Toksöz, 2008). Bu beklenti doğrultusunda sivil toplumun ve özel sektör aktörlerinin karar alma süreçlerine ve daha fazla alanda katılım gerçekleştirilmelerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Böylelikle devletin dinamizmi ve değişime uyum sağlamasında artış görüleceği, piyasayı daha iyi anlayacağı için de daha etkin bir devlet yönetim modelinin ortaya çıkacağı beklenmektedir (Kalfa ve Ataay, 2008).

2.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Kavramsal ve Yasal Çerçevesi

Bu başlık altında toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının ne anlama geldiği aktarılmış ve birkaç araştırmacının düşüncesi ile kavram desteklenmiştir. Ardından kavramın uygulanabilir olması bakımından yapılmış yasal düzenlemelere yer verilmiştir.

2.5.1. Kavramsal Çerçeve

Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı, son otuz yılda dünyada siyasi gündemde önemli bir yer edinmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği birçok ülkede olumlu etki yaratmakta ve sosyal adaletin temel bir gerekliliği olarak görülmektedir (Squires, 2007).

Eşitlik kavramı, kişilerin yeteneklerini kesintisiz ve özgür bir şekilde gerçekleştirebildikleri bir ortama sahip olması ve bu ortamın kişinin önündeki tüm siyasi ve toplumsal engelleri ortadan kaldırabilmesi olarak ifade edilebilmektedir. Eşitsizlik kavramı ise önlenemez olması ve buna bağlı olarak gereksiz görülen ve tarafsız olmayan

farklılıkları ifade etmektedir. Bu sebeple kadın ve erkek bireyler arasındaki biyolojik, fiziksel ve genetik farklılıklar eşitsizlik içerisinde ele alınmaktadır (Demirgöz Bal, 2014). Kadın ve erkek bireylerin biyolojik farklılıklarını ve toplumsal olarak oluşturulmuş farklılık yaratan rollerini ele almak toplumsal cinsiyet eşitliğini anlamada fayda sağlayacaktır.

1970'li yıllarda, cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) kavramlarının birbirinden farklı şeyleri ifade ettiklerine dair birçok açıklama yapılmıştır (Holmes, 2007). Bu açıklamalar doğrultusunda cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımını yapan feminist bilim insanları 1970'li yıllardan sonra toplumsal cinsiyet kavramını sosyal bir kavram olarak ele almaya başlamıştır (Cornwall, 1997). Toplumsal cinsiyet kavramı, cinsiyet, cinsel farklılık gibi terimlerin, biyolojik farklılıkları ifade etmesine karşı kullanılmıştır. Kadın araştırmaları ile ilgili çalışmaların, kadınlara çok yer vermemelerinden kaynaklı feminist bilim insanları toplumsal cinsiyet kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu düşünceye sahip olan araştırmacılar, kadının ve erkeğin birbiri ile bağlantılı olduğunu ve sadece kadını veya sadece erkeği temel alan çalışmalar ile ortak bir anlayış doğrultusunda birlik olunamayacağını öne sürmektedir. Kavramın oluşturulmasındaki amaç, cinsiyetlerin ve toplumsal cinsiyet gruplarının tarihini bilmek, farklı toplumlardaki cinsiyet rollerini ve çeşitliliğini öğrenmek, bulunan bilgilerin anlamlarını ve işlevselliğini tartışmak, sosyal düzenin korunmasına yardımcı olmaktır (Scott, 1986).

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları arasındaki farklılıkları aktarmak kavramın daha anlaşılır olmasını kolaylaştıracaktır. Cinsiyet, kadın-erkek arasındaki biyolojik ve fiziksel farklılıklarını belirtmekte; toplumsal cinsiyet ise güncel ve kanunen kadın ve erkeklerin özel davranışları olarak belirtilmektedir (Ulusoy D., 1999).

İnsanların kromozomal ve üreme farklılıkları nedeniyle biyolojik olarak birbirinden farklı olması cinsiyet olarak adlandırılmaktadır. Toplumsal cinsiyet ise, birçok toplumda farklı şekillerde tanımlanmış olmakla birlikte toplumsal olarak şekillendirilmiş erkek (eril) ve kadın (dişil) kategorileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok çağdaş kuramcı, bireysel kimlikleri ile birlikte sosyal kurumlar ve sistemler içerisinde bulunan, kadın ve erkekler hakkında çeşitli inanç ve uygulamaları olan tanımlar kullanmaktadır (Bilton vd., 1981-1987).

Moser (1993)'e göre cinsiyet kadın ve erkeğin biyolojik özellikleri bakımından farklı olmasını tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet ise, kadın erkek arasında olan sosyal ilişkiler olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı kadın ve erkeğin arasındaki ilişkinin ve sosyal bağlamda görünürlüğüne atıfta bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet ilişkileri tüm toplumlarda kendi özgü olarak var olmakta ve ekonomik koşullar ile değişmektedir (Moser, 1993).

Toplumsal cinsiyet kavramı, bireylerin yaşamış oldukları maddi koşullar nedeniyle ve buldukları sosyal çevrelerden kaynaklı ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet toplumun bireylere yönelik beklentilerini ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri anne karnında başlayıp, ailesinin yaşantısıyla şekillenmekte ve okulda, işte kanunlar ile pekiştirilerek devam eden bir kavram olarak belirtilmektedir (Biricikoğlu, 2019).

Seyyar'a göre, toplumsal cinsiyet, bireylerin biyolojik kimliklerinden çok sosyal hayattaki kimliklerinin biçimlenmesi ile oluşan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, bireylerin aile, eğitim, sosyal yapı, yaşantıda toplumsal rollerini belirlemesi, sosyo-kültürel değerler ve manevi değerler ile birlikte kendini gerçekleştirme ve geliştirmesi ile birlikte ortaya çıkmıştır (Seyyar, 2006).

Toplumsal cinsiyet kavramında kadın ve erkek ayrı ayrı düşünülmemekte, "cinsiyet farklılıklarının toplumsal organizasyonu" olarak tanımlanmaktadır (Yaylı ve Eroğlu, 2015). Toplumsal cinsiyet kavramı yukarıda bahsedildiği üzere feminist bilim insanları tarafından bugünkü kullanıldığı halini almıştır. Bunun sebebi biyolojik özelliklerin toplumsal eşitsizliklerin gerçek sebeplerini oluşturmadığını göstermek ve biyolojik temelli yaklaşımın yanlışlığını dile getirmektir. Bu nedenle ki, uzun yıllardır kadınların karşılaştıkları ayrımcılığın temeli aslında kadın ve erkek arasındaki var olan ayrımcılığın doğal olduğu ve değiştirilemez olduğu inancının hüküm sürmesidir (Sayer, 2011). Toplumsal cinsiyet kavramı, Simone de Beauvoir'ın "*Kadın doğulmaz, kadın olunur*" sözü ile anlam kazanmaktadır. Toplumsal cinsiyet, bireylere sonradan yüklenen roller ile şekillenmektedir. Kadınlar ve erkekler daha doğmadan toplum tarafından onlara birtakım roller atfedilmektedir. Kız çocuklarının, annelik içgüdüleriyle, sevecenlik veya hamaratlık gibi özellikleriyle, erkek çocukların ise savaşçı içgüdüleriyle, sert olmak veya tamir ile ilgilenmeleri konusunda yatkın olmaları toplumun bir dayatmasının sonucunda

ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet bu örnekler doğrultusunda toplum tarafından oluşturulmuş “cinsiyet kalıpları” olarak karşımıza çıkmaktadır (Bora, 2012). Toplumsal cinsiyet rollerini dört sınıfta toplamak mümkündür:

- Erkeklerin piyasada para karşılığında üretime dâhil olması karşısında; kadınların piyasada karşılığı olmayan evde üretime dâhil olduğu rolleri,
- Kadınların, çocuk dünyaya getirip yetiştirmesi anlamına gelen yeniden üretime bürünmüş olmasının yanı sıra; evin gündelik işleri ile sorumlu tutulması ve çocukların toplumsal rollerine hazırlaması konusunda ideolojik yeniden üretime bağlı olan rolü,
- Kadınların ev işlerinden sonra topluluk seviyesinde gerçekleştirdiği eğitim, sağlık vb. hizmetler ve karşılık almadan yaptıkları işlere ilişkin rolleri,
- Sadece erkeklere yönelik topluluk seviyesindeki roller (Ecevit, 2003), olarak özetlenebilmektedir.

Yukarıdaki toplumsal cinsiyet rollerinin sınıflandırılmasının da gösterdiği üzere, cinsiyet eşitsizliğinin temelini kadınların sahip oldukları hakları özgür biçimde hareket ederek kullanamaması oluşturmaktadır. Çalışma yaşamında sadece erkeklerin görünür olması günümüzde bile kadınların ikinci planda tutulduğunu göstermektedir (Turgut, 2019). Toplumsal cinsiyete yönelik kadın erkek arasındaki eşitsizlikler, erkeklerin daha egemen olduğu, ataerkil bir yapıdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Ortaya çıkan bu eşitsizlikler, toplumun her kesiminde ve her alanında kendini göstermektedir (Biricikoğlu, 2019).

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın-erkek bireylerin, kız ve erkek çocukların yaşamlarının her alanında, eşit bir şekilde haklardan, davranışlardan ve fırsatlardan yararlanmalarını ifade etmektedir. Kadın ve erkeklerin, insan hakları, sorumlulukları, sosyal konumları ve kaynaklara erişebilmeleri farklı cinsiyetlerde doğmaları ile ilişkili değildir. Fakat buradan kadın ve erkeğin aynı olduğunu veya olması gerektiğini, işgücü piyasasında da aynı sonuçların beklenmesi gerektiği düşüncesi çıkarılmamalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, tüm kadın ve erkeklerin yaşamlarında kendileri hakkında, sınırlamalar olmadan özgür ve eşit bir şekilde seçimlerini yapmaları anlamına gelmektedir (ILO, 2007).

Toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine toplum bilimlerinin çalışmalarının (özellikle psikoloji, sosyoloji, ekonomi ve antropoloji) katkısı kavramın tanımlanması açısından çeşitliliği arttırmaktadır (Ecevit, 2003). Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların ve erkeklerin, kamu ve özel yaşamın her alanında eşit derecede görünür olmasını, güçlendirilmesini, sorumluluk alıp katılımlarını ifade etmektedir (Avrupa Konseyi, 2014). Toplumsal cinsiyet tarihsel süreçte oluşum göstermiştir aynı şekilde tarihsel süreçte de değişime uğrayacağı öngörülmüştür (Akçayır ve Biricikoğlu, 2021).

Ekonomik boyutu ile toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların ve erkeklerin kaynaklara eşit olarak erişim sağlaması ve ekonomik faaliyetlerin her şekline eşit katılımın gerçekleşmesi olarak ifade edilmektedir. Kadın ve erkekler için ekonomik faaliyet koşulları aynı olduğu sürece elde edilen getirilerin de eşit olacağı düşünülmektedir (Masika ve Joeke, 1996).

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkek bireyler için üretilmiş sosyal politikalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın ve erkeklerin ayrımcılığa maruz kalmadan “cinsiyet eşitliği” bünyesinde eşit olarak haklarını kullanması anlamına gelmektedir. Buradan hareketle devlet politikalarının, kanunların ve kurum içi kuralların cinsiyet ve aynı zamanda etnik köken kaynaklı farklılıkları gözetmeksizin tüm bireylere eşit uygulanması gerekmektedir. Eşitlik politikası ile birlikte eşit hakların oluşmasının yanı sıra sosyal ve toplumsal düzende “toplumsal cinsiyet eşitliği” konusunda faydalı bir dönüşüm olması da beklenmektedir (Turan, 2013).

Toplumsal cinsiyet eşitliği, ırk ve etnik köken gibi farklılıklardan kaynaklanan eşitsizlikler ile hem aynı hem de farklı özellikler taşımaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ederken kullanılan üç önemli farklılık bulunmaktadır (Dünya Kalkınma Raporu, 2012):

- İlk olarak ortak evi paylaşan kadın ve erkeklerin refah seviyelerini ayrı ayrı ölçmek zor olmakla birlikte hanede yaşayanların harcamaları ile ilgili bilgilerin yetersizliği ölçümü daha da zorlaştırmaktadır,
- Kadın ve erkeklerin, biyolojik özelliklerinden ve toplumsal rollerinden kaynaklı olarak tercihleri, ihtiyaçları ve kısıtlılıkları farklılık göstermektedir,

- Toplumsal cinsiyet, cinsiyetlerin gelir düzeyleri ile ve sınıfsal ayrımlar ile keşifmektedir (Dünya Kalkınma Raporu, 2012).

Önemli görülen üç farklılığın toplumsal cinsiyet eşitliğinin sonucu olarak ele alınması ya da fırsat eşitliği olarak görülmesi yönünden ayrıma düşülse de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak ortak bir fikir etrafında toplanmaktadır (Dünya Kalkınma Raporu, 2012).

Birleşmiş Milletler (BM), sürdürülebilir gelişme için 17 hedef belirlemiştir. Bu hedeflerin beşincisi “toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi” başlığı altında toplanmaktadır. Beşinci hedefe göre toplumsal cinsiyet eşitliği temel bir insan hakkından daha fazlasını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği barışçıl refah içerisinde, sürdürülebilir bir dünya için temel bir gereklilik olarak görülmektedir (Yolcu, 2021). Toplumsal cinsiyet eşitliği kalkınmayı güçlendirmek ve yoksulluğu azaltmak için ön koşul olarak belirtilmektedir. Kadınların güçlü hale gelmesi aile ve toplum için olumlu etki yaratmakta, gelecek nesiller için umut yeşertmektedir. Kadınların güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için sorunlar çözüme kavuşturulmaya çalışılsa da günümüzde hala toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam olarak sağlandığını söylemek mümkün değildir (UNFPA, 2018).

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeklerin özgür bir biçimde yaşamlarında eşit fırsatlara sahip olması anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda fırsat eşitliği olmadan, toplumsal cinsiyet eşitliğinden söz etmek mümkün görünmemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinden anlaşılan, tüm alanlarda eşit sayıda kadın erkek veya kız ve oğlan çocuğunun bulunmasından ziyade herkese eşit bir şekilde davranılmasıdır. Kadın ve erkekler yaşamlarında eşit bir şekilde var olduğunda toplumsal cinsiyet eşitliğinden bahsetmek doğru olacaktır (Özdemir A., 2020).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin, siyasi karar mercileri ve uygulayıcıları seviyesinde bütün ana planlara ve programlara dâhil edilmesi “toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma” (gender mainstreaming) olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma

kavramı kısa ve genel bir tanım ile kadın ve erkek bireyler arasındaki gücün eşit bir şekilde paylaşımını amaç edinen, ekonomik faaliyetlerde eşitliği vurgulayan ve kadına karşı şiddetin önlenmesi için ön görülmüş bir strateji olarak tanımlanabilmektedir (Bozatay ve Kutlu, 2014).

Toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma, 1995 yılında Pekin’de düzenlenmiş olan Dördüncü Dünya Kadın Konferansı’nda toplumsal cinsiyet eşitliğinin benimsenmesi ve ana stratejilerde yer alması amacıyla ortaya çıkmış bir stratejidir. Konferansta toplumsal cinsiyet eşitliği, herhangi bir alanda oluşturulmuş tüm mevzuat, politika ve programlar ile planlanmış tüm eylemlerin kadın ve erkek bireyler üzerindeki etkilerini değerlendirme süreci olarak tanımlanmıştır (ILO, 2007).

Toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma ile kadın ve erkeklerin yaşamlarındaki haklardan eşit şekilde yararlanması ve eşitliğin tüm siyasi, toplumsal ve ekonomik alanlarda bulunan politikaların ve programların tüm işlevlerinde ayrılmaz bir parçası haline gelmesi ve en önemlisi toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlaması amaçlanmaktadır (ILO, 2007).

Toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma, kadın ve erkek bireylerin farklı şekillerde yaşadıkları ve farklı sorunlarının ve ihtiyaçlarının olduğu düşüncesi ile devletlerin, uluslararası kuruluşların, sivil toplum örgütlerinin birçok alanda yürütmüş olduğu planlardan, programlardan ve projelerinden de farklı şekillerde etkilendiklerini dikkate almaktadır (Üstün, 2009).

Toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma stratejisi, BM, DB ve AB politikalarında işlerlik kazanmıştır. Strateji için farklı yollar kullanılsa da ana amaç toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaktır (Gedik, 2015).

2.5.2. Yasal Çerçeve

1970’li yıllarda ikinci feminist dalgası, kadınların sorunlarına yönelik duyarlılık ve bilincin artmasına fayda sağlamıştır (Berktaş, 2004). Kadın insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının artması ile birlikte uluslararası ve ulusal alanda yapılan çalışmalar hızlanmış ve olumlu değişimler yaşanmıştır (Akçayır ve Bircikoğlu, 2021). Özellikle BM, AB ve DB başta olmak üzere ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde birçok kuruluş toplumsal cinsiyet eşitliğine, kadın haklarına ve sorunlarına, kadınların kalkınma politikalarında eşitliğine, her türlü alanda görünürlüğüne, toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırmaya yönelik birçok faaliyet yürütmektedir (Özdemir A., 2020).

Çalışmanın bu başlığı altında Birleşmiş Milletler’in ve Avrupa Birliği’nin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yasal düzenlemeleri hakkında bilgilere yer verilmiştir.

➤ **Birleşmiş Milletler**

BM, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, iktisadi ve siyasi alanda dünya devletleri arasında bir iş birliğinin oluşması amacıyla kurulmuştur. Kurulduğu tarihlerde ana amacı barışı tesis etmek olan BM, amacını tamamen gerçekleştirilmeden dünyada ortak birtakım değerlerin ve küresel standartların oluşması için faaliyetler düzenlemeye başlamıştır. BM, 1970’li yıllarda daha çok özel konferanslara yer vermeye başlamıştır. Bu konferanslar çevre, nüfus, açlık, silahsızlanma ve kadın hakları gibi tüm ülkeleri ilgilendiren konuları barındırmaktadır (Şişman, 1997).

1945 yılında yayımlanan BM Antlaşması, Birleşmiş Milletler’e üye devletler tarafından, kadın-erkek eşitliğinin açıkça ilan edildiği birincil dereceden uluslararası belge olarak tanınmaktadır. BM Antlaşması, insan hakları eşitliğini konu edinmiştir. Üye devletler tarafından, eşitliğin garanti edilmesi, gözlemlenmesi ve ayrımcılık konusunda özellikle de cinsiyet ayrımcılığı konusunda önemli adımların atılmasını açıkça dile getirmektedir (Mollaei Fathi, 2014).

1946 yılında “Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu” kurulmuştur. Komisyon, kadınların ekonomik, politik ve sosyal haklarının korunması amacıyla kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında atılan ilk somut adımlardan birisidir. 1948 yılında “Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanname” kabul edilmiş, Beyanname cinsiyet ayrımı gözetilerek hazırlanmıştır. Sonraki yıllarda cinsiyet eşitliğine dayalı yürütülen mücadele, Birleşmiş Milletler’in birçok sözleşmesinde ve bildirgelerinde yer almaya başlamıştır (Yumuş, 2011).

1970’li yıllarda kadınların görünmez rollerini vurgulamada ve duyurmada BM önemli rol oynamıştır. BM tarafından, 1976-1985 yılları arasındaki dönem “Kadının On Yılı” olarak ilan edilmiştir (Moser, 1989). Kadının On Yılı’nın konularını sağlık, eğitim ve istihdam oluşturmaktadır. Konu başlıklarına ek olarak kalkınma, eşitlik ve barış temaları kullanılmış, hareket planı belirlenmiş ve kadınlar için kalkınma planları oluşturulmaya başlanmıştır. Tüm bu gelişmeler doğrultusunda “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women-CEDAW)” BM Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilerek; 1981 yılında yürürlüğe girmiştir (Özdemir ve Altay, 2018). BM, kadın hakları hususunda küresel ortak bir dilin gelişmesi amacıyla 1970’li yıllarda Dünya Kadın Konferansları düzenlemeye başlamıştır (Taşkın, 2004):

- **BM Birinci Dünya Kadın Konferansı:** 1975 yılında Meksika’da “eşitlik, kalkınma ve barış” temaları amaç edinerek düzenlenmiştir. Konferans ile birlikte 1975-1985 yılları arasındaki on yıl “Kadının On Yılı” olarak kabul edilmiştir. Kadının on yılı sürecinde ulusal ve uluslararası birçok çalışma yürütülmüştür ve 127 ülkede eşitlik için mekanizmalar oluşturulmuştur. BM, “Kadının İlerlemesi İçin Araştırma ve Eğitim Enstitüsü (INSTRAW)” ve BM için Kalkınma Fonu (UNIFEM)” hayata geçirmiştir (KSGM, 2000). “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme” kabul edilmiştir (Değirmenci, 2021). Gelecek on yılın içinde gerçekleşen gelişmeleri incelemek ve değerlendirmek için “İkinci Dünya Kadın Konferansı”nın düzenlenmesi karara bağlanmıştır (Parlak B., 2021).

- **BM İkinci Dünya Kadın Konferansı:** 1980 yılında Kopenhag’da on yıllık sürecin ikinci yarısındaki gelişmeleri incelemek amacıyla düzenlenmiştir. Bu konferansta kadınların durumlarını iyileştirmek için alınacak önlemleri içeren “Hareket Planı” kabul edilmiştir. İkinci Dünya Kadın Konferansı’ndan sonra 1979 yılında kabul edilmiş olan CEDAW, 1980 yılında üye ülkelerin imzasına açılmıştır. BM tarihinde, Çocuk Hakları Sözleşmesi’nden sonra en kapsamlı katılımın sağlandığı sözleşme olma özelliğini taşıyan CEDAW, Türkiye’nin de içinde bulunduğu 165 ülke tarafından imzalanmıştır (KSGM, 2000). 2020 yılı itibariyle CEDAW’a taraf olan ülke sayısı 189, imzalayan ülke sayısı ise 99 olarak belirtilmiştir (Parlak B., 2021).

CEDAW, İnsan hakları sözleşmeleri arasında öne çıkmaktadır. İnsan hakları sözleşmelerinin birçoğu, hükümetlerin, haklar konusunda saygılı olması için düzenlemeler yapmaktadır, *CEDAW* ise kamusal alanda, özel alanda ve bireysel olarak değişimin gerçekleşmesi konusunda düzenlemeleri içermektedir. İç hukuk düzenlemelerini kadın ve erkeklerin eşit muamele görmeleri için yeterli görmemekte, sözleşmeye taraf olan devletlerin resmi bir şekilde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı çalışmalar yapması ve kadınların zarar göreceği her türlü eylemin önüne geçmesi için çalışmalar yapmasını öngörmektedir. *CEDAW*, yasal, kurumsal ve bireysel değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Bundan dolayı, eşitlik için ve ayrımcılığın önüne geçilmesi amacıyla birçok sosyal gerekliliği de ifade etmektedir (Englehart ve Miller, 2014).

CEDAW, kadınların maruz kaldığı ayrımcılığa açıkça bir tanımın getirilmesi yanında taraf olan devletlerin kadınların toplumsal yaşamda tam anlamıyla gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak amacıyla, kadın-erkek eşitliğini temel alan, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı her türlü önlem alma yükümlüğünü de getirmiştir. Gerektiği takdirde, devletler konuyla alakalı mevzuat da çıkarabilecektir (Turan, 2013).

Sözleşme uluslararası hukukta büyük bir ilerleme olarak görülmektedir. *CEDAW*, sadece yasal olarak değil, kültürel olarak da ayrımcılığı vurgulamaktadır. Ayrımcılığı arttıran gelenekler ve alışagelmış toplumsal cinsiyet rolleri kadınların insan haklarından

yararlanmasını kısıtlayıcı sebepler olarak tanımlanmaktadır. Taraf devletler her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak için çalışmaktadır (Acar ve Arıner, 2009).

CEDAW'ın önsözü ayrımcılığın yapılmaması ve kadın-erkek haklarının eşit olmasını teşvik eden insan hakları sözleşmelerinin aksine kadınlara karşı ayrımcılığın devam ediyor olmasındaki endişeyi dile getirilmektedir (Hellum ve Aasen, 2013). Sözleşme, kadınlara karşı ayrımcılığı tanımlamakta ve ayrımcılığın son bulması bağlamında yapılması gereken işlemleri ve tedbirlerin gündemini belirlemektedir. Sözleşmeye taraf devletler, belirtilmiş olan sorumlulukları yerine getirme hususundaki ilerlemelerini, 23 bağımsız uzmanı barındıran CEDAW Komitesine dört yılda bir rapor vererek denetlenmektedir (Acar ve Arıner, 2009).

- **BM Üçüncü Dünya Kadın Konferansı:** 1985 yılında Nairobi'de kadın için "eşitlik, kalkınma ve barış" temalarında, BM Kadın On Yılı'nın başarılarını değerlendirmek için düzenlenmiştir. Konferansta 157 ülke resmen temsil edilmiş ve birçok uluslararası organizasyon ve kuruluşun katılımıyla "Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Yönelik Stratejileri" kabul edilmiştir (KSGM, 2000). Burada "eşitlik için hukuki adımlar, eşit sosyal katılım, siyasal katılım ve karar almada eşitlik" kavramlarına değinilmiştir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kadın bireylerin yaşadıkları sıkıntılar ve sorunlar belirlenmiş ve 21. yy. için belirlenen sorunların aşılması düşüncesiyle stratejiler oluşturulmuştur (Erşen, 2006). 1993 yılında BM İnsan Hakları Konferansı ile kadın haklarının evrensel insan haklarından ayrılmaz, bölünemez ve devredilemez bir parçasını oluşturduğu resmi olarak benimsenmiştir (KSGM, 2000).
- **BM Dördüncü Dünya Kadın Konferansı:** 1995 yılında, 189 ülkenin temsilcilerinin katılımı ile Pekin'de düzenlenmiştir. Konferansta Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu belgeleri kabul edilmiş; Türkiye bu belgeleri çekincesiz bir şekilde kabul etmiştir (Taşkın, 2004). Pekin Deklarasyonu, devletleri kadınların ilerlemesi, güçlü kılınması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana programlara dâhil olması bakımından sorumlu kılmakta ve Eylem Platformu'nun yaşama geçirilmesini

belirtmektedir. Eylem Platformu, kadınların özel ve kamusal hayata eşit ve tam katılımını engelleyici faktörlerin kadınların siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel karar alma mercileri ve pozisyonlarında bulunmalarıyla yok olabileceği ifade edilmektedir (KSGM, 2000).

- **Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD):** Konferans, 1994 yılında Kahire’de düzenlenmiştir. Konferansa göre, kalkınma vazgeçilemez bir temel insan hakkıdır. Nüfus politikaları temelinde, insanların hayat standartlarını yükseltmek yer almalıdır. Yoksulluk yok edilmelidir ve eğitim hakkından her birey yararlanmalıdır (Taşkın, 2004). Kadınların güçlendirilmesi için siyasi, ekonomik, sosyal ve sağlık alanında kalkınmalarını sağlamak gerekli görülmektedir. Tüm bireyler için özellikle kadınlar için sağlık ve eğitim hizmetlerine kolay erişebilmeleri amacıyla yatırım yapılması gerekliliği vurgulanmaktadır. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda bireysel haklar ön plana çıkarılmış, insan hakları ve sağlık hakkının birbirinden ayrılmaz olduğunu savunan yeni bir yaklaşımının gelişmesi için ICPD önemli adımlar atılmıştır (Bozkurt K., 2011).
- **Pekin +5 BM Genel Kurul Özel Oturumu:** “Kadın 2000: 21. yüzyıl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış” başlığı ile Newyork’da toplantı düzenlenmiştir. Toplantının amacı geçmiş beş yılın belirtilen hedeflere ulaşma yönünde başarılı olup olmadığını, ülkelerin hangilerinin gelişme gösterdiğini, sorunların devam edip etmediğini ülkelerin oluşturmuş olduğu raporlar neticesinde değerlendirmek olmuştur. Toplantının sonunda siyasi deklarasyon ile sonuç belgesi yayımlanmıştır (Taşkın, 2004).

Siyasi Deklarasyon 10 maddeden oluşmaktadır. Devletler, 1976-1985 yıllarının özetini oluşturan “Nairobi İleriye Dönük Stratejiler” ile 1995 yılında hazırlanmış “Pekin Deklarasyonu ve Pekin Eylem Planı”na konulmuş hedeflere, bu hedeflere yönelik bağlılıklarını ve “Pekin Eylem Platformu”nda bulunan 12 kritik alan için verdikleri taahhütleri doğrulamışlardır (KSGM, 2000).

BM Genel Kurul tarafından 2005 yılında, Pekin+5 toplantısını değerlendirmek için taraf olan devletleri bir araya getirerek Pekin Eylem Platformu'nun daha fazla uygulama alanı bulması amacıyla Pekin+10 toplantısı gerçekleştirilmiştir (United Nations WOMEN/1).

2010 yılında Kadının Statüsü Komisyonu, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nun uygulanmasının on beş yıllık değerlendirilmesinin yapılması için Pekin+15 toplantısı düzenlenmiştir. Toplumsal cinsiyet ve Binyıl Kalkınma Hedefleri ile ilgili olmak üzere engeller ve zorluklar üzerinden deneyimler ve uygulamalar paylaşılmıştır. Toplantıya BM kuruluşlarının temsilcileri, üye devletler ve sivil toplum örgütleri katılmıştır (United Nations WOMEN/2).

2015 yılında üye devletler ve diğer ortaklar ile birlikte Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nun uygulanmasının değerlendirilmesi ve 2015 sonrası kalkınma programlarında en geç 2030 yılına kadar cinsiyet eşitliğinin sağlanması hususunda eylemlerini sürdürmeleri konusu görüşülmüştür (United Nations WOMEN/3).

- **Avrupa Birliği**

Avrupa Ekonomik Topluluğu 1957 yılında Roma Antlaşması ile üretim ve istihdamı yükseltmek ve çalışma hayatı ile ilgili düzenlemeler yapmak amacıyla kurulmuştur. Antlaşmanın 119. maddesi kadın ve erkeklerin "eşit işe eşit ücret" ilkesini içermektedir. Bu ilkeye rağmen kuruluşun ilk yıllarında bu ilke yönünde özel bir çaba harcanmadığı ifade edilebilir. Bu ilkeye yönelik çabalar 1960 yılının ikinci yarısı ile 1970 yılındaki ABD, Birleşik Krallık ve Avrupa'daki kadın eylemleri ve mücadeleleri neticesinde gelişme göstermiştir (Ecevit, 2021).

Kadın-erkek arasındaki ayrımcılık, AB Hukuku'nda ilk olarak sadece kadın ve erkeğin eşit işte eşit ücret ilkesi ekseninde ve yurttaşlık temelinde ortaya çıkmış; ayrımcılık kavramına yer verilmesi ortak bir pazar ortamının oluşturulması gerekçesiyle olmuştur.

Eşit işe eşit ücret ilkesi temel bir hak olarak değil de ekonomik ve toplumsal gereklilik olarak düşünülmüştür (Konuk, 2014).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin AB programlarına dâhil edilmesi 1989 yılında Helle Jacobsen'in, AB adına yapmış olduğu bir çalışma ile olmuştur. Jacobsen çalışmasında “eşit fırsatlar politikalarının yerleştirilmesi” ifadesine yer vermiştir. Ondan sonra, 1991-1995 yılları için oluşturulan “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği” için “Üçüncü Topluluk Eylem Programı'nda” toplumsal cinsiyet eşitliğinin programlara dâhil edilmesine yer vermiş ancak tam olarak anlaşılamadığı için uygulama alanı bulamamıştır (Baş, 2011).

1992 yılında AB'ne yönelik bir antlaşma imzalanmıştır. Antlaşma'nın ek kısmında “Sosyal Politika Antlaşması” yer almaktadır. Antlaşma'da bir işyerinde çalışan kadın ve erkeklerin eşit muamele görmeleri ve eşit fırsatlardan yararlanmaları hususunda ilgili mevzuatın kabul edilmesi için ek usul öngörülmüştür. Ayrıca Antlaşma'nın 6. maddesinde “cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılmaksızın eşit ücret” ödenmesi gerekliliği belirtilmiştir (Dinçoflaz, 2009).

1995 yılında gerçekleştirilmiş olan BM Dördüncü Dünya Kadın Konferansı için hazırlanan Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu sayesinde toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma anlayışı benimsenmiştir. AB de bu anlayışı politikalarında ve stratejilerinde uygulamaya başlamıştır. Bu sayede kadın-erkek ayrımcılığına yönelik yapılan toplumsal ve ekonomik alandaki çalışmalar daha geniş bir alana yayılmaya başlamıştır (Ecevit, 2021). Pekin Eylem Programı'ndan sonraki süreçte 1996 yılında Avrupa Komisyonu “Kadın Erkek Fırsat Eşitliğini Tüm Topluluk Programları ve Eylemleri İle Bütünleştirme” tebliği ile toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma stratejisini kabul etmiştir (Baş, 2011).

1999 yılında yürürlüğe girmiş Amsterdam Antlaşması ile değiştirilmiş olan Roma Antlaşması'nın 3. maddesi “Eşitliğin Dahli” politikasını hükme bağlamıştır ve tüm politikalarında ve stratejilerinde kadın-erkek eşitliğini ilerletmeyi ve eşitsizliğin giderilmesi için faaliyetlerde bulunmayı karara bağlamıştır. Kadınların erkekler ile eşit

seviyede görülmesi ve eşit fırsatların tanınması her alanda gerçekleştirilmesi gereken bir zorunluluk haline gelmiştir (Terzi, 2004).

2000 yılına gelindiğinde Avrupa Konseyi tarafından Lizbon Stratejisi'nin kabul edildiği görülmektedir. Bu stratejinin temelinde Avrupa için yeni bir sosyal ve ekonomik kalkınma stratejisi belirlemektir. Lizbon Stratejisi'nin cinsiyet eşitliğini içeren beş stratejik hedefi bulunmaktadır:

- Kadınların, istihdamı, bilim, yönetim ve bilişim teknolojilerine erişimini eşit bir şekilde sağlayarak, ekonomik kaynakların eşit ve adil bir şekilde bölüşümünün sağlanması,
- Kadınların eşit katılım ve temsilinin sağlanması,
- Kadın ve erkeklerin hak ve ödevlerinin eşit ve dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması,
- Cinsiyetler arası, eğitim, bilişim, kültür, medya ve bilim yoluyla düşünce ve davranış değişikliklerinin sağlanması,
- Eşitlik için çalışan mekanizmaların güçlendirilmesi, yasayı uygulayanların eğitilmesi ve eşitlik için alınan önlemlerin hayata geçirilmesi (Dinçoflaz, 2009) olarak sıralanmaktadır.

2000 yılında AB “Cinsiyet Eşitliği için Çerçeve Stratejisi” ni kabul etmiştir. Kabul edilen bu Strateji ile AB'nin cinsiyet eşitliği hususundaki rolü genişlemiştir. Kadın ve erkeklerin toplumsal yaşamda, ekonomik yaşamda, temsili ve katılımı konusunda birçok başlık görüşülmüştür ve gelişme sağlanması amacıyla beş yıllık eylem plan ve stratejileri de uygulanmaya başlanmıştır (Koray, 2011).

Avrupa Birliği Zirvesi, 2002 yılında Barselona toplantısını yapmıştır. AB istihdam stratejisinin uygulanmasının sağlanması ve Barselona Zirvesi'nde benimsenmiş olan üye devletlerin, kadınların işgücü piyasasında bulunmalarını engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılması ilkesinin sağlanması gerekliliği belirtilmiştir (Özdemir A., 2020).

2006 yılında Helsinki’de “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Erkekler: İleriye Dönük Politikalara Doğru” konu başlığı ile Avrupa Birliği Başbakanlık Konferansı düzenlenmiştir. Konferans’ta toplumsal cinsiyet eşitliğinde erkek katılımı konusu işlenmiş ve eğitim alanında ayrımcılıkla mücadele, sağlık politikalarında cinsiyet ana akımlaştırma stratejilerinin benimsenmesi, şiddet, aile ve iş hayatlarının dengede tutulması konuları konuşulmuştur (Sayer, 2011). Avrupa Konseyi tarafından 2006 yılında, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Avrupa Paketi” kabul edilmiştir. Bu bağlamda, kadınların politik ve ekonomik hayatta desteklenmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması, kadınlar ve erkekler için iş yaşamlarının ve özel yaşamlarının dengesinin oluşturulması vb. konular ele alınmıştır. 2011 yılında “Avrupa 2020” ve “Kadınlar ve Erkekler Arasındaki Eşitlik Stratejisi 2010- 2015” ile bağı güçlensin diye “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Avrupa Paketi” hayata geçirilmiştir (Özdemir A., 2020).

2006-2010 yıllarını kapsayan AB tarafından bir “Kadın Erkek Eşitliği Yol Haritası” oluşturulmuştur. Burada erkek katılımı ve erkeklerin aile yaşantısında daha fazla sorumluluk paylaşması için ve daha çok yer alması için tedbir alınması gerekliliği vurgulanmıştır (Sayer, 2011).

2010 yılında Lizbon Stratejisi sona ermiş ve beklenen düzeyde hedeflerin gerçekleşmediği kanaatine varılmıştır (Özdemir A., 2020). Bu sebeple Lizbon Stratejisi ışığında, güncel sorunlar dikkate alınarak “Avrupa 2020 Stratejisi” oluşturulmuştur (Öz ve Karagöz, 2015). Avrupa 2020 Stratejisi 3 önemli kavram üzerinde durmaktadır. Bu kavramlar; akıllı büyüme, sürdürülebilir büyüme ve kapsayıcı büyüme şeklindedir. Kapsayıcı Büyüme kavramıyla, işgücüne çağa uygun biçimde beceriler kazandırılması, üye ülkelerin iş ve özel yaşam dengesini kurması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin artmasına yönelik uygulamaların çoğalması öngörülmektedir (Özdemir A., 2020).

Tablo 1

Avrupa Birliği'nin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çıkardığı direktifler

Yıllar	Düzenlemeler
1975	“Eşit Değerde İşe Eşit Ücret” (75/117/EEC Sayılı Direktif)
1976	“İşe Başvuruda, Mesleki Eğitim, Terfi ve Çalışma Koşullarında Kadınlara ve Erkeklerle Eşit Muamele” (76/207/EEC Sayılı Direktif) 2002 yılında ikinci direktifin hukuki zemini hazırlamış ve içeriği cinsel tacize karşı yasal bir cezayı da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. (2002/73/EEC Sayılı Direktif)
1978	“Sosyal Güvenlik Alanında Kadınlara ve Erkeklerle Eşit Muamele İlkesinin Kademeli Olarak Yürürlüğe Konulmasına İlişkin Direktif” (79/7/EEC Sayılı Direktif)
1986	“Mesleki Sosyal Güvenlik Programlarında Kadınlara ve Erkeklerle Eşit Muamele Direktifi” (86/378/EEC Sayılı Direktif) 1996’da bu direktif tekrar düzenlenmiştir. (96/97/EC Sayılı Direktif) “Kendi Hesabına Çalışan Kadınlar ve Erkekler ile Onlarla Birlikte Çalışan Eşlerine Eşit Muamele” (86/613/EEC Sayılı Direktif)
1992	“Hamile, Yeni Doğum Yapmış ve Emziren Kadın Çalışanların İşte Sağlık ve Güvenlik Koşullarının İyileştirilmesi Direktifi” (92/85/EEC Sayılı Direktif)
1996	96/34/EC Sayılı Direktif “Ebeveyn İzni” 96/34/EC Sayılı Direktif ilga edilmiş ve yeni bir Direktif ile değiştirilmiştir. (2010/18/EU Sayılı Direktif)
1997	97/80/EC Sayılı Direktif “Cinsiyet Ayrımcılığı Temelli Davalarda İspat Yükümlülüğü Direktifi”
2000	2000/78/EC Sayılı “İstihdam ve İş Alanında Eşit Muamele için Genel Bir Çerçeve Oluşturulmasına İlişkin Direktif”
2004	2004/113/EC Sayılı Direktif “Mal ve Hizmetlere Erişimde Kadınlara ve Erkeklerle Eşit Muamele Edilmesi Prensiplerinin Uygulanmasına İlişkin Direktif”
2006	2006/54/EC “İstihdam ve Çalışma Koşullarında Kadın ve Erkeklerle Eşit Davranma ve Eşit Fırsatlar İlkesinin Uygulanmasına İlişkin Yönerge” 75/117/EEC, 76/207/EEC, 86/378/EEC ve 97/80/EC sayılı Direktifleri birleştiren Direktif

Kaynak: (Özdemir A., 2020)

Avrupa Birliği'nin Roma Antlaşması ile kadın ve erkeklerin eşit ücret ile çalışması hususunda attığı adımları sonrasında toplumsal cinsiyet eşitliğini programlara dâhil ederek toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda büyük bir yol aldığı görülmektedir. 1970'li yıllardan sonra özellikle konuyla ilgili yaptığı çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda AB, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda dünyada farkındalık yaratmıştır.

2.6. Türkiye’de Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Türkiye’de kadın haklarına değinmeden önce Osmanlı’da kadınların konumuna değinmek fayda sağlayacaktır. Osmanlı’da İslam geleneğinin etkisi kadınlar ile ilgili düzenlemeleri etkilemiştir. İslam geleneğinde, kadınlar ve erkeklerin sosyal faaliyetlere katılımında ayırım gözetilmemiştir. Bu dönemde ayırımın nedeni, kadın ve erkeğin sosyo-kültürel birikimlerinden kaynaklı oluşmuştur (Belli, 2015).

Osmanlı Devleti, kadının sosyal hayatı ile ilgili birçok ferman hazırlamıştır. Birçok vakfın kurulması ve yönetilmesi aşamalarında kadınlar bulunmuştur. 19. yy modernleşme süreci ile birlikte Osmanlı’da kadınlara yönelik anlayış da değışmeye başlamış, kadınlar batı medeniyetlerini yansıtan bir rol model olarak görülmüştür (Belli, 2015).

II. Meşrutiyet ile birlikte yaratılan özgürlük ortamından kadınlar güçlenmiş ve bu ortamı kamusal alanda daha çok söz hakkı almak için kullanmışlardır. Birçok kadın dernekleri bu dönemde kurulmaya başlamıştır. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı’nın başlaması ile birlikte kadınlar çalışma hayatının birçok alanında kendini göstermeye başlamışlardır (Berktaş, 2004). Savaşın etkisiyle kadınların toplumsal alanda ve çalışma hayatında olma istekleri artmış ve haklarını arama ihtiyacı duymuşlardır. Türk kadınları içinde feminist düşüncenin yaygınlaşması, Osmanlı’nın son ve Cumhuriyet’in ilk yıllarına rastladığı söylenebilir. Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte Türk toplumunda herkesi ilgilendiren değışiklikler ve yenilikler olmaya başlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülüğünde toplumsal, siyasi ve Türk kadının yeri hakkında birçok yenilik getirilmiştir. (Bingöl, 2014). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı”nda *“Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının zeminini Cumhuriyet devrimleri oluşturmaktadır...”* (KSGM, 2008) denilmektedir.

1923 yılında Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle birlikte ilk on yıl içerisinde kadınların toplumsal alanda, eğitim alanında, siyasal alanda ve aile yaşantısında erkekler ile eşit hakların olması için yasal ve yapısal ilerlemeler yaşanmıştır (Kaypak ve Kahraman, 2016). 1924 yılında “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile kadınlar eğitim alanında yer almaya başlamış,

1925 yılında “Kılık Kıyafet Kanunu” ve 1926 yılında “Medeni Kanun” ile kadınların sosyal alanlarında ve toplumsal konumlarında değişim yaşanmıştır (Bozatay ve Kutlu, 2014). 1928 yılında Aile Hukuku’nda değişikliğe gidilmiştir; erkeğin çok eşliliği kaldırılmış; kadınlara mahkeme kararıyla eşit olarak boşanma hakkı verilmiş; resmi nikâh ve tek eşlilik zorunlu kılınmıştır. Kız ve erkek çocuklarının mirastan eşit pay almaları kabul edilmiştir (Kaypak ve Kahraman, 2016). 1930 yılında kadınlar siyasal hak elde etmişlerdir ve bu sayede o yıl çıkan Belediye Kanunu ile birlikte kadınların belediye seçimlerinde aday ve seçmen olarak katılımı gerçekleşmiştir. 1933’te kadınların muhtar olabilmesi ve ihtiyar heyetinde bulunmaları da önemli gelişmeler arasında yer almaktadır. 1934 yılına gelindiğinde kadınlar siyasal hakları bakımından milletvekili olabilme imkânına ulaşmıştır (Bozatay ve Kutlu, 2014). 1936 yılında çıkarılan İş Kanunu ile birlikte kadınların çalışma hayatını düzenlemiştir, bu kanun kadınların çalışma hayatlarını düzenleyen ilk belge olmuştur (Tutar ve Şahin, 2017). Kadınların Cumhuriyet’in ilanı ile kazandıkları haklar, eşit yaşam için yapılan düzenlemeler 1980 yılına kadar çok fazla gelişme göstermemiştir. 1980 yılında Türkiye’de yeni gelişen feminist akım ile birlikte toplumdaki kalıplaşmış cinsiyet düşünceleri, kadın-erkek olarak ayrılan rollere karşı tekrardan bir hareket yayılmaya başlamıştır. Bu durum, kamuoyunun gündemine kadın haklarının taşınması bakımından önemli bir hareket olmuştur (Berktaş, 2014). Kadın hareketleri bu yıllardan sonra karşılaştığı birçok sorunu politik gündeme taşımış, yasal düzenlemeler ile haklarının korunmasına yönelik birçok yeni başarı elde etmişlerdir (Tutar ve Şahin, 2017). Türkiye, 1985 yılında BM’nin 1979 yılında hazırladığı “Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi”ni imzalamıştır. 1997 yılında kız çocuklarının okula daha uzun süre devam etmesi için 8 yıl zorunlu eğitim uygulanmaya başlanmıştır. 1998 yılında 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun” kabul edilmiş; Kanun aile içinde şiddete maruz kalan kişilerin haklarını korumayı temel edinmiştir. Kalkınma planlarına da yansıyan kadın hakları, cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik düzenlemeler doğrultusunda kadınlara yönelik politikaları geliştirmek amacıyla 1991 yılında “Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. 1926 yılında kabul edilen “Medeni Kanunu”nun değiştirilmesine yönelik düşüncelerin ifade edilmesine rağmen büyük uğraşlarla 2001 yılında yeni Medeni Kanun kabul edilmiştir. Ama buna rağmen kadın haklarına yönelik çok fazla adım atıldığı söylenememektedir; çünkü kanunun getirdiği düzenlemeler, kadını ataerkil yapının bir parçası olarak görmeye devam etmiştir (Berktaş, 2014). 2002 yılında Medeni Kanun yürürlüğe girmesinden sonra 2003 yılında “Aile

Mahkemeleri” kurulmaya başlanmıştır. 2004 yılında “Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından 2007-2010 arasını kapsayacak bir “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren yeni “Ceza Kanunu” ile kadın-erkek ayrımcılığını barındıran maddeler kaldırılmıştır. Ceza Kanunu’nda kadın “birey” olarak kabul edilmiş ve kadınlara yönelik suçlar “topluma karşı suçlar” bölümündeyken; “kişilere karşı işlenen suçlar” bölümünde yer almaya başlamıştır. 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanuna İlişkin Değişiklik Kanunu” 2008 yılında yürürlüğe girmiştir (Kaypak ve Kahraman, 2016). Kanun, şiddete uğramış ve uğrama ihtimali olan kadınların mahkemece koruma emri alabileceğini sağlayan hükümlere yer vermektedir (Berktay, 2014). 2009 Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu” kurulması hakkında kanunu kabul etmiştir. 2012 yılında “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Kanun”un kabul edilmesi de önemli gelişmeleri barındırmaktadır. (Kaypak ve Kahraman, 2016). Ulusal Düzenlemeler başlığı altında, yapılmış olan yasal düzenlemelere daha detaylı yer verilecektir.

Türkiye’de kadın hakları ve cinsiyet ayrımcılığı için birçok proje gerçekleştirilmiş ve olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Günümüzde hala devam eden ayrımcılığa, kadına yönelik şiddete, eşit olmayan istihdama yönelik uygulamalar Türkiye’de uluslararası anlaşmalar doğrultusunda yapılmaktadır (Kaypak ve Kahraman, 2016). Bu bağlamda Avrupa Konseyi belgeleri Türkiye’nin aldığı kararlar ve uyguladığı düzenlemelere yönelik örnek teşkil etmektedir.

Türkiye’ye 1987 yılında Avrupa Birliği’ne üyelik başvurusunda bulunmuştur. 1999 yılında Helsinki’de yapılmış olan “AB Devlet ve Hükümet Başkanlığı Zirvesi”nde adaylığı resmen onaylanmıştır. Zirvede Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlanması kararı verilmiş ve ilk belge 2001 yılında AB Konseyince onaylanmıştır. Daha sonrasında 2003, 2005, 2006 ve 2008 yıllarında Katılım Ortaklığı Belgesi tekrardan gözden geçirilmiştir. Ulusal Program 2003, 2005 ve 2008 yıllarında güncel hali ile tamamlanmıştır. Temel hak ve özgürlüklerin kapsamı genişletilmiş, ifade özgürlüğü, demokrasi, insan hakları vb. alanların düzenlemelerini içeren yenilikler yapılmıştır. Bu bağlamda 8 Uyum Paketi ve 2 Anayasa paketi TBMM tarafından kabul edilmiştir. Türkiye-AB ilişkileri için müzakereler

2005 yılında başlamıştır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020). Avrupa Birliği İlerleme Raporları ile birlikte Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları üzerine yapmış olduğu düzenlemeler AB tarafından gözden geçirilmiş ve beklentiler dile getirmiştir. 1998 yılında Türkiye için ilk İlerleme Raporu hazırlanmış ve bu tarihten sonra her yıl düzenli olarak Türkiye ile İlerleme Raporları paylaşılmıştır. Türkiye yapmış olduğu düzenlemelerin çoğunu AB'ye uyum sürecinde gerçekleştirmiştir. Ulusal Düzenlemeler alt başlığı altında bu düzenlemelere yer verilmiştir.

2.6.1. Ulusal Düzenlemeler

Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yaşanan siyasi rejim değişikliği sonrası, toplumsal hayatta da birçok değişiklik yapılmıştır (Baş, 2011). Türkiye'nin 1923 yılından sonraki yıllarda toplumsal cinsiyet eşitliği için yaptığı reformlar ile toplumsal yaşamda bir dönüşüm olmuştur (Tuna, 2012). Avrupa Birliği Müktesebatı ile uyum başlığı altında Anayasa, kanun, yönetmelik vb. belgelerde düzenlemeler yapılmıştır (Turan, 2013).

Anayasa: Türkiye'de 2001 yılında Anayasa'nın 41. ve 66. maddelerinde; 2004 yılında 10. ve 90. maddelerinde; 2010 yılında ise 10. maddesinde toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine değişiklikler yapılmıştır (KSGM, 2021).

- 2001 yılında Anayasa'nın 41. maddesine, "... ve eşler arasında eşitliğe dayanır." (T.C. Anayasası, 1982: md. 41) yargısı getirilmiştir.
- 66. maddesindeki, Türk vatandaşlığının düzenlenmesi hususundaki eşitsizlik barındıran yargı çıkarılmıştır (KSGM, 2021).
- 2004 yılında, Anayasa'nın 10. maddesine, "*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür*" (T.C. Anayasası, 1982: md. 10), hükmü getirilmiştir.
- 90. maddesine, "*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.*" (T.C. Anayasası, 1982: md. 90) yargısı getirilmiştir.

- 2010 yılında Anayasa'nın 10. maddesine, "...*Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.*" (T.C. Anayasası, 1982: md. 10), yargısı getirilmiştir.

Yukarıda belirtilmiş olan T.C. Anayasası'ndaki değişiklikler ile birlikte; kanun önünde eşitlik (md.10), ailenin korunması (md.41) ve Milletlerarası antlaşmalara uygun bulma (md.90) konularında düzenlemeler yapıldığı söylenebilmektedir.

Medeni Kanun: 2001 tarihinde kabul edilmiş ve 2002 yılında yürürlüğe girmiştir. Medeni kanun ile birlikte kadın haklarına yönelik birçok hüküm getirilmiştir (Acar ve Arıner, 2009).

- "Aile reisi kocadır" kararı yerine "evlilik birliğini eşler beraber yönetirler." kararı getirilmiştir,
- Evlilik birliğinin temsili hakkında değişiklik yapılmıştır, temsil koca yerine eşlerin ikisine de verilmiştir,
- Evlenince oturacakları evi kocanın seçmesi hükmü yerine evi birlikte seçmeleri hususunda hüküm getirilmiştir,
- Eski Kanunda bulunan, çocukların velayeti ile ilgili hükümde babanın reyinin üstün olması ibaresi kaldırılarak, eşler velayeti birlikte kullanabilir hükmü getirilmiştir,
- Eşlerin iş seçiminde birbirlerinden izin alması hükmü yerine, eşlerden biri diğerinden izin almak zorunda değil hükmü getirilmiştir,
- Eski Kanun'da belirtilen ailenin geçimini erkeğin üstlenmesi ibaresi Yeni Kanun ile birlikte geçimi eşit şekilde üstlenebilmelerini içermektedir,
- Yeni Kanun ile birlikte vesayeti kabul yükümlülüğünü kadın-erkek eşitliğini içermediği için kaldırmıştır,
- Eski Kanun'da yer alan mirasın, taşınmaz malların ve tereke malların mirasının bölünmesinde erkek çocukların üstün tutulduğu hükme Yeni Kanun'da yer almamıştır,

- Yeni Kanun'da mal varlığının evliliğin sonlandırılmasında eşit paylaşma hükmü getirilmiştir,
- Yeni Kanun'da kadın ve erkek evlenme yaşı 17 yaşında eşitlenmiştir.
- Evlenmek için başvurulacak yer erkeğin oturduğu yerin evlendirme memurluğu ibaresi değiştirilmiştir,
- Yeni Kanun ile birlikte sağ kalan eş, ölen eşine ait ve birlikte oturdukları ev üzerinde, intifa ya da oturma hakkı isteyebilmektedir,
- Yeni Kanun'da aile konutu üzerinde, eşlerden biri diğerinin rızasını almadan konut üzerindeki tasarruflarına sınırlandırma getiren düzenlemeler yapılmıştır (KSGM, 2021).

Mülga Medeni Kanun'da bulunan eksiklikler yeni Medeni Kanun ile kapatılmaya çalışılmıştır. Kadın hakları ile ilgili birçok düzenlemeye yer verdiği için önemli bir gelişme olarak görülmektedir.

Türk Ceza Kanunu: 2004 yılında kabul edilerek 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Türk Ceza Kanunu, kadınlara karşı töre nedeniyle işlenmiş suçları ağırlaştırılmış ceza sebebi olarak görmesi, kadınların insan haklarını koruma kapsamında önemli bir gelişme olarak görülmüştür (Acar ve Arıner, 2009).

- “Kadın, kız ayrımı” şeklinde olan tanım maddenin metninden çıkarılmıştır,
- Evlilikte eşe yapılan cinsel saldırı suçuna ceza yaptırımını getirilmiştir,
- İşyerlerinde cinsel tacizde bulunan şahısların cezaları konusunda düzenlemeler yapılmıştır,
- Haksız tahrik maddesi düzenlenmiş, haksız tahrik sadece haksız bir fiil neticesinde oluşursa uygulamaya konulacaktır; cinsel saldırıya uğramış kadın, namus gerekçe gösterilerek öldürüldüğünde ailenin ve akrabasının haksız tahrikten yararlanamayacağı eklenmiştir,
- “*Kadının mağdur olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla gebeliği sona*

erdirene ceza verilmez. Ancak bunun için, gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.” hükmü getirilmiştir.

- Aile hukukundan kaynaklı bakım, destek yardımı ve eğitim yükümlülüğünü yerine getirmeme bir suç olarak tanımlanmıştır. Hamile eşine veya aynı evde yaşadığı hamile kadına yardım yapmaması ve çaresiz bırakması durumunda kişi cezalandırılmaktadır,
- Genital muayenenin yetkili hakim ve savcı kararı dışında yapılmaması gerekmektedir,
- 18 yaşını doldurmayan bir bireyle cinsel ilişkide bulunmak bağımsız suç olarak görülmüştür,
- Kadın ve çocuk ticareti ile ilgili düzenlemeler getirilmiştir,
- Ayrımcılık suçu düzenlenmiştir (KSGM, 2021).

Yeni Türk Ceza Kanunu ile birlikte kadın hakları ve kadın-erkek eşitliği konusunda birtakım düzenlemeler getirildiği görülmektedir. Yeni Türk Ceza Kanunu’na birçok eleştiri gelmekle beraber tüm eleştirilerin ortak vurgusu, oluşturulan düzenlemelerin daha da ileriye götürülmesi gerekliliğini yansıtmaktadır (Acar ve Arner, 2009).

İş Kanunu: 2003 yılında kabul edilerek aynı yıl yürürlüğe girmiştir (Acar ve Arner, 2009). İş Kanunu ile birlikte kadınların özel hayat ve iş hayatları arasındaki sorunların giderilmesi hususunda birtakım düzenlemelere gidilmiştir;

- Cinsiyetin farklı ve gebeliğin olması durumu, iş sözleşmesinin yapılması, uygulanması ve sona erdirilmesinde bir ölçüt olmaması hususu düzenlenmiştir,
- Cinsiyet farklılığından kaynaklı eşit işte farklı ücret verilmemesi kararlaştırılmıştır,
- İş akdinin feshi, medeni hal, cinsiyet, gebelik, doğum ve aile rollerine bağlı gerçekleşmeyecektir (Turan, 2013),
- Kadınların çalıştıkları sürede ücretsiz veya ücretli doğum izni ve süt iznine ayrılma süreleri de Kanun’da yer almaktadır (KSGM, 2021).

Aile Mahkemeleri: Yeni Medeni Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte oluşturulması gerekçesiyle, 2003 yılında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir (Acar ve Arıner, 2009). Aile Mahkemeleri, aile hukuku davaları ile birlikte "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun" uygulanmasından ortaya çıkmış olan davalara da bakmaktadır (KSGM, 2021).

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun: 4320 sayılı kanun 1998 yılında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir (Acar ve Arıner, 2009). 2007 yılında ise değişiklikler yapılarak kapsamı genişletilmiştir (KSGM, 2021). Kanunun amacı, şiddete uğrama tehlikesi olan ve şiddete uğramış bireyleri ve yaşama hakkını korumak, kadın cinayetlerini önlemek için kurumlar arası iş birliğinin sağlamaktır, şiddeti uygulayan ve şiddete meyilli olan bireylerin tedavisini sağlamaktır (Öztürk, 2017). Kanundaki düzenlemelerin eksikleri gidermek amacıyla "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hazırlanmış, 2012 yılında yürürlüğe girmiştir (KSGM, 2021).

Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu: 2007 yılında değişiklikler yapılarak hane içinde üretime katılan kadınların ürünlerini kermes, panayır gibi yerlerde satmaları durumunda gelir ve vergiden muaf tutulmuşlardır. 2019 yılında çıkarılan "Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile Gelir Vergisi Kanunu'nda düzenlemeler yapılmış ve ilgili yıl için internet üzerinden yapılan satışlarda vergi muafiyet kapsamında tutulmuştur (KSGM, 2021).

Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yapılmış diğer düzenlemeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

Tablo 2

Türkiye'nin kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik düzenlemeleri

YIL	DÜZENLEMELER
2004	“Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi” konulu Başbakanlık Genelgesi yürürlüğe girmiştir.
2006	Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın insan haklarının korunması ile geliştirilmesi, toplumsal yaşamda kadınların güçlü kılınması ve kadına karşı şiddeti önlemenin devlet politikası olarak görülmesi için 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.
2009	“TBMM’de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna” (KEFEK) ilişkin kanun yürürlüğe girmiştir.
2010	“Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” konulu Başbakanlık Genelgesi yürürlüğe girmiştir.
2013	<p>“Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.</p> <p>“Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.</p> <p>“Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” inde bulunan kadın ve genç bireylere yönelik sınırlandırılmalar kaldırılmıştır.</p> <p>“Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.</p> <p>“6284 Sayılı Kanununun Uygulama Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir.</p> <p>Kadın konukevlerinin yeniden yapılandırılmasına yönelik “Kadın Konukevleri Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.</p>
2016	“Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.
2017	“Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadeleye İlişkin Acil İl Eylem Planları” yürürlüğe konulmuştur.
2021	Ulusal Eylem Planı, 1 Temmuz 2021 tarihinde, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı Tanıtım Toplantısı” ile yürürlüğe girmiştir.

Kaynak: (KSGM, 2021; KADEM (2023), <https://kadem.org.tr/kadinlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/> 2023

TBMM Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), 2009 yılında kurulmuştur. Kadın haklarının korunmasını ve geliştirilmesini sağlamak, kadın ile erkek eşitliği için ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip ederek TBMM’yi bilgilendirmek misyonu arasında yer almaktadır. KEFEK, kadın-erkek eşitliğini sağlamada oluşan sorunları yasal ve uygulama alanında iyileştirmek ve denetlemek görevini üstlenmiştir (TBMM, ty).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 1990 yılında kurulmuştur. 2004 yılında 5251 sayılı “Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile birlikte yeniden yapılandırılmıştır (KSGM, 2008).

CEDAW’ın 2. maddesinde kadınların ayrımcılık karşısında korunmasını sağlamak ve 1985 yılında kabul edilmiş olan “Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Yönelik Stratejileri” kapsamında ülkelerin politika oluşturmaları ve örgütlenmeye gidilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Bu kapsamda Türkiye, kadınların insan haklarını korumak ve geliştirmek, toplumsal hayatın tüm alanlarında güçlendirmek için Başbakanlık bünyesinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kurulmuştur (KSGM, 2008).

KSGM, çalışmalarını, yerel yönetimler, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, STK’ler ve üniversiteler iş birliği içerisinde yürütmektedir. KSGM amaç ve görevleri, kanunlar ile oluşturulmuş hakların kadınlar tarafından kullanılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin toplumsal kalkınma sorunu olarak görülmesi için kamuoyunu bilgilendirmek; kadınların haklardan eşit biçimde yararlanması için faaliyetler düzenlemek; kadına karşı her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak; kadının insan haklarını korumak ile toplumun her alanında kadını etkin hale getirmek için politikakalar, stratejiler ve planlar yaparak katkıda bulunmaktadır (Turan, 2013).

KSGM, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda birçok eylem planı hazırlayarak kadınların toplumsal yaşamın her alanında görünürlüğüne dikkat çekmektedir;

- 2007-2010 yıllarını içeren “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” ilgili kurum ve kuruluşlar, üniversiteler ve STK’ler ile iş birliği içerisinde hazırlanmıştır. Ulusal Eylem Planında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadele kapsamında altı alanda iyileştirme hedeflenmiştir. Bunlar: Hukuki düzenlemeler, koruyucu hizmetler, toplumsal farkındalık ve zihinsel dönüşüm, tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri, kadının

sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesi ve sektörler arası iş birliği olarak incelenmiştir (KSGM, 2007).

- 2012-2015 yıllarını içeren “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” çıkarılmıştır. Eylem Planı, “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ve “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” doğrultusunda hazırlanmıştır. Ulusal Eylem Planında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddete karşı beş konuda iyileştirmelerin hazırlanması öngörülmüştür. Bunlar: yasal düzenlemeler, koruyucu hizmet sunumu ve şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi, farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümünün sağlanması, sağlık hizmetlerinin sunumu, kurum ve kuruluşlar arası iş birliği olarak belirlenmiştir (KSGM, 2012).
- 2016-2020 yıllarını içeren “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” çıkarılmıştır. Plan, STK’ler, kurum ve kuruluşlar, üniversitelerin kadın araştırma merkezlerinin katılımı ile başta İstanbul Sözleşmesi olmak üzere diğer uluslararası sözleşme ve ulusal mevzuatlar göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Ayrıca bir önceki eylem planını izleme ve değerlendirme raporları, KSGM’nin araştırma sonuçları, kadına yönelik şiddet ile mücadele için kurulmuş olan Meclis Araştırma Komisyonu’nun raporları da planın hazırlanmasında yol gösterici olmuştur (KSGM, 2016).
- 2021-2025 yıllarını içeren “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı” hazırlanmıştır. Plan, güncel toplumsal sorun ve ihtiyaçlar ile bir önceki ulusal eylem planı dikkate alınarak ortak fikir birliği çerçevesinde hazırlanmıştır. Ulusal eylem planı beş alanda faaliyetleri iyileştirmeyi hedeflemiştir. Bunlar: Adalete erişim ve mevzuat, koruyucu ve önleyici hizmetler, politika ve koordinasyon, veri ve istatistik, toplumsal farkındalık olarak belirlenmiştir (KSGM, 2021).

2.6.2. Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın Hakları

Türkiye’de yönetim, merkezi yönetim ve yerel yönetimler olarak ikiye ayrılmaktadır. Yerel yönetim, merkezi yönetimin belirlediği yasal sınırlar içerisinde ve denetiminde, yerel nitelikli kamusal ihtiyaçların giderilmesi için çalışmalar yürütmektedir (Üçer, 2011). Yerel yönetimler, demokrasi için gerekli kurumlardır. Halk kendi kendini yönetme olanağı ve yönetime katılmayı yerel yönetimler sayesinde kolay bir şekilde sağlayabilmektedir (Pustu, 2005).

Yerel yönetimlerde, karar alma mekanizmalarında katılım, kent hayatındaki sorunlar ve uygulama alanlarının belirlenmesi için önemli görülmektedir. Kadın ve erkekler açısından katılım incelendiğinde farklılıkların olduğu gözlemlenmiş ve kadınların daha fazla yer alması, görünürlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından birçok faaliyetler düzenlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır (UNDP, 2018).

Kadınların katılımı ve görünürliğünde, yerel yönetimlerde iki sorun ortaya çıkmaktadır. Bunlar siyasal katılımı eksiklik ve belediye yönetiminin toplumsal cinsiyet konusundaki eksikliğinden kaynaklanmaktadır. AB uyum süreci ile birlikte son on yılda bu sorunlar üzerinde olumlu değişikliklere gidilmiştir (Toksöz, 2013).

2010 yılında Anayasa’da toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan değişiklikler kapsamında yerel siyasette kadın temsilinin artırılması konusu gündeme taşınmıştır. Yerel yönetimlerde karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği konusuna daha çok yer verilmesi, plan ve programlara dâhil edilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının geliştirilmesine yönelik olarak kurulan kurum ve kuruluş sayısında artış gözlemlenmiştir (Toksöz, 2013).

Kadınların siyasal haklarını elde etmeleri eski olmasının aksine katılım ve temsil oranları günümüzde düşüktür. Kırsal alanlarda yaşayan kadınların oy kullanırken eş, baba veya abilerinden etkilenmeleri kadının toplumdaki konumunu da yansıtmaktadır. Kadınlar

toplumda ikinci plana itilmiş ve bu da siyasal katılma ve temsile de yansımıştır. Kadınların eş ve anne rolleri siyasal hayata katılımında hep bir engel olarak görülmüştür (Üçer, 2011).

Kadınların aile ve ev rolleri, erkeklere göre çevreyle etkileşimini de değişik yönde etkilemektedir. Kadın ve erkeklerin yaşamlarında sorunları, ihtiyaçları ve olanaklardan yararlanmaları eşit şekilde olmamaktadır. Bu durum yerel politikalara da yansımaktadır. Yerelde sunulan hizmetlere ulaşamayan kadınlar ise bu hizmetleri kendileri karşılamaya çalışmaktadır (Türel ve Çağlar, 2010). Bu bağlamda yerel yönetimler kadınların ihtiyaçlarını belirlemeli ve bu doğrultuda kadınların katılımına ve temsiline ilişkin faaliyetlerde bulunmalıdır.

Kadınların bilgi edinmesi, karar vermesi, kentsel hizmetlerden ve kontrol işlevlerinden yararlanması için yerel ölçekteki yapıların iş birliği içerisinde çalışması ve kentsel politikaların toplumsal cinsiyet eşitliğine uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir (Kaypak, 2014). Yerel siyasette kadınların siyasal katılımları iki şekilde olmaktadır. Birincisi aktör olarak yerel siyasette bulunmaları; ikincisi ise yerel yönetim birimleri tarafından sunulan kentsel hizmetlerin bir kullanıcısı ve alınan kararlardan etkilenen bir unsur olarak katılmalarıdır. Türkiye bu konularda yeterli düzeye hala erişememiştir (Şahin F., 2011). Kadınlar siyasete katılmada pasif katılım olarak nitelendirilen oy verme faaliyetini büyük oranda kullanmaktadır. Siyasete aktif katılım konusunda toplumsal rolleri ve çevre baskıları neticesinde sınırlı kalmaktadır (Üçer, 2011). Kadınların yerel siyasette eksik temsil edilmesi, kadınları ilgilendiren konularda söz sahibi olamamalarına ve ihtiyaçların, taleplerin ulusal ve yerel karar alıcı mekanizmalara ulaşamamasına sebebiyet vermektedir. Yerel meclislerde temsilci olarak seçilmiş kadınlar ise yapı ve işleyişten dolayı alınacak kararlarda etkili olamamaktadır (Pınarcıoğlu, 2013).

Toplumsal cinsiyet farkındalığının azlığı ve kadınların katılım ve temsiline yerel yönetimlerde sınırlı kalması neticesinde farkındalığı artırıcı, kadınların kişisel gelişimine destek olan ve kadınların sorunlarına çözümler bulunması amacıyla Kişisel Destek Programları başta olmak üzere birçok proje geliştirilmiştir. “Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Sığınma Evleri Projesi”, Kadın Konukları, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur. “Kadın Dostu Yerel Yönetim” politikası belediyeler tarafından uygulanmaya başlamış ve “Yerel Eşitlik Birimleri/Komisyonları” ile Yerel

Eşitlik Eylem Planları oluşturulmuştur. 2015 yılında “Aile Paketi” uygulaması ile birlikte kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları zorluklar ve pozitif ayrımcılık giderilmeye çalışılmıştır (Gençkaya ve Yanar, 2021).

2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. Maddesi Hemşehri hukukuyla ilgilidir. Herkesin ayırım gözetmeksizin, eşit bir şekilde belediyenin haklarından yararlanabileceği ifade edilmektedir.14. maddesinde,

“...Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.” (5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005: md. 14) .

görev ve yetkisi ile kadınlar için önemli bir gelişme sağlanmıştır. Şiddetin her türüsüne maruz kalan kadınlar belediyenin açtığı sığınma evlerinde kalabilmektedir.

2006 yılında Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) tarafından “Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı” hazırlanmıştır (Biricikoğlu, 2020). Şart'ın Çalışma İlkeleri:

- Kadın-erkek eşitliği temel bir haktır,
- Kadın-erkek eşitliği, çoklu ayrımcılık ve dezavantajlar konularının gerektiği şekilde ele alınması sağlanmalıdır,
- Kadınların ve erkeklerin karar alma süreçlerine dengeli katılımları demokratik bir toplum için ön koşuldur,
- Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının tasfiyesi kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında en önemli konu olarak görülmektedir,
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin tüm faaliyetlerinde toplumsal cinsiyet bakış açısını yerleştirmesi kadın-erkek eşitliğinin ilerletilmesi için gereklidir,
- Eylem, plan ve programlar için gerekli kaynağın elde edilmesi kadın-erkek eşitliğinin güçlendirilmesi için gereklidir (CEMR, 2006).

Kadın-erkek eşitliği, temel bir insan hakkıdır ve demokrasinin var olabilmesi için gereklilik arz etmektedir. Kadın-erkek eşitliğinin hukuki olarak tanınmasının yanı sıra

yaşamın her alanında da etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir (CEMR, 2006). Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) verilerine göre Türkiye’de 35 belediye ‘‘Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı’’nı imzalamıştır (TBB, 2021).

Yerel yönetimler vatandaşlara en yakın birim oldukları için eşitsizliklere karşı mücadele eden ve eşit yapıda bir toplumu oluşturan en uygun ortam olarak görülmektedir. Bunu yaparken de aktörler ile iş birliği içersinde olmaları gerekmektedir (CEMR, 2006). Tüm vatandaşların katılımı ile gerçekleştirilen eşitlik üzerine uygulamalar ancak yeterli sonucu verebilmektedir. Bu bağlamda yerel nitelikte kurum ve kuruluşlar, STK’ler, kadın dernekleri, niversiteler, kent konseyleri ve kadın meclisleri ile birlikte yerel yönetimler, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konusunda çalışmalar yürütmektedir. Çalışmanın konusu gereğince yerel yönetimlerde kadınların katılımını ve görünürlüğünü kolaylaştıran kent konseyi ve kadın meclislerine üçüncü bölümde yer verilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT KONSEYİ KAVRAMI ÇANAKKALE KENT KONSEYİ VE KADIN MECLİSİ

Kent Konseyleri, YG 21 süreciyle birlikte oluşturulmuş katılımcı mekanizmalardır. Yerelde katılım kültürünü geliştiren en önemli platformlardan biridir. Kadın meclisleri de kent konseylerinde zorunlu kurulması gereken meclislerden biridir. Kadın meclisleri kent hayatında kadınların temsili, katılımı ve görünürlüğü için kentin diğer aktörleri ile iş birliği içerisinde faaliyetlerini yürütmektedir.

Bu bölümde, YG 21 süreci, kent konseyi ve katılım ile ilişkisinden ve çalışmanın da örneğini oluşturan Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi'nden bahsedilmiştir.

3.1. Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri

1992 yılında Rio de Janeiro'da “Yeryüzü Zirvesi” olarak da bilinen Birleşmiş Milletler ve Çevre Konferansı düzenlenmiştir. Bu konferansta Rio Bildirgesi ve Gündem 21 olarak adlandırılan iki metin üzerine durulmuştur. Gündem 21, kalkınma ile çevre arasında bir denge oluşturulmasını amaç edinen “Sürdürülebilir Kalkınma”nın yaşama geçirilmesini sağlamak adına, evrensel uzlaşma ve siyasal sorumlulukların en üst seviyedeki anlamı olan bir faaliyet planı olarak görülmektedir (Görmez ve Altınışık, 2013). Gündem 21’de hem uluslararası ve ulusal çerçevede doğan eşitsizliğin, yoksulluğun, hastalıkların ve cehaletin, ekosistemin kötüleşmesinin hem de ortaya çıkan bu olumsuzlukların giderilmesi için evrensel ortaklık anlayışının vurgulandığı bir belgedir. Gündem 21’in sıkıntısız bir şekilde uygulama alanı bulması öncelikle ve esasen hükümetler dâhilinde ve sonra da hükümet dışı kuruluşlar, diğer gruplar ve halkın ortak katılımı ile gerçekleşeceği ifade edilmektedir (Emrealp, 2005).

Gündem 21’in 28. bölümde “Gündem 21’in desteklenmesinde yerel yönetimlerin girişimleri” başlığında YG 21 ile ilgili etkinlikler yer almaktadır. YG 21’in bulunduğu

bölümde, yerel yönetimler ile birlikte sivil toplumun ve ilgili diğer aktörlerin iş birliği içinde kendilerini ilgilendiren sorunlara ve kentleri ile ilgili konulara eğilmeleri için “21. yüzyılın yerel gündemi”ni kurmalarına yönelik bilgiler bulunmaktadır (Emrealp, 2005). YG 21’in, Gündem 21 bünyesinde tam anlamıyla kendine yer edinmesi dördüncü ve son hazırlık toplantısında mümkün olmuştur. Böylelikle Gündem 21’de belirtilen ilkelerin gerçekleşmesi maksadıyla Dünyadaki bütün yerel yönetimlerin katılımcı bir sürece dâhil olması ve kentlerinde YG 21’i oluşturmaları için evrensel bir çağrı yapılmıştır. Aynı doğrultuda ülkelerden kendilerini ilgilendiren sorunlara yönelik bir Ulusal Eylem Planı hazırlamaları istenmiştir. Ulusal Eylem Planları’nın hayata geçirilmesi konusunda yerel yönetim birimlerinde YG 21 Planları hazırlanması ve hayata geçirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (Bülbül, 2009).

YG 21 dört bölüm olmak üzere üç ana ve bir tamamlayıcı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir kalkınmanın gerekliliğinin önemini; üçüncü bölüm kadınlar için evrensel eylem, demokratik değerler, çocuklar ve gençler, yerelin tanınması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesi, hükümet dışındaki kuruluşların güçlü kılınması gibi konulara değinmektedir (Çiçek, 2015).

Yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın yaşama geçirilmesi için en önemli mekanizma olarak görülen YG 21,

- İnsanların yerel gereksinimlerinin karşılanması,
- Hayat kalitesinin iyileştirilmesi,
- Güvenli geleceğin önceliklerin belirlenmesi,
- Yaşam beraberliği için taşıma kapasitesinin göz önünde bulundurulması,
- Gelecek kuşakların haklarının korunması doğrultusunda evrensel taahhütleri barındırması sebebiyle, “çevre ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi projesi” olarak görülmektedir (Henden, 2007).

Bu taahhütler, geniş tabana yayılan katılımcı toplumsal uzlaşmaya dayalı mekanizmalar ile bir araya geldiğinde YG 21’in aynı zamanda “toplu girişim projesi” niteliği ortaya çıkmaktadır. YG 21’in nihai amacı sürdürülebilir kalkınma sorunları için

uzun vadeli stratejik plan hazırlanması, uygulanması ve katılımın birçok aktörle gerçekleştiği yönetim anlayışını yerel yönetimlerde yaşama geçirmesidir. Sürdürülebilir kalkınmanın yerel yönetişimin vazgeçilmez değerleriyle birlikte yerel yönetimlerde var olacağı düşüncesiyle YG 21’de belirtilen yerel eylem planlama süreci “yerel demokrasinin geliştirilmesi projesi” olarak da görülmektedir (Henden, 2007).

Türkiye, YG 21 ile 1996 yılında İstanbul’da yapılan BM HABITAT II “İnsan Yerleşimleri Konferansı” toplantıları ile tanışmıştır. HABITAT II toplantıları ile birlikte sürdürülebilir kalkınmanın temeli demokratik değerlere sahip, katılımcı, hesap verilebilir, şeffaf yönetimlere sahip olmak olarak görülmektedir. Böylelikle yönetim ilkelerinin temelleri de atılmıştır. HABITAT II ile Gündem 21’in oluşturulmasının önkoşulu olan yerel yönetimlerin, STK’lerin ve birçok aktörü barındıran bir katılım modelini etkin kullanılması vurgulanmıştır (Kerman vd., 2011). HABITAT II konferansı yerel yönetimleri, sivil toplum kuruluşlarını ve diğer aktörlerin ortaklığını özendirmenin yanında, Türkiye’nin bir etkileşim sürecinde paydaşlık kültürüyle iş yapma deneyimini sağlaması açısından da önemli görülmektedir. Ulusal Eylem Planı hazırlanmasında, belli bir kurumdan ziyade birçok aktör ile iş birliği içinde bulunulması önemli bir gösterge olarak ifade edilebilmektedir (Bülbül, 2009). Konferans sırasında YG 21 uygulamaları, “UNDP-BM Kalkınma Programı” tarafından uluslararası program olarak kabul edilmiştir. Böylelikle UNDP tarafından, Türkiye’nin de içinde bulunduğu 85 ülke YG 21 Projesini ulusal olarak uygulamaya geçirmeye başlamıştır (IULA-EMME, 2003). Türkiye’de YG 21 uygulamaları, 1977 yılının sonunda UNDP desteği ile IULA- EMME Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı’nın koordinatörlüğü ile yürütülen “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi” projesi ile başlamıştır. T.C. Bakanlar Kurulu’nun kararıyla başlamış olan proje, iki yıllık bir uygulama dönemi geçirdikten sonra 1999’un Aralık ayında tamamlanmıştır (Emrealp, 2005). Projenin başarılı şekilde uygulanması neticesinde 2000 yılında “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması” başlığı adı altında ikinci aşamaya geçilmiştir ve YG 21 projesi program olarak benimsenmiştir (Atvur, 2009). 2004 yılında programın üçüncü aşamasına geçilmiştir ve bu aşamada “Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirisi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planı’nın Yerelleşmesi” projesi uygulama alanı bulmuştur (Emrealp, 2005). 2007 yılına gelindiğinde

dördüncü proje uygulanmaya başlamıştır, “Türkiye’ de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi” projesine 71 yerel yönetim dâhil olmuştur (Atvur, 2009). Dördüncü aşamanın sürdürülebilirliği ve devamlılığının üzerine durulduğu 2009 yılında beşinci aşamaya geçilmiştir. Beşinci aşamada “Kent Konseylerinin Güçlendirilmesi ve Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi” uygulama alanı bulmuştur (Ağır vd., 2017).

YG 21 programı, yerel yönetimlerde birçok işlevi yerine getirmektedir:

- Yerel karar alma süreçlerinde katılımı geliştirmesi,
- Kent yaşamını kolaylaştıran alternatif projeler üretmesi,
- Geliştirilmiş olan alternatif projelere finansman desteği sağlaması,
- Yerel yönetsel sistemin önünü açmak ve sorunların çözümü için çalışması,
- Demokrasinin yerel yaşama entegre olmasını sağlaması,
- Kentsel yaşam kalitesini arttırmaya yönelik çalışmalar düzenlemesi,
- Yetişmiş ve kent sorunlarına duyarlı insanların olması için faaliyetler yapması,
- Baskı grubu olarak kentsel sorunların çözümüne katkı sağlaması olarak işlevler sıralanabilmektedir (Adıgüzel, 2003).

Kentteki yerel aktörlerin ortak katılımı ile YG 21’e dâhil olan kentler ve proje koordinatörü kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayan YG 21 Genel Sekreterlikleri oluşturulmuştur. Kentlerde YG 21 faaliyetlerinde birçok farklı katılımcı mekanizmalar ve platformlar yer almaktadır. Bu mekanizma ve platformlar kent konseyleri, kadın ve gençlik meclisleri, çalışma grupları, özel ilgi grupları olarak örgütlenmektedir (Atvur, 2009).

YG 21 programının uygulama alanı bulduğu kentlerde, yerel yönetim, STK, gençlik ve kadın grupları ve iş dünyasından temsilciler iş birliği içerisinde kent konseylerini oluşturmuştur. Kent konseyleri toplumsal konulara yönelik hazırladıkları tavsiye niteliğindeki kararları yerel yönetim meclislerinde görüşülmesi amacıyla göndererek katılımı gerçekleştirmeyi sağlamaktadır. Kent konseyleri YG 21 merkezinde, kentlerde, “kentine sahip çıkma, çözümde ortaklık ve aktif katılım” ilkeleri benimsenerek

sürdürülebilir bir yapının ve ortaklık anlayışının benimsenmesi için çalışmaktadır (Kerman vd., 2011). Kent konseyleri yerel yönetimlerde, demokratik katılımı, hemşehrilik hukukunun ve bilincinin gelişmesini, çok aktörlü ve ortaklı bir yapıyı oluşturmaktadır. Ayrıca merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplumu ortak paydada birleştiren yönetim mekanizmaları olarak da görülmektedir (Emrealp, 2005). Yerel halkın, yaşadığı yere bağlılık duygusunun oluşması, sorunlara ve çözümlere duyarsız kalmaması, çözüm odaklı eylemlerde bulunması kent konseyleri yardımıyla kolaylaşmaktadır. Kent konseyleri, yerel halkın faaliyetlerde istekli olmasını, öngörülen amaçlara kısa sürede ulaşmasını, kaliteli hizmet sunulmasını yaşama geçirmektedir. Bunu da katılımcılık, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve yerellik ilkelerini kullanarak ve yönetişime katkı sağlayarak ortaya koymaktadır (Bülbül, 2009).

3.1.1. Kent Konseyi Kavramı ve Tarihsel Süreci

Literatür incelendiğinde Kent Konseyi ile ilgili birçok tanıma rastlanmaktadır. Sadun Emrealp'e göre kent konseyi kavramına yönelik değişik yaklaşımlar vardır. Bazı yaklaşımlar kent konseylerinin "etkisiz ve anlamsız girişimler" olduklarını bazı yaklaşımlar ise ki bu yaklaşımlar daha geniş bir kitleye sahiptir, kent konseylerinin yerel katılımı özendirmedi ve örgütlenmesini sağlamadaki konumunun önemli olduğunu belirtmektedir (Emrealp, 2005). Bu çalışmada kent konseylerin katılım konusundaki etkisinin önemli yeri olduğu düşüncesine dayanarak, ikinci tartışmaya yönelik kent konseyi tanımlamalarına yer verilecektir.

Kent konseyleri, mahalle veya köy bazında, tabandan tavana doğru örgütlenerek, sivil toplum temsilcileri ile kentteki diğer aktörlerin yerel yönetimlerin faaliyetlerini denetlemek, karar alma süreçlerinde demokratikleşmeyi ve katılımcılığı arttırmak amacıyla, kanun ile kurulmuş mekanizmalardır (Toksöz, 2008).

Kent konseyleri, yerel yönetim birimlerinin yönetim ilkeleri doğrultusunda örgütlenmiş demokratik katılımcı model olarak görülmektedir. Kentin kalkınmasının, sorunlarının ve vizyonunun sürdürülebilir kalkınma temelinde ele alınmasını ve sorunlara

çözüm üretmek için çok aktörlü katılımcı bir yapının oluşmasını sağlayan yönetim mekanizmaları olarak tanımlanmaktadır (Altun ve Toker, 2017). Bu vizyonun oluşturulması ve geliştirilmesi, yerel katılım aracı olan kent konseylerinin kendi bünyesindeki meclisler ve çalışma grupları vasıtasıyla gerçekleşmektedir (Eroğlu, 2010).

Kent konseylerinden, yasa ile belirlenmiş görevleri doğrultusunda, vatandaşların kent yönetimine geniş tabanlı katılımlarını sağlamaları ile farklı görüş ve düşüncelerin konuşulduğu demokratik bir platform olmaları beklenmektedir. Kent Konseylerine, belediyeler, üniversiteler, vakıf ve dernekler, siyasi partiler, kamu kurumları, meslek kuruluşları, özel sektör gibi birçok aktör katılımcı olarak katılabilmektedir (Özdemir, 2011).

Kent konseyleri, çeşitli yelpazeyi içeren görev tanımı ve çok aktörlü üye yapısıyla birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye’de yerel yönetişimin uygulamaları arasında en önemli katılım araçlarından birisi olarak görülmektedir. Kent Konseyi Yönetmeliği, kent konseylerini, yerel karar alma süreçlerinde katılımı gerçekleştiren, kamu hizmet ve belediye politikalarında denetlemeyi sağlayan, saydamlığı ve hesap verilebilirliği ilke edinmiş, sivil toplumun birçok kesiminin ve kamu-özel sektörün arasında ortak bir etkileşim kuran yapılar olarak değerlendirmektedir (Örselli vd., 2016).

Kent konseyleri yasal nitelik kazanmadan önce Türkiye’de YG 21 programı kapsamında farklı isimlerde birçok kentte uygulama alanı bulmuş, sonrasında kent konseyi adı altında yeni bir model olarak yasal nitelik kazanmıştır (Bülbül, 2009). Öncesinde farklı isimler ile kurulan katılımcı platformlara, “kent meclisi”, “kent danışma meclisi”, “şehir meclisi”, “şehir danışma meclisi”, “kent parlamentosu”, “kent platformu” il bazında ise “il meclisi” ’il kurultayı” vb. adlar örnek olarak verilebilir. Günümüzde YG 21 uygulama süreciyle oluşan katılımcı platformların ortak olarak kent konseyi adını kullandıkları ve böylelikle oluşan anlam karmaşasının da ortadan kalktığı görülmektedir (Emrealp, 2005).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda kent konseylerinin tanımı aşağıdaki gibi yapılmıştır (Toksöz, 2008):

“Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.” (5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005: md. 76).

8/10/2006 tarihinde ve 26313 sayılı Resmi Gazete’de “Kent Konseyi Yönetmeliği” yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur. Belediye Kanunu’nda kent konseylerinin çalışma ilkeleri, görevleri, mali yapısı ve organları konusunda net bir açıklama getirilmemesinden kaynaklı eksiklikleri yönetmelik tamamlamıştır. 2009 yılında “Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile Kent Konseyi Yönetmeliği’nde birtakım değişikliklere gidilmiştir (Kaypak, 2011). Yapılan değişiklikler neticesinde Kent Konseyi Yönetmeliğinin dört bölümden oluştuğu görülmektedir; birinci bölüm amaç, kapsam, dayanak ve tanımlarını; ikinci bölüm kent konseyinin kuruluşu, görevleri ve çalışma ilkelerini; üçüncü bölüm kent konseyi üyeliği ve organlarını (Kerman vd., 2011); dördüncü bölüm ise çeşitli ve son hükümleri içermektedir.

3.1.2. Kent Konseylerinin Oluşumu

Kent Konseyi Yönetmeliği’nde kent konseylerinin oluşumu 5. maddede düzenlenmektedir (Emrealp, 2010). İlgili maddeye göre kent konseyleri belediye birimlerinin olduğu yerlerde, yerel seçimleri sonuçlarından sonra 3 ay içinde, 8. maddede belirtilmiş üyelerden oluşmaktadır. Kent konseyi kurulduktan sonraki ilk genel kurul

toplantısını yapmak üzere belediye başkanını çağırısı ile toplanmaktadır. Bu toplantıda genel kurul tarafından, toplantının idare edilmesini sağlamak amacıyla 3 kişilik bir divan kurulu seçilmektedir. Divan kurulu oluşturulduktan sonra ise kent konseyi yürütme kurulu ve kent konseyi başkanı seçilerek kent konseyi oluşumu tamamlanmaktadır (KKY, 2006: md. 5).

3.1.3. Kent Konseyleri Görevleri ve Çalışma İlkeleri

Kent konseyinin kuruluş amaçlarına, hedeflerine ve işlevlerine ilişkin görevleri geniş bir perspektifte Kent Konseyi Yönetmeliği'nde bahsedilmektedir. Kent konseyinin ayrı ayrı önem ve öncelik taşıyan görevlerine 6. maddede yer verilmiştir (Emrealp, 2010).

“a) Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,

b) (Değişik:RG-6/6/2009-27250) Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,

c) Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,

ç) Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,

d) Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,

e) Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,

f) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,

g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,

ğ) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,

h) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,

ı) Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamak” (KKY, 2006: md. 6).

Kent konseyi çalışma ilkeleri, konseyin çevre ve yaşam kalitesini geliştirici amaçlar doğrultusunda yerel yönetişimin bütün alanlarını içeren ve böylelikle yeni bir yönetim anlayışının gelişmesini sağlayan bir içeriğe ve kapsama sahiptir. Kent konseyi çalışma ilkeleri, görevleri ile bütünlük sağlayacak biçimde yönetmeliğin 7. maddesinde düzenlenmiştir (Emrealp, 2010):

“a) YG21 süreci kapsamında, kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerinin bütünlüğünde, kentlerin yaşanabilir bir geleceğe taşınmasına katkıda bulunmak,

b) Türkiye Cumhuriyeti Devletinin imzaladığı ve onayladığı BM Zirveleri ile diğer uluslararası sözleşmelerde kent ve kent yaşamına yönelik temel ilkeleri hayata geçirmek,

c) Kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini ön planda tutmak,

ç) Kent konseyi, uluslararası gelişmeleri ve ülke koşullarını gözeterek, tarafsız bir yaklaşımla görüş ve önerilerini oluşturmak,

d) Katılımcılığı ve ortak akla dayanan uzlaşmayı esas almak,

e) Değişimi ve yenilikleri önceden fark ederek sonuç odaklı çalışma kültürünü benimsemektir” (KKY, 2006: md.7).

3.1.4. Kent Konseyi Organları

Kent Konseyi organları, 2006 yılında yürürlüğe giren Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 9. maddesine eklenmiştir (Emrealp, 2010). Kent konseyi genel kurul, yürütme kurulu, meclisler ve çalışma grupları ve kent konseyi başkanından (KKY, 2006: md. 9) oluşmaktadır.

Kent Konseyi Başkanı, 6 Haziran 2009 tarihli “Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile Yönetmeliğe eklenmiştir. Kent Konseyi Başkanı yeni düzenleme ile birlikte kent konseyinin en etkili organı olarak görülen Genel Kurul’a ve Yönetim Kurulu’na başkanlık etmesi düşüncesiyle oluşturulmuştur. Kent Konseyleri Genel Sekreterliği oluşturulmakla birlikte, Genel Sekreter bir “organ”

statüsünden çok ‘‘koordinatör’’ olarak tanımlanmıştır (Emrealp, 2010). Bu bölümde kent konseyi organları ele alınırken Genel Sekreter de açıklanacaktır (Çiçek, 2015).

- **Genel Kurul**

Kent Konseyi Yönetmeliği’nde genel kurul için, kent konseyinin en yetkili organı olduğu ve 8. maddede sayılan üyelere oluşturduğu ifade edilmiştir. Genel kurul yılda ikiden az olmamak şartıyla Ocak ve Eylül aylarında, üyelerin salt çoğunluğu ile toplanmaktadır. Genel kurul başkanı kent konseyi başkanıdır. Genel kurul aynı zamanda, yönetmelik dâhilinde yürütme kurulu, meclisler ve çalışma gruplarının seçim ve çalışma esaslarını belirlemektedir (KKY, 2006: md. 10).

- **Yürütme Kurulu**

Kent Konseyinin bir başka organı Kent Konseyi Yönetmeliği’nin 11. maddesinde ifade edilmiş olan yürütme kuruldur. Yönetmeliğe göre yürütme kurulu, genel kurul tarafından birinci dönem için iki, ikinci dönem için ise üç yıl görev yapmak için seçilen kadın ve gençlik meclis başkanlarının da yer aldığı en az yedi kişiden oluşmaktadır. Yürütme kuruluna kent konseyi başkanı, başkanın bulunmaması halinde ise yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık etmektedir. Yürütme kurulunun görevi genel kurul gündemini belirlemek, oluşturduğu görüşleri ilgili belediyeye sunmak ve uygulamayı izlemek olarak belirtilmiştir (KKY, 2006: md. 11).

- **Meclisler ve Çalışma Grupları**

Meclis ve çalışma gruplarının Kent Konseyi Yönetmeliği’nin 14. maddesinin c) bendinde tanımına ver verilmiştir.

Yönetmeliğe göre, meclis ve çalışma grupları ‘‘Kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli

toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında oluşmuş ortak yapıları''(KKY, 2006: md.4) olarak ifade edilmektedir.

Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 12. maddesi meclis ve çalışma grupları ile ilgilidir. Yönetmeliğin ilgili maddesine göre kent konseyleri, görev alanına giren konularda meclis ve çalışma grupları oluşturabilmektedir. Meclis ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları genel kurul tarafından belirlenmektedir. Meclis ve çalışma gruplarında oluşturulan görüşler genel kurul tarafından görüşülüp kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulmaktadır (KKY, 2006: md. 12). Kent Konseyi Yönetmeliği'nde meclis ve çalışma grupları, Kent Konseyi organları olarak görülmekte ve aynı zamanda kadın ve gençlik meclis başkanları, yürütme kuruluna doğal üye olarak dâhil edilmektedir (Emrealp, 2010).

- **Kent Konseyi Başkanı**

Kent Konseyi Yönetmeliği'nde 2009 yılında yapılan değişiklik ile beraber kent konseyi organları arasına kent konseyi başkanı da eklenmiştir (Emrealp, 2010). Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 11/A maddesi kent konseyi başkanı ile ilgili düzenlemeler içermektedir. Yönetmeliğe göre, kent konseyi başkanı genel kurul tarafından seçilmektedir. Yürütme kurulunun görev süresine bağlı olarak kent konseyi başkanının görev süresi ilk dönem için iki yıl, ikinci dönem için ise üç yıl olarak belirtilmiştir. Kent konseyi başkanını seçimi için ilk oylamada üye tamsayısının üçte ikisi; ikinci oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranmaktadır ve kent konseyi başkanı kent konseyinin ilk toplantısının birinci birleşiminde seçilmektedir. Kent konseyi başkanının izin, hastalık veya başka bir sebepten dolayı görevinin başında olmaması sebebiyle başkanın yerine yürütme kurulunun en yaşlı üyesi vekâleten bakmaktadır (KKY, 2006: Md. 11/A).

Tablo 3

Kent konseyi meclisleri ve amaçları

KENT KONSEYİ MECLİSLERİ	MECLİSLERİN AMAÇLARI
KADIN MECLİSLERİ	Kadınların karşılaştıkları sorunlara sahip çıkmaları için kent yaşamına ve karar alma süreçlerine katılımının sağlanması amacı taşımaktadır. Kadınların ve kadınlar ile ilgili STK'ler, kamu kurumları, siyasi partiler, üniversite, kadın muhtarlar gibi sayısının artacağı üyeler tarafından oluşturulmuş demokratik yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır (Bursa Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2021).
GENÇLİK MECLİSLERİ	Çok aktörlü ve ortaklı bir yönetim anlayışında, demokratik katılım ve sürdürülebilir kalkınmanın güçlenmesi, gençlerin toplumsal hayatın her alanına katılımı, kent yaşamına katılımını, kente aidiyet duygularının güçlenmesi için çalışmalar yapmaktadır. Gençlik meclisi, gençlerin sorunlarına yönelik politika ve çözüm önerisi üretmek amacıyla kurulmuştur (Antalya Kent Konseyi Gençlik Meclisi, 2019).
ENGELLİLER MECLİSİ	Engelli bireylerin insan onuruna yaraşır şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için bütün sosyal ve ekonomik sosyal haklara sahip olmaları ve pozitif ayrımcılık kapsamında değerlendirilmeleri düşüncesiyle yasal uygulamaların etkinliğini arttırmak için çalışmaktadır (Ankara Kent Konseyi Engelliler Meclisi, 2020) .
ÇOCUK MECLİSLERİ	Çocuk meclisleri, kentin yönetiminde çocukların rolünün artırılması ve yönetime aktif katılmalarını sağlamak maksadıyla kurulmuş demokratik yapılar olarak tanımlanmaktadır. Çocukların, demokratik yapı içerisinde saygı, hoşgörü ve uzlaşmacı kimliği ile fikir ortaya koymaları ve eylem planı oluşturarak sosyal yaşamdaki rollerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Adana Kent Konseyi Çocuk Meclisi, 2020) .

Kent konseylerinde koordinatör olarak tanımlanan Genel Sekreterlik, Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 14. maddesinde yer almaktadır. Kent konseyi genel sekreteri, belediye başkanı tarafından önerilen üç aday arasından olmak üzere yürütme kurulu tarafından seçilmektedir. Genel sekreter, kent konseyi görevlerinin yerine getirilmesini koordine etmektedir. Buna ek olarak meclisler, çalışma grupları vb. yapılar arasındaki çalışma

uyumunu ve koordinasyonu sağlamaktadır. Genel sekreter kent konseyi başkanına ve yürütme kuruluna karşı sorumludur (KKY, 2006: md. 14/A). Yönetmeliğin 15. maddesine göre,

“kent konseyinin sekretarya hizmetleri, ilgili belediye tarafından önerilecek ve yürütme kurulu tarafından kabul edilecek görevliler tarafından yerine getirilmektedir. Ayrıca sekretarya hizmetlerini yürüten personel, genel sekretere karşı sorumlu olmaktadır” (KKY, 2006: md. 15).

3.1.5. Kent Konseylerinin Mali Yapısı

Kent konseyinin mali yapısı, Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 16. maddesinde düzenlenmiştir. Kent konseylerinin, bütçeleri belediyeler tarafından aynı ve nakdi yardım yapılarak ve destek sağlanarak oluşturulmaktadır (KKY, 2006: md.16/A). Kent konseylerinin belediyeden bağımsız bir mali yapıya sahip olmaması birçok sorunu da beraberinde getirmiştir:

- Kent konseylerinin maddi anlamda bağımsız olmamaları her konuda belediyeden bağımsız düşünülmedikleri görüşünü ortaya çıkarmaktadır (Özdemir, 2011).
- Belediyelerin bütçeleri, kendi görevleri için yetersiz kalmakla birlikte aynı bütçeden kent konseylerine yapılacak aktarmalarda aksaklık olabilme ihtimalini doğurmaktadır. Bu nedenden dolayı kent konseyi faaliyetlerinde de azalış görüleceği aşikârdır (Özdemir, 2011).
- Kent konseylerinin bağımsız bütçelerinin olmaması ve sabit, yeterli gelir kaynaklarının bulunmaması kent konseylerini teknik, idari ve fiziksel yapılarını geliştirmelerini olumsuz etkilemekte, belediyelerin bu konulardaki mevcut altyapılarından yararlanmalarını gerektirmektedir (Ulusoy ve Tekdere, 2015).
- Kent konseylerinin mali kaynak yetersizliği ve bağımsız bir bütçelerinin olmaması bürokrasinin artmasına, yönetim olgusunun zedelenmesine ve bağımsızlıklarının kısıtlanmasına sebep olmaktadır (Özdemir, 2011).

- Kent konseylerin belediye organı niteliğinde olmaması nedeniyle bütçe aktarımı konusunda yasal bir sorun görülmektedir. Kent konseylerinin tüzel kişiliğinin olmaması kaynak aktarımının nasıl olacağı konusunda da belirsizlik oluşturmaktadır. Bu konuda kent konseylerine, öncelikle belediyenin sosyal ve kültürel işlerden sorumlu birimleri olmak üzere, belediyenin diğer birimleri vasıtasıyla bütçe aktarımı gerçekleştirilmektedir. Kent Konseylerinin bütçe sorunlarına yönelik çözüm arayışlarının da sürdürüldüğünü belirtmek gerekmektedir (Emrealp, 2010).

3.1.6. Türkiye’de Kent Konseyleri ve Katılım

Katılımcılık kavramı vatandaşların ulusal ve yerel düzeyde geliştirilmiş olan politikalara farklı yol ve mekanizmalar ile görüş bildirmeleri olarak tanımlanabilmektedir. Katılım ile birlikte, yönetime olan güven artmakta ve demokrasi güçlenmektedir. Ayrıca yönetim ilkeleri ile birlikte vatandaşları sürece dâhil ederek kamusal faaliyetlerin, yasaların ve düzenlemelerin kabul görmesini de kolaylaşmaktadır.

Kamusal alan katılımı, bireysel katılımı, sendika, STK ve özel sektör katılımını, dezavantajlı sayılabilecek grupların katılımını içermektedir. Yerel düzeyde kullanılan katılım araçlarına, çalıştaylar, belediye komisyonları, vatandaş çalışma grupları ve kent konseyleri gibi oluşumlar örnek verilebilmektedir (Altun ve Toker, 2017).

Kent konseyleri, güçlü yerel yönetimlerin oluşması ve yerel demokrasinin gelişmesi bakımından en iyi platformlar olarak görülmektedir. Belediye Kanunu, katılımcı yönetim anlayışıyla, kent konseyleri, STK, meclis katılımı ve meslek kuruluşları ile ortak bir katılım için düzenlemelere yer vermektedir. Halkın yönetime katılımı ve kent için yapılan düzenlemelerde söz sahibi olması bakımından kent konseyleri en etkili mekanizmalar olarak görülmektedir (Kaypak, 2011).

Yerel yönetimler için yapılan yasal düzenlemelere bakıldığında, katılım olgusu üzerinde fazla durulduğu görülmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu, hemşehri bilincinin geliştirilmesi, stratejik plan hazırlanması, ihtisas komisyonları kurulması, gönüllü katılım ve kent konseyleri gibi katılım mekanizmalarının geliştirilmesi için düzenlemeler içermektedir (Aygen, 2014).

Kent konseyleri, çok aktörlü katılımcılardan oluşmakta ve demokratik olarak toplumun birçok kesiminden temsilcileri barındırmaktadır. Kent konseyi bünyesinde kurulan çalışma gruplarında gönüllü katılım teşvik edilmektedir (Çiçek, 2015). Kent konseyleri, gönüllü vatandaşların şikâyetlerini ve gereksinimlerini dile getirmede, düşüncelerini özgürce aktarmada ve kent yararına faaliyet yapmalarında olanak sağlayan bir platformdur (Altun ve Toker, 2017). Vatandaşların hizmetlere gönüllü katılmaları konusunda 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun yetmiş yedinci maddesi düzenlenmiştir. Kanunun maddesine göre Gönüllü katılım;

“Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” (5393 Belediye Kanunu, 2005: md. 77).

Bu maddenin işlerlik kazanması için kent konseyi en etkin katılım aracı olarak görülmektedir. Belediyeler yönünden kent konseylerinin vatandaşlar ile düzenli bir etkileşim hali içerisinde olması belediye ve halk ilişkisini de güçlendirmektedir. Kent konseyleri, kent ile ilgili bir kalkınma vizyonu geliştirilmesini kolaylaştırmakta, vatandaşların yerel hizmet ve güncel bilgilere ulaşmasını sağlamakta ve yerel politikaların sahiplenilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Altun ve Toker, 2017).

Kent konseyleri katılım için etkili bir platform olmasına rağmen, katılım konusunda birçok sorunla karşılaşmaktadır. Özetle bu sorunlar aşağıdaki gibi ifade edilmektedir;

- Toplumda kent konseylerinin yeterli düzeyde bilinmemesi,
- Kent konseylerine katılımın az olması,
- Stratejik planlama süreçlerinde kent konseylerinin rollerinin sınırlı kalması,
- Kent konseylerinin, bölgesel nitelikteki kararlarda katılım mekanizması olarak bulunamaması,
- Kent konseyi ve belediye ilişkisinde belediyelerin belirleyici konumda bulunması (Altun ve Toker, 2017).

Kent konseylerinde katılım gönüllülük ilkesine göre yapılmaktadır (Özoğuz, 2012). Vatandaşların katılımında isteksiz oluşu ve kent konseylerinin faaliyet alanlarında kısıtlamaların yaşanması bu gibi sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Vatandaşların karar alma süreçlerine dâhil edilmesi için en az bir kere bir çalışmanın düzenlenmesi gerekmektedir, yapılan çalışmaların ardından kent konseylerinin vatandaşlar tarafından benimsenmesinin ve bilinmesinin de önünün açılacağı düşünülmektedir (Özoğuz, 2012). Kent sakinlerinin, kentin ana unsuru olduklarını, seçim zamanında değil her zaman kent için önemli olduklarını hissettirmek gerektirmektedir. Bu sebeple mahallede yaşayan vatandaşlardan başlayarak yukarı doğru yönetime katma etkinliklerinin düzenlenmesi gerekmektedir (Yalçın, 2010).

Toplumun her kesiminden vatandaşların katılımlarını gerçekleştirebilmeleri amacıyla, kent konseyi meclisleri ve çalışma grupları oluşturulmuştur. Kent konseyi meclisleri kadın, gençlik, çocuk, engelli ve kıdemli hemşehrilerden oluşmaktadır. Çalışma grupları ise kent konseyinin organı olan tematik meclislerinin içinde oluşabilmekte ya da meclis dışında kendisini ayrı tanımlayan çalışma grupları da oluşmaktadır (Kaypak, 2011). Vatandaşların gönüllü katılımını sağlayan mekanizmalar içinde en önemlileri arasında meclisler ve çalışma grupları yer almaktadır.

3.1.7. Türkiye’de Kadın Meclisleri ve Katılım

Türkiye, YG 21 programı ile tanıştığı ilk yıllarda, birçok kentte yerel ortaklar arasında, kadınlar için ayrı bir platform ve çalışma grubu oluşturulmasının gerekliliği konusunda veya uygun olup olmadığı konusunda çok fazla tartışma yaşamıştır. Çalışmalar ilerledikçe, kadınların karar alma süreçlerinde ve kent yaşamının her alanında aktif katılımı konusunda ayrı bir yapılanmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sebeple YG 21 programı ortağı olan şehirlerde kadın platformları oluşturulmaya başlanmış, hareket alanı kısıtlı görülen kadın platformları da zaman içerisinde kentteki örgütlü-örgütsüz tüm kadınlar ile iletişim kurmayı amaç edinen kadın meclisleri haline gelmiştir (Emrealp, 2010).

Belediye meclislerindeki kadın üye sayısının azlığı, kadınların yerel siyasette temsilini zayıflatmış ve bu durum kadın meclislerinin oluşumunu hızlandırmıştır. Kadın meclislerinin oluşumu, kadınların kent yaşamında temsil edilmesini kolaylaştırmanın yanı sıra toplumsal cinsiyet konusunun da kent yönetiminin gündemine sunarak farkındalığı arttırmak için önemli bir rol üstlenmektedir (Toksöz, 2013).

Kent konseyi kadın meclisleri kentte yaşayan tüm kadınların, toplumsal hayatlarında, ekonomik, kültürel ve sosyal anlamda etkin rol almalarını sağlamayı, kadınların haklarını ve hukuklarını korumak için politikalar geliştirmeyi ve karar alma süreçlerine kadınların dâhil olmasını sağlamayı amaçlamaktadır (TKKB, 2021).

Kent konseyi kadın meclisleri, kadın platformları ve kadın merkezleri karar alma süreçleri içerisinde kadınların katılımının özendirilmesi ve kadın bakış açısının bütün politikalarda ve süreçlerde görünürlük kazanması konularında farkındalık oluşturmaktadır. Kadın meclisleri, kentte bulunan kadınların din, dil, kültür, ırk, sınıf, düşünce ve eğitim ayrımı yapmadan temsil edilmesini ve kadınların kentte bir bakış açısı geliştirmelerini amaç edinmektedir. Ayrıca kadın meclisleri, kadın örgütlerinin de yönetim süreçlerinde var olmaları için çalışmaktadır (Küçük ve Akpınar, 2018).

Genel anlamda kadın meclislerinin görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- Kentte yaşayan kadınların demokratik katılımını yaygınlaştırmak,

- Kentin sosyal, kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinliklerinde kadınların rol almalarını sağlamak amacıyla eylem planları yapmak ve diğer aktörler ile ortak faaliyetler düzenlemek,
- Kadın devimselciliği ve enerjisini göz önünde tutularak, toplumun her alanında (iş, üretim, kültür, eğitim vb.) söz sahibi olmaları, araştıran ve üreten bireyler olmaları için faaliyetler yapmak,
- Ulusal ve uluslararası sözleşmeler göz önünde bulundurularak kadınların haklarını korumak ve geliştirmek,
- Kentte yaşayan kadınları, ulusal ve uluslararası seviyede kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili platformlarında temsil etmek ve buna yönelik faaliyetler düzenlemek,
- Kadınların kent yönetimine aktif katılımını sağlamak ve kendilerini ve yaşadıkları kenti ilgilendiren konularda politika üretmelerini sağlamak,
- Kadınların kentsel kimlik ve aidiyet bilincini geliştirmek,
- Kadın meclisi kararlarının, ilgili birimlerde yerine getirilip getirilmediğini izlemek ve kamuoyu oluşturmak için etkinlikler düzenlemek,
- Diğer kadın meclisleri ile kadın odağındaki konularda fikir üretmek ve ortak faaliyetlerde bulunmaktır (Tosun, 2015).

Türkiye’de kent konseyi kadın meclisleri, Türkiye genelinde birçok ortak faaliyete bulunmuştur. Kadın meclisleri temsilcileri tarafından ülke genelinde kadın meclislerini güçlendirmek ve faaliyetlerinden haberdar olmak amacıyla bir ortak komite kurulmuştur. İlk olarak “Kadın Faaliyetleri Festivali” düzenlenmiş ardından bu etkinlikler daha önemli konuların konuşulduğu zirveler olarak kendini göstermiştir. Festivallerden ilki “Kadın ve Barış” başlığı ile 2002 yılında İzmir’de düzenlenmiş; ikincisi “Küreselleşme ve Kadın” başlığı ile 2003 yılında Bursa’da düzenlenmiştir (Emrealp, 2005). İlk Kadınlar Zirvesi ise 2006 yılında Ürgüp’te “Kadın ve Siyaset” temasıyla gerçekleşmiştir (Toksöz, 2013). Birbirini izleyen yıllarda kadın meclislerinin bir araya geldiği birçok organizasyon yapılmıştır. 2014 yılında “Kent Konseyleri Kadın Meclisleri Söke Buluşması” gerçekleştirilmiştir. Yapılan organizasyona kırk ilin ve ilçenin kadın meclisi temsilcileri katılmış ve yönetim, gönüllülük, katılımcı demokrasi, ekip çalışması, kadın dostu kentler, cinsiyete yönelik bütçeleme vb. başlıklar konusunda fikirler dile getirilmiştir (Örselli vd.,

2016). 2021 yılında bilim insanlarının, sivil toplumun, kent konseyi gönüllülerinin bir araya gelmesiyle “Kent Konseyi Kadın Meclisleri Tarama Çalıştayı” düzenlenmiştir. Türkiye Kent Konseyleri Birliği’nin yayınladığı sonuç bildirgesinde, odak noktası kentte yaşayan kadınlar olan çalıştayda kadın meclisleri, katılımcı demokrasi, toplumsal cinsiyet eşitliği, yerel yönetim, sürdürülebilir kalkınma konularında modeller önerilmiştir. Ayrıca çalıştayda kadın girişimciliği, kadın istihdamı, kent yönetimi ve karar alma mekanizmalarına katılım, kadın yurttaşlığı, kadın dostu kentler, kadına yönelik şiddetle mücadele vb. başlıklar ele alınmıştır (Türkiye Kent Konseyleri Birliği/(TKKB), 2021).

Türkiye genelinde kurulan kent konseyi kadın meclisleri birçok etkinlikleri aracılığıyla kadınların karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmekte ve kadınların kent yaşamına katılımına fayda sağlamaktadır. Kadın meclisleri bünyesinde veya bağımsız oluşturulan çalışma gruplarının faaliyetleri de kadınların sorunlarına çözüm üretmektedir. Kadın meclisleri, genellikle kadının toplumda görünürlüğünü arttırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulamak amacıyla faaliyetlerde bulunmaktadır. Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi, Medeni Kanunu’nun kabul edilmesinin yıldönümünde kadın-erkek eşitliği hakkında açıklama yapmıştır (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2021), Mersin Kent Konseyi “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu” kurmuştur (Mersin Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2020). Kadıköy Kent Konseyi Kadın Meclisi, kadına yönelik şiddete karşı uluslararası mücadele günü sebebiyle etkinlikler düzenlemiş; ayrıca sosyal medyada “#şiddetme” etkinliğine destek vermiştir (Kadıköy Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2022). Kadın meclisleri, ev kadınlarının üretimde bulunması ve istihdamın sağlanması amacıyla birçok faaliyet düzenlemiştir. İzmir Kent Konseyi, kadınlar için, “Kültür Sanat Çalışma Grubu”, “Kadın ve Hukuk Çalışma Grubu”, “Kadın Emeği ve İstihdamı” grubu oluşturmuştur (İzmir Kent Konseyi, 2022). Gaziantep Kent Konseyi Kadın Meclisi, Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ile Habitat Derneği iş birliği içerisinde Kent Konseyi Doğal Yaşam Pazar Kadınlarına uygulamalı finans eğitimi vermiştir (Gaziantep Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2009). Silivri Kent Konseyi Kadın Meclisi oluşturduğu kadın çalışma grubu vasıtasıyla “Silivri Kent Konseyi Üreten Kadınlar Platformu” oluşturmuştur (Silivri Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2022). Eskişehir Kent Konseyi Kadın Meclisi ise “Eskiye Değiştir Yeniye Dönüştür” adlı kurslar açarak kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasına

ve doğa dostu ürünler üretmesine yardımcı çalışmalar düzenlemektedir (Eskişehir Kent Konseyi Kadın Meclisi, 2020).

Türkiye’de kadın meclisleri bölgesel ve ulusal boyutta kadın hareketlerini hızlandırmıştır. Bu durum belediyelerin işlevleri ve stratejileri üzerinde de önemli etkilere sebep olmuştur:

- Belediyenin ürettiği politikalara kadın perspektifi getirilmeye çalışılmıştır,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği yerel ve ulusal politikalarda yer almaya başlamıştır,
- Belediye planları, kadınların yaşadıkları sorunları içermeye başlamıştır,
- Bazı belediyeler, toplumsal cinsiyet eşitliği birimleri ve komisyonları kurmuştur,
- Bazı pilot belediyeler, bütçeleme süreçlerinde toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme kavramına yer vermiştir (Toksöz, 2013).

Belediyelerdeki gelişmelere benzer olarak, TBB ve birçok bölgesel nitelikteki belediye birlikleri toplumsal cinsiyet konusunda adımlar atmaya başlamıştır. 2007 yılında TBB, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda programlar geliştirmeye başlamıştır ve kadın meclislerinin de içinde bulunduğu birçok paydaş ile toplantılar düzenlemiştir (Toksöz, 2013).

Türkiye’de kadınlara yönelik birçok faaliyet kadın meclisleri tarafından yürütölmektedir. STK, kamu kurumları, dernekler, vakıflar, vb. ile iş birliği içerisinde bulunan kadın meclisleri, kentteki kadınların her türlü ayrımcılığa karşı birlik olması, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları, yönetime katılmaları, kadın hakları konusunda bilinçlenmesi amacıyla faaliyetlerini icra etmektedir.

Kent konseyi kadın meclislerinin almış oldukları kararlar, meclis ve kent konseyi yürütme kurulu tarafından karara dönüştüröldükten sonra belediye meclisinin değerlendirilmesi için takip eden ilk toplantının gündemine alınmaktadır. Kent konseyi kararlarının tavsiye niteliğinde olması belediye meclis kararlarına direk etki etmese de

kadın meclislerinin kararları kadınlar için alınacak kararlara fayda sağladığı için önemli görülmektedir.

Türkiye'deki kent konseyi kadın meclislerinin kadın temelli sürdürülebilir faaliyetleri kapsamında kadının kent yaşamına katılımına olumlu veya olumsuz etkisini incelemek kadın meclislerinin yaşadıkları zorlukları ve etkileşimi anlamak konusunda önemli görülmektedir.

2.1. Çanakkale Kent Konseyi

Çanakkale Kent Konseyini incelemeden önce Çanakkale ili hakkında kısa bir bilgiye yer vermek yararlı olacaktır. Çanakkale Türkiye'nin Kuzeybatısında yer almaktadır. 2021 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ilin toplam nüfusu 557.276'dır (TÜİK, 2021). Çanakkale ili Türkiye'de en uzun sahile ve en çok ormanlık alana sahip iller arasında yer almaktadır. Çanakkale il sınırlarını içerisinde, Gelibolu Yarımadası Milli Parkı, Kaz Dağları Milli Parkı ve Truva Milli Parkı olmak üzere üç koruma alanı bulunmaktadır. İlde bulunan kültürel, tarihi ve doğal değerler kente zenginlik katmakla birlikte her yıl yerli ve yabancı turisti de ağırlamaktadır. İlde eğitim ve öğretim veren, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bulunmaktadır. Üniversite kente katkı sağlamada ve kentli sorunlarına çözüm üretmede paydaş olarak faaliyetlere destek vermektedir. İlde genellikle üniversite öğrencileri, asker ve memur aileleri, emekliler çoğunluğu oluşturmaktadır (IULA-EMME, 2003).

3.2.1. Çanakkale Kent Konseyi Kuruluşu ve Gelişimi

Çanakkale ilinde YG 21 uygulamalarına 1998 yılında başlanmıştır. YG 21 uygulamaları başladığı dönemde Şehir Konseyi yeni dağılmıştır. Şehir Konseyi kentte YG 21 uygulama sürecinin belediyeden bağımsız bir şekilde yürütülmesi, faaliyetlerini hoşgörü ile ve ortaklaşa yapması konusunda önemli görülmektedir. Çanakkale'de 2000 yılının sonuna doğru Kentliler Platformu'nun kurulması için hazırlıklara başlanmıştır. Kentliler Platformu taslak tüzüğü 2001 yılı sonuna doğru bitirilmiştir (IULA-EMME, 2003).

Çanakkale Kent Konseyi 2004 yılının Eylül ayında kurulmuştur. T.C. İçişleri Bakanlığı'nın yapmış olduğu yönetmelik değişikliklerinin uygulanması için, 30 Eylül 2009 tarihinde yönetmeliğe uygun olarak Genel Kurul organları seçilmiş, ilgili düzenlemeler yapılmıştır (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi Genel Kurulu'nda Kent Konseyi Başkanı haricinde seçilmiş dokuz üyeli bir Yürütme Kurulu bulunmaktadır. Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde Kadın Meclisi, Çevre Meclisi, Engelliler Meclisi, Kültür ve Sanat Meclisi ve Mahalle Meclisleri kurulmuştur (ÇKK, 2022).

Kent Konseyi, kent ile ilgili çalışmalar yapmakta, fikirleri doğrultusunda proje yapmak isteyen kentlilerin oluşturduğu çalışma grupları için her türlü imkân sağlamaktadır. Çanakkale Kent Konseyi ofisinde, meclisler, çalışma grupları ve proje işleri sekreterleri ve büro işleri sekreteri bulunmaktadır. Çanakkale Kent Konseyi'nin UCLG-MEWA üyeliği bulunmaktadır (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi vizyonu; sivil toplumu güçlü olan kentin, ulusal ve uluslararası anlaşmaya açık ve iş birliği kültürünü barındıran özerk bir kent konseyi olan Çanakkale Kent Konseyi, belediye, valilik desteği ve üniversite ile birlikte katılımcı, müzakereci demokrasi ilkeleri temelinde, kentte yaşayan vatandaşların karar alma süreçlerine dâhil edilmesini sağlamak ve kent vizyonunu gerçekleştirmek için çalışmaktadır (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi misyonu; kentte yaşayan vatandaşların, kent vizyonunu etkili şekilde gerçekleştirmeleri için kolaylık yaratmayı hedeflemektedir. Bu sebeple mekân ve insan kaynaklarını ihtiyaç doğrultusunda artırmak ve kent konseyi bünyesinde faaliyet gösteren meclisler ile çalışma gruplarının etkinliklerini kolaylaştırarak, halkı karar alma süreçlerine müdahil ederek, siyaset üstü çalışma etiğinden ilerleyerek, ilk olarak bütçe kaynakları olmak üzere, verilen tüm hizmetlerde eşitlik ve katılımcılık ilkelerinin benimsendiği karar alma süreçlerinin demokratikleşmesi için çalışmalar düzenlemektedir (ÇKK, 2022).

3.2.2. Çanakkale Kent Konseyi Amaçları

Çanakkale Kent Konseyi Çalışma Yönergesi'nin (ÇKKÇY) 5. maddesinde Kent Konseyinin amacına yer verilmiştir. Çanakkale Kent Konseyi'nin amacı:

- Kentte, kent vizyonunu ve hemşehrilik bilincini geliştirmek,
- Kentin ve kentlinin hak ve hukukunu korumak,
- Sürdürülebilirliği, çevreye duyarlılığı, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı, saydamlığı, hesap verilebilirliği, katılımı ve yönetişimi hayata geçirmek,
- Sivil toplumun güçlendirilmesi ile birlikte çocukların, kadınların, gençlerin ve engelli bireylerin toplumsal hayattaki etkinliklerini arttırmak, (Çanakkale Kent Konseyi Yönetmelik ve Yönergeler, 2015) olarak sıralanmaktadır.

3.2.3. Çanakkale Kent Konseyi Görevleri ve Çalışma İlkeleri

Çanakkale Kent Konseyi görevleri Yönetmeliğin 6. maddesinde yer almaktadır:

- Kentte demokratik katılımın yaygınlaştırılması, hemşehrilik bilincinin ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini ve yönetim anlayışının geliştirilmesini sağlamak,
- Kentte yönelik stratejileri ve faaliyet planlarının belirleme, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti içine alan ortak bir aklın oluşmasını sağlamak,
- Yerellik ilkesi çerçevesinde, katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- Kent için üretilen projelerin karar mercilerinde kentteki vatandaşları dahil ederek yürütülmesini sağlamak,
- Çanakkale kentinin tarihi, kültürel ve doğal değerlerini korumak ve geliştirmek,
- Çanakkale kentinin, kaynaklarını ve çevre değerlerini etkin, verimli ve adil kullanılmasına katkı sağlamak,
- Kentte sürdürülebilir yaşama dayalı, yaşam kalitesinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı ve yoksulluğa karşı programlara destek vermek,

- Kentte sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkı sağlamak,
- Kentteki çocuklara, kadınlara, gençlere ve engelli bireylere yönelik etkinlikleri arttırmak ve yerel karar alma süreçlerinde etkin rol almalarını sağlamak,
- Kent yönetimi içerisinde katılım, saydamlık, hesap verilebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanabilirliğine katkı sağlamak,
- Diğer kent konseyleri ile birlikte kentin geleceği ve günlük yaşantısı hakkında ortak görüş birliği içerisinde bulunmak,
- Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde oluşturulmuş görüşlerin değerlendirilmesi amacıyla Çanakkale Belediyesi ve ilgili kurumlara gönderilmesini sağlamak, (Çanakkale Kent Konseyi Yönetmelik ve Yönergeler, 2015) olarak sıralanmaktadır.

Çanakkale Kent Konseyi çalışma ilkeleri ise Yönetmeliğin 7. maddesinde yer almaktadır:

- Kente sahip çıkmak, aktif katılımı sağlamak ve çözümde ortaklık sağlamak,
- Kentin yaşanılabilir bir geleceğe yönelmesine katkıda bulunmak,
- Türkiye Cumhuriyeti'nin imzalamış ve onaylamış olduğu BM Zirveleri ile diğer uluslararası sözleşmelerde yer verilmiş kent ve kent yaşamına yönelik temel değerleri hayata geçirmek,
- Kent vizyonu ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir yaşam, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap verilebilirlik, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini ön planda tutmak,
- Uluslararası gelişmeleri ve ülke genelindeki koşulları göz önünde bulundurarak, kent için oluşturulan kararlara tarafsız bir şekilde görüş ve öneri bildirmek,
- Katılımcı ve ortak akla yönelik uzlaşmayı temel almak,
- Değişim ve yenilikleri takip ederek sonuç odaklı çalışma kültürünü benimsemiş olmak, (Çanakkale Kent Konseyi Yönetmelik ve Yönergeler, 2015) olarak düzenlenmiştir.

3.2.4. Çanakkale Kent Konseyi Organları

Çanakkale Kent Konseyi Genel Kurulu, Kent Konseyi'nin en yetkili organı olmakla birlikte, a) Çanakkale Valisi veya temsilcisi, b) Çanakkale belediye başkanı veya temsilcisi, c) Vali tarafından belirlenen kamu kurum ve kuruluşlarından 10 temsilci, d) Bütün mahalle muhtarları, e) Siyasi parti temsilcileri, f) Üniversiteden iki temsilci, g) Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri, h) Kent Konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarından birer temsilci, üyelerinden oluşmaktadır (Çanakkale Kent Konseyi Çalışma Yönergesi/(ÇKKÇY), 2009: md. 10 ve md. 8). Genel Kurul her yıl dört aylık süreyle en az üç defa toplanmaktadır. Genel kurul'a kent konseyi başkanı başkanlık etmektedir. Genel kurul üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanmakta ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alınmaktadır. Genel Kurul üyeleri, gündeme alınmasını istedikleri konuları Yürütme Kurulu'na, toplantı gündeminin açılış maddesinin görüşülmeye başlamasına kadar yazılı olarak bildirebilmektedir. Önerilerin gündeme alınıp alınamayacağını Genel Kurul belirlemektedir. Genel Kurul görüşmelerinde, herhangi bir grubun, siyasi partinin propagandası yapılmamaktadır (ÇKKÇY, 2009: md.10).

Çanakkale Kent Konseyi Başkanı'nın görev ve yetkileri ÇKKÇY'nin 13. maddesinde yer almaktadır:

- Kent Konseyi Başkanı Genel Kurul tarafından seçilmektedir.
- Kent Konseyi Başkanı, Genel Kurul ve Yürütme Kurulu'na başkanlık etmektedir.
- Kent Konseyi Başkanı, Yürütme Kurulu'nun gündemini belirlemektedir ve Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırılmaktadır.
- Yerel, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile yapılan yazışmalar, çalışmalar, toplantı ve görüşmelerde Kent Konseyini temsil etmektedir.
- Kent Konseyi'nin faaliyetlerinden kaynaklı sorunlar için, görev ve ilkeler çerçevesinde basın açıklamaları ve söyleşiler gerçekleştirmekte ve kurumlar ile görüşmektedir.

- Kent Konseyi kararlarını belediye meclisine sunmaktadır.
- Kent Konseyi Başkanı görev ve yetkilerini kullanırken tüm üyelere karşı sorumlu olmakta ve üyeleri ve düşüncelerini dikkate almaktadır (ÇKKÇY, 2009: md. 13).

Çanakkale Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nun görev ve yetkileri ÇKKÇY' nin 12. maddesinde yer almaktadır:

- Çanakkale Kent Konseyi Yürütme Kurulu, Genel Kurul tarafından ilk dönem için iki, ikinci dönem için üç yıl görev yapacak şekilde seçilmektedir.
- Yürütme Kurulu için Genel Kurul'dan dokuz asil üye seçilmekte ve meclis başkanları Yürütme Kurulu'nun doğal üyesi sayılmaktadır.
- Yürütme Kurulu Genel Kurul'un gündemini belirlemekte, Genel Kurul tarafından oluşturulmuş görüşleri belediye ve kurumlara sunmakta ve uygulamayı izlemektedir.
- Çalışma gruplarının kurulmasına karar vermekte ve çalışmalarını izlemektedir.
- Çalışma gruplarının ve meclislerin hazırlamış olduğu raporları ve projeleri incelemekte, görüş bildirerek Genel Kurul'a aynen sunmaktadır.
- Yürütme Kurulu, yıllık bütçesini belediye bütçe takvimine göre belirlemektedir.
- Yürütme Kurulu'nun toplantıları tutanaklı olarak gerçekleşmektedir.
- Yürütme Kurulu üyeleri aynı zamanda meclislerin yürütme kurulunda bulunmamaktadır (ÇKKÇY, 2009: md. 12).

Çanakkale Kent Konseyi Genel Sekreterliği, ÇKKÇY' nin 16. maddesinde yer almaktadır:

- Genel sekreter belediye başkanı tarafından önerilen üç aday içerisinde yürütme kurulu tarafından seçilmektedir.
- Meclisler, çalışma grupları vb. yapılar arasındaki çalışma uyum ve koordinasyonu sağlamaktadır.

- Yürütme Kurulu ile Genel Kurul toplantılarının düzenlemesini yapmaktadır.
- Kent Konseyi büro hizmetlerinin idari amiridir (ÇKKÇY, 2009: md.16).

Meclisler ve Çalışma Grupları ile ilgili esaslar ÇKKÇY'nin 14. maddesinde yer almaktadır. Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli meclisler, mahalle meclisleri ve çalışma grupları bulunmaktadır:

Çevre meclisi, Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde çalışmalarını gerçekleştirmek için 25.12.2010 tarihli Genel Kurul toplantısında kabul edilen yönerge ile kurulmuştur ve 24.01.2011 yılında çalışmalarına başlamıştır. Çanakkale'de farkındalık yaratan birçok etkinliği hayata geçiren çevre meclisi, çevre değerlerinin, tarihi ve kültürel kaynakların korunması, sürdürülebilir ve ekolojik yaklaşımı kent yönetimine ve politikalarına yansıtmak amacıyla gönüllülüğü merkezine alarak kurulmuştur (ÇKK, 2022).

Engelliler meclisi, 22.12.2007 tarihli Genel Kurul toplantısında kabul edilen yönerge ile kurulmuştur. Çanakkale Kent Konseyi Engelliler Meclisi, engelli bireylerin, toplumsal hayata doğrudan katılımı, sağlık, sosyal bakım ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, üretim olanaklarının geliştirilmesi, kentte diğer kentliler ile birlikte engelli yaşamının kolaylaştırılması ve ekonomik ve toplumsal yarar sağlamak için gönüllülük esasına göre çalışmayı amaç edinmektedir (ÇKK, 2022).

Kültür ve sanat meclisi, 29.01.2015 tarihli Genel Kurul toplantısında kabul edilen yönerge ile kurulmuştur. Çanakkale Kent Konseyi Kültür ve Sanat Meclisi, Çanakkale'de sanata yönelim sağlamayı, kültürel dışlanmayı en aza indirecek stratejiler üretmek, kültürler arası iletişimi geliştirmek, etnografik nitelikte olan taşınır kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin çalışmalar yapmak, kültürel taşınmaz varlıkların restore edilmesine olanak sağlamak ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına katkı sağlamak amacıyla kurulmuştur (ÇKK, 2022).

Spor meclisi, 29.01.2015 tarihli Genel Kurul toplantısında kabul edilen yönerge ile kurulmuştur. Çanakkale Kent Konseyi Spor Meclisi, Çanakkale’de spora yönelik demokratik katılımı yaygınlaştırmak, kültürel, doğal vb. değerlere sahip çıkarak spor faaliyetleri geliştirmek, kentin kaynaklarını ve çevre değerlerini sportif anlamda etkin ve verimli şekilde kullanmak, Çanakkale spor kulüp ve derneklerinin gelişmesine katkı sağlamak amacıyla kurulmuştur. Ayrıca çocuk, genç, yaşlı ve engelli bireylere yönelik sportif etkinlikler düzenleyerek sporun önemini vurgulamak amacıyla faaliyetlerine devam etmektedir (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde yedi tane mahalle meclisi bulunmaktadır. Bunlar: Barbaros Mahalle Meclisi, Cevatpaşa Mahalle Meclisi, Esenler Mahalle Meclisi, Fezipaşa Mahalle Meclisi, İsmetpaşa Mahalle Meclisi, Kemalpaşa Mahalle Meclisi ve Namıkkemal Mahalle Meclisidir. Mahalle meclisleri kentin mahalle kültürünün devamlılığı için dayanışma, yardımlaşma ve gönüllülük esasına dayalı faaliyetlerde bulunmaktadır. Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde ve bağımsız bireylerin oluşturduğu çeşitli çalışma grupları oluşturulmuştur;

- Sarıçay Çalışma Grubu,
- Gönüllü Dostu Çalışma Grubu,
- Boreas Kırkyama Çalışma Grubu,
- Emekli Öğretmenler Çalışma Grubu,
- Sivil İnisiyatif Çalışma Grubu,
- Engelsiz Yürekler Çalışma Grubu,
- 65+ Üniversitesi Çalışma Grubu,
- Afet Gönüllüleri Çalışma Grubu,
- Atikhisar Çalışma Grubu,
- Sosyal Dışlanmayı Önleme Çalışma Grubu,
- Yerel Tohum Bilincini Yaygınlaştırma Çalışma Grubu,

- Sahiller Hepimizin Çalışma Grubu,
- Kent ve İnovasyon Çalışma Grubu,
- Kültürel Değerler Çalışma Grubu,
- Hepimiz Zekâ Akıl Oyunları Oynayabiliriz Çalışma Grubu,
- Esnaf Çalışma Grubu,
- Bağımlı Değil Sağlıklı Yaşam Çalışma Grubu,
- Marina Denizlerimiz Kordon Çalışma Grubu,
- Çanakkale Yaşam Kalitesi Ölçümü,
- Gençlik İçin Çalışma Grubu (ÇKK, 2022).

2.2. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi araştırmanın örneklem kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde Kadın Meclisi'nin oluşumu ve yasal dayanağı, amacı ve faaliyetlerine yer verilmiştir.

3.3.1. Kadın Meclisi'nin Oluşumu ve Yasal Dayanağı

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi 16.12.2009 tarihli Genel Kurul toplantısında kabul edilen yönerge ile kurulmuştur. Kadın Meclisi'nin amacı kadınlara yönelik kent yaşamında kent vizyonunu ve hemşehrilik bilincini geliştirmek, kadın hak ve hukukunu korumak, dil, din, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce farklılıklarını gözetmeden kent içinde yaşayan tüm kadınların toplumsal hayatta etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarına etkin katılımlarını sağlamak amacıyla gönüllülük ilkesine dayalı faaliyetler yürütmektir (ÇKK, 2022). Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, kentte bulunan kadın dernekleri, vakıflar, kadın komisyonu olan dernekler, kadınlara yönelik sorumluluk ve yükümlülük sahibi merkezi ve yerel kurumların

temsilcileri ile kadın çalışmalarında gönüllü olan vatandaşların katılımları ile hazırlanmıştır (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin görevleri Kadın Meclisi Yönergesi'nin 6. maddesinde belirtildiği üzere;

- Kadınların, toplumsal yaşamın her alanında söz sahibi olmasını sağlamak,
- Kadınların, kent ve kadın sorunlarına yönelik bilinçlendirmek ve kadınların politika üretmelerine yardımcı olmak,
- Kent yaşama katılmalarını sağlamak,
- Kentte aidiyet duygusunun oluşmasını sağlamak,
- Çanakkale kenti için sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda çalışmalar düzenlemek,
- Kadın Meclisi'ni ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmek ve temsile yönelik faaliyetlerde bulunmak,
- Kadınların, girişimci, üretken, araştırmacı kimliklerinin oluşması konusunda desteklemek ve bireysel inisiyatif almaları konusunda gelişmelerini sağlamak, (Çanakkale Kent Konseyi Yönetmelik ve Yönergeler, 2015) olarak düzenlenmiştir.

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi üyeleri, Çanakkale Belediyesi'nden bir temsilci; kadın dernekleri veya kadın komisyonu olan derneklerden birer temsilci; kadın kooperatiflerinden ve vakıflardan birer temsilci; siyasi partilerden birer temsilci; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden iki akademisyen kadın temsilci; Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nden bir kadın temsilci; Sosyal Yaşam Evleri'nden birer kadın temsilci; sendikaların varsa kadın komisyonlarından birer temsilci; meslek odalarının varsa kadın komisyonlarından birer temsilci; baro kadın komisyonundan bir temsilci; muhtarlıklardan birer temsilci; mahalle meclislerinden ve çalışma gruplarından birer temsilcidir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, 2009: md.8).

Kent Konseyi Kadın Meclisi, Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Kadın Meclisi Başkanı ve Çalışma Gruplarından oluşmaktadır. Kadın Meclisi Genel Kurul'u, her yıl altı aylık süreçlerde an az iki kere toplanmaktadır. Kadın Meclisi Başkanı, Genel Kurula başkanlık etmektedir. Başkanlık divanı için bir başkan yardımcısı ve bir yazman Yürütme Kurulu tarafından atanmaktadır. Genel Kurul toplantıları gündemli olarak yapılmakta ve konular görüşülünceye kadar devam etmektedir. Toplantı gündeminde konuşulan konular Divan'a seçilmiş yazman tarafından tutanağa çevrilmekte ve tutanağı Divan Kurulu başkan yardımcısı ve başkan imzalamaktadır (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, 2009: md. 10).

Kadın Meclisi Yürütme Kurulu'u, Kadın Meclisi Genel Kurul'u tarafından iki yıllık süreç için seçilmektedir. Yürütme Kuruluna, Genel Kurul üyelerinden herkes aday olabilmektedir. Genel Kurul üyeleri arasından yedi asil üye seçilmektedir ve ayda en az bir kere toplanmaktadır. Yürütme Kurulu, Genel Kurul toplantılarının gündemini belirlemektedir. Çalışma gruplarının kurulmasına karar vermekte ve bütçeleri için kaynak oluşturmaktadır (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, 2009: md. 12).

Kadın Meclisi Başkanı, Kadın Meclisi Yürütme Kurulu'na başkanlık etmekte ve Genel Kurul toplantılarını yönetmektedir. Gerekli gördüğü hallerde Yürütme Kurulu'nu toplantıya çağırılmaktadır. Kadın Meclisi Başkanı Yürütme Kurulu'nun doğal üyesi olup, toplantılara katılmaktadır. Başkan görev ve yetkilerini kullanırken tüm üyelere karşı sorumludur ve faaliyetlerinde üyelerin düşüncelerini dikkate almaktadır. Kadın meclislerin faaliyetlerine yönelik Kent Konseyi ilke ve görevleri çerçevesinde basın açıklaması ve söyleşiler yapmaktadır. Kadın Meclisi'ni yerel, ulusal ve uluslararası alanlar ile ilgili çalışma yapan grupların temsilcileri ile görüşmektedir. Kadın Meclisi'nde alınan kararları Kent Konseyi Yürütme Kurulu'na ve Kent Konseyi Genel Kurulu'na sunmaktadır (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, 2009: md. 13).

Kadın Meclisi Çalışma Gruplarının oluşumu, esasları ve ilkeleri Kadın Meclisi Çalışma Yönergesinin 14. maddesinde belirtilmiştir:

- Çalışma grupları, Yürütme Kurulu veya Kadın Meclisleri tarafından oluşturulabileceği gibi gönüllü bireylerin de teklifleri üzerine oluşturulabilmektedir.
- Çalışma Gruplarını kentte yaşayan herkes kurabilmekte ve faaliyetlerine katılabilmektedir.
- Çalışma Grubu oluşturabilmek için, Yürütme Kurulu'na "çalışma grubunun amacını ve hedefini" belirten en az üç katılımcıdan oluşan yazılı bir başvuru yeterli görülmektedir. Yürütme Kurulu tarafından yazılı cevap alan çalışma grupları en az bir ay içerisinde bütçesini, süresini vb. ihtiyaçlarını belirten bir formu Yürütme Kurulu'na vermekte ve onaylandığı takdirde çalışmalarına başlamaktadır.
- Çalışma Grupları, çalışmalarını aylık rapor haline getirerek Yürütme Kurulu'na sunmaktadır.
- Çalışma Gruplarında bireysel katılım ve gönüllülük esastır. Ayrıca özgürce konuşma, dinleme, azınlık görüşleri dikkate alma ve ortak bir noktada buluşma ortamının yaratılması gerekmektedir (Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, 2009: md. 14.)

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi özel bir bütçeye sahip değildir, mali ihtiyaçları Çanakkale Kent Konseyi'nin bütçesinden karşılanmaktadır. Kadın Meclisi Yürütme Kurulu'nun hazırladığı yıllık çalışma planı ve programına uygun olarak bütçesini belirlemekte ve Kent Konseyi Genel Sekreterine vermektedir.

3.3.2. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi Faaliyetleri

Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi faaliyetleri 2009 yılından günümüze kadarki süreçte sürdürülebilir bir şekilde kentteki "örgütlü ve örgütsüz" kadınların gönüllü katılımlarıyla gerçekleşmektedir. Kadın Meclisi'nin önceliği kentte yaşayan kadınların sorunlarına yönelik iş birliği içerisinde ortak bir çözüm arayışı olmakla birlikte diğer bireyler için de çözüm önerisi üretmek faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

Kadın Meclisi, kurulduğu tarihten bu zamana kadar birçok faaliyette bulunmuştur. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar gününde Çanakkale Cumhuriyet Meydanında çelenk koyma töreni düzenlenmiş ve basın açıklaması yapılmıştır. Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine bilgiler vermiştir. Çanakkale'deki sivil toplum kuruluşları, kadın dernekleri, Çanakkale Baro Başkanlığı'nın da katılımı ile her yıl 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar günü kutlanmaktadır (ÇKK, 2022).

2017 yılında mahalle meclisleri ile birlikte oluşturulan “Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddete Karşı Çalışma Grubu” 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününde etkinlikler düzenlemiştir. Kadınların seslendirdiği şiir dinletisi ve kadınların oynadığı tiyatro gösterisi kentlilere sunulmuş ayrıca Çanakkale Belediyespor Kadın Voleybol takımı ile Kadın Meclisi ve kentteki gönüllü kadınlar ile dostluk maçı yapılmıştır (ÇKK, 2022a).

Şekil 1. Kadın meclisi faaliyetleri/1

Kaynak: (Çanakkale Kent Konseyi, 2022a)

2015 yılında “Çanakkale Belediyesi, İçişleri Bakanlığı, BM Kalkınma Programı (UNDP), BM Kadın Birimi (UNWOMEN), Sabancı Üniversitesi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği iş birliğinde yürütülen “BM Kadınların İnsan Haklarının Geliştirilmesi programında” Türkiye’de cinsiyet eşitliği kapsamında sunulacak fırsatlardan yararlanmak amacıyla Çanakkale Belediyesi pilot il belediyesi olarak yer almıştır” (ÇKK, 2022).

Ayrıca Çanakkale Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ön planda tutan, kadın politikalarını uygulayan, yerel belediyeçilik anlamında iyi bir örnek teşkil etmekte ve İzmir Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin uygulayıcısı olduğu projede Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi örnek model olarak seçilmiştir (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi Fevzipaşa Mahalle Meclisi çalışma ofisinde mahallede yaşayan kadınlar için file örme dersleri verilmiştir. Kadınların böylelikle çevreye duyarlı davranmaları ve alışveriş yaparken kendi ördükleri fileleri kullanmaları hayata geçirilmiştir (ÇKK, 2018).

Şekil 2. Kadın meclisi faaliyetleri/2

Kaynak: (Çanakkale Kent Konseyi, 2018)

Çanakkale Kent Konseyi Esenler Mahalle Meclisi, Kadın Meclisi için kadın temsilcisi seçmiştir. Kadınlara her anlamda ulaşabilmenin en kolay yolu mahallelerdir, Mahalle meclisleri, mahallede yaşayan kadınlar için kurslar, seminerler, toplantılar düzenlenmekte; kadınların eşit haklarla kentte yer almaları için kadın çalışmalarına ağırlık vermektedir.

Çanakkale Kent Konseyi, Kemalpaşa Mahallesi ve Çanakkale Belediyesi, Kent Konseyine destek veren gönüllü kadınlar ile birlikte “Çarşıda Buluşalım” Etkinliği düzenlemiştir, Etkinlikte kadınlar ördükleri motifler ile Çanakkale sokaklarındaki ağaçları süslemiştir (ÇKK, 2022).

Şekil 3. Kadın meclisi faaliyetleri/3

Kaynak: (Çanakkale Kent Konseyi, 2022)

11 Ekim “Dünya Kız Çocukları Günü” nedeniyle Kadın Meclisi, Çanakkale Sağlık Çalışanları ve Emeklileri Derneği, Türk Kadınlar Birliği Derneği, Çanakkale El Emeğini Değerlendirme Derneği, Çanakkale Kent Konseyi Mahalle Meclisleri temsilcileri katılımı ile basın açıklaması düzenlemiştir.

Kadın Meclisi, kente yaşayan kadınlar için sağlık konusunda söyleşiler düzenlemiştir: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Kadın Çalışmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi iş birliğinde “Ekim Ayı Meme Kanseri Farkındalık Ayı” etkinliği düzenlenmiştir (ÇKK, 2022).

Kadın Meclisi'nin düzenlemiş olduğu kadın söyleşileri etkinliğine Çanakkale Kanseri Erken Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM) Doktoru Bahar Göktaş konuk olmuştur ve kolon kanseri ile ilgili bilgiler vermiştir. Çanakkale Kent Konseyi Barbaros Mahalle Meclisi “Haydi Kadınlar Katılın Bize” adlı çalışma gurubu çalışmaları içerisinde Nefes Terapisti ve Yaşam Koçu Sezin Yetişen Koç tarafından doğru nefes ve iyi yaşam üzerine uygulamalı sunum gerçekleştirilmiştir. Söyleşilerin, kadınların hastalıklar konusunda bilinçlenmesi ve erken teşhis için sağlık kuruluşlarına başvurulması gerekliliği konusunda önemli etkinlikler olduğu görülmektedir (ÇKK, 2022).

Kadın meclisi, Halk Eğitim Merkezi Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü iş birliği ile yürütülen kentli kadınlar için İngilizce kursu düzenlemiştir (ÇKK, 2022). Kadın Meclisi, 22 Eylül “Otomobilsiz Kentler Gününü” vurgulamak ve kentte kadını görünür kılmak amacıyla kadınların gönüllü katılımı ile Çanakkale’de bisiklet turu gerçekleştirmiştir (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi ve Çanakkale Belediyesi’nin desteklediği Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Habitat Derneği, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Coca-Cola Türkiye ortaklığında yürütülen “KIZ KARDEŞİM” projesi kapsamında, proje eğitim koordinatörü Nazan Bütüner Çanakkale’de kadınlara “İnternet Güvenliği ve Sosyal Medya Okuryazarlığı” ve “Bireyler İçin Finansal Okuryazarlık” eğitimi vermiştir (ÇKK, 2019).

Şekil 4. Kadın meclisi faaliyetleri/4

Kaynak: (Çanakkale Kent Konseyi, 2019)

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi iş birliği ile “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ile “Çanakkale Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi” çalışmaları hakkında bilgilendirme yapılmıştır (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kadın Meclisi örnekler ile çoğaltılacak birçok projenin destekçisi ve katılımcısı olmuştur; Çanakkale’de “Mor Bayrak Projesi” çalışmalarına destek vermişlerdir; mülteciler ile birlikte atölye çalışmaları yapmışlardır; Türk Kadınlar Birliği

ile birlikte Kadına Seçme Seçilme Hakkının verilisinin 82. yıl kutlama günü programı düzenlemişlerdir; Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) ile atölye çalışmaları” gerçekleştirmişlerdir (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, Uludağ Elektrik Enerji Timi “Enerji Danışmanım Projesi” kapsamında kadın muhtarlar ve kadın kooperatiflerine enerji tasarrufu ve verimliliği konusunda bilinçlendirici çalışmalar düzenlemiştir (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, Kadına yönelik erkek şiddetine dikkat çekmek üzere eylem planları hazırlamıştır. Kadın Meclisi’nin de katılımı ile Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile çalışmalar düzenlemektedir. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü içerisinde kurulmuştur. Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği (ELDER) öncülüğünde Çanakkale Valiliği destekleriyle kadın sığınma evi kurulmuştur. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, Engelli dernekleri, Çanakkale Belediyesi ortaklığı ile atıl durumda bulunan binayı kullanışlı hale getirmiştir (ÇKK, 2022).

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, resmi kurum temsilcileri, kentteki sivil toplum kuruluşları, kadın dernekleri ve vakıfları, üniversite, muhtarlar, baro temsilcileri, siyasi parti temsilcileri, mahalle meclisleri ve bireysel gönüllü kadınlar ile birlikte ortak bir amaç doğrultusunda Çanakkale kenti kadınları için birçok farkındalık yaratan faaliyet düzenlemiştir. Kentte kadınlar için faaliyetlerin artması ile birlikte toplumsal yaşamda görünür hale gelmeleri, ekonomik alanda bağımsızlık kazanmaları, çeşitli kültürel ve sanatsal faaliyetlerde bulunmaları gözle görünür oranda artmıştır. Bu bağlamda Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi ile görüşme yapılarak araştırmaya derinlik kazandırmak amaçlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADININ KENT YAŞAMINA KATILIMINDA KADIN MECLİSLERİNİN ROLÜ: ÇANAKKALE KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, Çanakkale’de 2009 yılında kurularak kadınların kent vizyonunu ve hemşehrilik bilincini geliştirmek, kadınların haklarını ve hukukunu korumak, ayırım gözetilmeksizin kentteki tüm kadınların kent yaşamına katılımını sağlamak ve yerel karar alma mekanizmalarında etkin rol almalarının önünü açmak için gönüllülük temelinde faaliyette bulunan örgütlenmeyi ifade etmektedir.

4.1. Araştırmanın Konusu

Türkiye’de kadın meclislerinin kurulması 90’lı yıllara dayanmaktadır. Yerel Gündem 21 ile birlikte 2006 yılında kent konseylerinin kurulması ile kadın meclisleri kurulması daha önemli hale gelmiştir. İlk olarak büyükşehir belediyelerinde kurulmaya başlanan kadın meclisleri 2009 yılında da Çanakkale ilinde kurulmuştur. Çanakkale’de 2009 yılından günümüze kadar olan süreçte kadınların meclis yönetiminde bulunmaları arttırılmış ve kadın meclisinin kadınların kent yaşamına katılımlarına olumlu etki yarattığı görülmüştür. Özellikle son yıllarda kadın meclisleri belediyeler ve STK’ler iş birliği ile yürütülen proje ve faaliyetler bunu destekler niteliktedir. Bu çalışma ile Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi’nin kadının toplumsal hayattaki görünürlüğüne etkisi ve kadın meclisi varlığının kente sağladığı olumlu katkılar ortaya konulmak istenmiştir. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi’nin Türkiye’de ilk kurulan meclislerden biri olması gerekçesiyle Çanakkale ili araştırmanın örnekleminde yer almaktadır.

Kadın meclisi, kadınların kent yaşamına katılmalarını, yaşamlarının her alanında söz sahibi olmalarını ve yerel nitelikteki sorumluluklarının güçlendirilmesini amaç edinen geniş kapsamlı hedeflere ve hedeflerini gerçekleştirecek proje ve faaliyetlere yer vermektedir. Kadınların kent yaşamına katılımında önemli derecede yer edinen Kadın

Meclislerinin geliştirdiği ve yaptığı faaliyetler incelendiğinde ev kadınlarının, çalışan kadınların, işsiz kadınların ve engelli kadınların kent yaşamına katılımında olumlu çalışmalarda bulunduğu görülmektedir. Kadın meclislerinin kurulması kadınların ortak paydada birleşiş kendilerine kent yaşamında bir yer edinmelerine olumlu etki yaratmaktadır. Bu sebeple çalışmanın problemini oluşturan “Kadın meclislerinin varlığı ve faaliyetleri kadınların kent yaşamına katılımında ne kadar yarar sağlamıştır?” sorusuna cevap aranacaktır. Problemin cevaplanabilmesi için kent konseylerinin faaliyetleri, faaliyetlerinin kadınlar tarafından görünürlüğü, faaliyetlerinin yeterliliği, kentteki diğer aktörler ile iş birliği, kadın sorunlarına yönelik tutumlar araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

4.2. Araştırmanın Soruları ve önermesi

Bu tez çalışmasının ana önermesi “*Kadın meclisleri ile kadının kent yaşamına katılımı olumlu yönde artmıştır*” olarak belirlenmiştir. Alt nermeler olarak ise, “Türkiye’de kadının yerel yönetimde katılımı ve görünürlüğü önemli bir sorundur.” “Türkiye’de kent konseylerinin oluşumu kent yaşamına katılımın artmasında yararlı olmuştur”, “Türkiye’de kadın meclislerinin oluşumu kent yaşamında cinsiyet eşişliği sorununu ortadan kaldırııcı bir rol üstlenmektedir” belirlenmiştir. Bu önermeleri sınamak için aşağıdaki sorular, araştırma sorusu olarak belirlenmiştir.

- Kent Konseyi Kadın Meclisi bünyesindeki çalışma gruplarını nasıl değerlendiriliyor?
- Kadın Meclisi’nin bir sonraki yıl öncelikleri neler olmalı? Bu ncelikler için neler yapılmasını önerilir?
- Katılımcıları arttırmak için Kadın Meclisi neler yapmalı?
- Kentte yaşayan kadınlar aktif bir Şekilde sorunlarını dile getiriyorlar mı?
- Kentte yaşayan kadınlar Kadın Meclisi’nin yürüttüğü faaliyetlere ne kadar katılım gösteriyor?

- Kadın meclisi kadın sorunlarına yönelik faaliyetlerini yeterli görüyor mu?

4.3. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Türkiye’de geçmişten günümüze kadınların ekonomik, siyasal ve toplumsal hayattaki varlıkları problemleri ifade etmektedir. Söz konusu problemleri alan, kadınların karar verici makamlarda bulunmamaları ve ekonomik olarak birilerine bağımlılık duymalarını kapsamaktadır.

Kadınlara atfedilmiş aile ve eş rolleri, kadınların yaşamlarını, istihdamını ve sorunlarını artırmaktadır. Bu sebeple kentte var olan faaliyetlere katılmaları ve kendileri için bir eylemde bulunmaları kısıtlanmaktadır. Kadınlara yönelik çalışmalar incelendiğinde genel olarak siyasal katılımı kadınların rolüne ve cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı ayrımcılığa yer verildiği görülmektedir. Kadınların her türlü sorunu, yerel yönetimlerde kadın meclislerinin varlığı ile çözüme kavuşması kolay hale gelmiştir. Kadın Meclisleri merkezi yönetim, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları iş birliği ile kadınların kent yaşamına ve kent yönetimine katılmalarını destekleyici çalışmalar yürütmektedir. Bu bağlamda yerel nitelikte kadın meclisleri kadınların kent yaşamında görünür hale gelmesinde önemli bir araçtır. Kadınların yaşadıkları kenti sahiplenmesi, gönüllü olarak sorunlara çözüm üretmesi, istihdamının artırılması ve kentin kadınlar için daha yaşanılır bir hale gelmesi vb. konularda kent yaşamına katılmaları ile değerlendirilmektedir. Yapılacak olan çalışmada yerel nitelikli bir örgütlenme olan Kent Konseyi Kadın Meclislerinin kadınların kent yaşamına katılmalarındaki rolünü ortaya çıkarmadaki önemi açıklanacaktır.

Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine birçok yenilik ve düzenleme ile önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Türkiye’de kadınların siyasal ve yerel yaşama katılımını ve görürlüğünü artırmak için birçok çalışma yapılmış olsa da, sorunlar hala devam etmektedir. Kadınların kent yaşamına

katılımlarının, katılımın en etkin ve özgür bir şekilde sağlandığı yerel yönetimlerde daha kolay olduğu düşünülmektedir.

YG 21 kapsamında kurulmaya başlanan kent konseyleri, halkı kent yaşamına katmak ve yerel düzeyde demokrasi ve katılım bilincini arttırmak için birçok alanda çalışmalar yapmaktadır. Kent Konseyleri bünyesinde çalışmalarını yürüten kadın Meclisleri ise kadınların kent yaşamına katılması, temsili, sorunlarını giderici ve görünürlüğünün artması için önemli platformlar olarak görülmektedir. Kadın meclislerinin kurulduğu tarihlerde kadınlara yönelik çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Kadın hareketlerinin gelişmesi ve kadınların çalışma hayatında ve siyasette ön plana çıkmasıyla beraber kadının toplumsal hayatta daha aktif roller alması konusundaki çalışmalar hız kazanmaya başlamıştır.

Çanakkale ili örnek alınarak Türkiye'deki kadın meclislerinin mevcut durumlarına bir çıkarımda bulunmak amaçlanmaktadır. Kadın meclislerinin kadınlara yönelik seminerleri, kursları ve faaliyetlerinin verimlilikleri belirlenecektir. Sözü edilen faaliyetlerin kadınlara ve kentsel hayata katkısı araştırılacak ve geliştirilmesi gereken yönler belirlenecektir. Çanakkale Kadın Meclisi'nin 2009 yılında faaliyete geçmesinden dolayı 2009 yılından günümüze kadar olan süreçte kadın meclislerinin faaliyetleri incelenecek ve yapılan görüşmeler neticesinde kadınların kent yaşamına katılımı üzerindeki etkileri analiz edilip ortaya konulacaktır.

4.4. Araştırmanın Konusu ile İlgili Yürütülen Bazı Çalışmalar

Kent konseyi ve kadın meclisleri üzerine yapılan çalışmaların ilk olarak Avrupa temelli olduğu bilinmektedir. Kadın-erkek eşitliği konusunda birçok çalışma yapılmasına karşın kadının kent yaşamında görünürlüğü ile ilgili çalışmalar 80'li yıllarda başlamıştır.

Türkiye’deki çalışmalar kadının kent yaşamına katılımını destekler niteliktedir. Bu hususta 67 farklı Gündem 21 programı hayata geçirilmiş ve 2011 yılına kadar 40 kentte kadın meclisi, kadın çalışma grupları ve kadın komisyonları kurulmuştur. Gündem 21 ile kurulan Kadın meclisleri ilk olarak kent konseyi bünyesinde çalışmalarını yürütürken, 2006 yılında Kent Konseyleri Yönetmeliği’nin çıkarılmasıyla yaygınlaşmaya ve kurumsallaşmaya başlamıştır.

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı ile Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği’nin 2011 yılındaki etkinliği “Kadın Meclisleri Birbirini Eğitiyor” ile bir araya gelen kadın temsilciler, yerel eşitlik, toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsiyete dayalı bütçeleme konularında bilgi alışverişinde bulunmuştur (Habitat Derneği, 2020)

Türkiye’de yerel kurum ve kuruluşlarla ilgili akademik yazıların 2000’li yıllarda ön plana çıktığı görülmektedir. Kent konseyleriyle ilgili çalışmaların genellikle yerel demokrasi ve yerel yönetim ile bağdaştırıldığı veya kent konseylerinin yapısı, yönetim işleyişi, bütçesi ve çalışma gruplarının oluşması gibi konulara yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmaları literatüre Özgökçeler, 2000; Emrealp, 2005; 2009; Pekdağ ve Koçak, 2007; Demirci, 2010; Özcan ve Yurttaş, 2010; Çetinkaya, 2012; Lamba, 2012; Deniz, 2013; Yeşildağ, 2014; Karakurt ve Keskin, 2015; Güler ve Mutlu, 2015; Sayan Atanur ve Arın, 2015; Büyükgenç, 2015 kazandırmıştır (Sumbas ve Ömürgönülşen, 2018). Kent konseyleri kadın meclisleri üzerinde literatürde az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır, çalışmaların da genellikle alan araştırması olduğu görülmektedir. Söz konusu çalışmalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- (Altun ve Toker, 2017) tarafından gerçekleştirilen “Kadınların Bakışıyla Kent Konseyleri Katılımcılık Aracı Mıdır? İzmir Kent Konseyi Örneği”
- (Sumbas ve Ömürgönülşen, 2018) tarafından gerçekleştirilen “Etkin Bir Yerel Paydaş Olma Yolunda Kadın Meclislerinin Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme: Ankara Kadın Meclisleri Örneği”

- (Akman, 2018) tarafından gerçekleştirilen ‘‘Kent Konseylerinde Kadın Eli: Söke Kent Konseyi Kadın Meclisi Üzerinden Bir Değerlendirme’’
- (Oruç ve Bayrakçı, 2018) tarafından gerçekleştirilen ‘‘Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler’’
- (Akçayır ve Biricikoğlu, 2021) tarafından gerçekleştirilen, ‘‘Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Kent Konseyi Kadın Meclislerinin Rolü: Sapanca Kent Konseyi Kadın Meclisi Örneği’’
- (Sayın, 2022) tarafından gerçekleştirilen ‘‘Kadınların Yerel Siyasete Katılımı Çerçevesinde Kent Konseyi Kadın Meclisi: Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Örneği’’

Yapılan çalışmada Çanakkale ili üzerinden kadın meclislerinin kadını kent yaşamına katmadaki önemi vurgulanacak ve kadın meclisi ile ilgili çalışma yürütmek isteyen araştırmacılara kaynaklık edecektir.

4.5. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemi olarak Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi seçilmiştir. Bu seçimin nedeni, Çanakkale'nin YG 21 sürecinden itibaren köklü bir yönetim mekanizması kurma geleneğine sahip olmasıdır. Ayrıca Kadın Meclisi'nin de diğer kentlere göre daha eski bir tarihe sahip olması ve faaliyet sayısının fazlalığı bir diğer neden olarak ifade edilebilir. Araştırmada Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi ile görüşme düzenlenmiştir. Böylelikle Çanakkale ili üzerinden yapılan araştırma neticesinde Türkiye'nin kısmen de olsa Kadın Meclisi çalışmalarına ışık tutacağı öngörülmüştür.

4.6. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Tekniği

Araştırmada öncelikle detaylı literatür taraması gerçekleştirilmiş, teorik altyapı oluşturulmuştur. Literatür taraması sonucunda araştırma konusuna benzer çalışmalar

incelenmiş ve araştırma yöntemin nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Sosyal bilimlerde araştırma bulguları nitel veya nicel yöntemler ile belirlenmektedir. Nitel araştırma, görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama teknikleri ile olay ve algıların doğal ortamda bütünüyle ve gerçekçi bir yaklaşımla meydana getirilmesi sürecini ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırmalarda analizler, araştırmaya bağlı olarak tümevarım çerçevesinde yapılmış gözlem ve ölçümler sayesinde elde edilen nitel verilerin anlamlandırılmasını ve incelenmesini kolaylaştırmak için yapılmaktadır (Altunışık ve Boz, 2022).

Bu çalışmada Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi bünyesinde bulunan kişiler ile, düşünce, görüş ve deneyimlerinin paylaşıldığı yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yapılırken elde edilen veriler sözlü ve yazılı olarak sınıflandırılmış ve içerik analizine tabi tutularak nitel veri analizi gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme yöntemi, kişilerin davranışları ve ilgili konun hakkındaki görüşlerini ya da duygularını öğrenmenin en güvenilir yolu olarak ifade edilmektedir. Kişilerin açık uçlu sorulara vereceği yanıtlar konuyla alakasını anlamak ve doğru bilgi almak için uygun bir yöntemdir (Türnüklü, 2000).

Görüşmenin bir yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile kent konseyi başkanı, yürütme kurulu üyeleri ve kadın meclisi yürütme kurulunda bulunan üyelere önceden hazırlanmış sorular ile görüşme yöntemi uygulanmıştır. Önceden hazırlanmış soruların olması sistemli bir şekilde ilerlemeyi kolaylaştırmıştır. Görüşmeler gerçekleştirilirken görüşmenin ilerlemesine göre yan sorular sorulmuş, bir sorunun cevabı diğer soruların cevaplarını da etkilediği görülmüştür. Bu sebeple yarı yapılandırılmış görüşmenin esnekliği ile katılımcılara konu akışını bozan durumlarda müdahale edilmiştir. Görüşmeler sonunda elde edilen sözlü ve yazılı veriler birleştirilmiş ve analiz edilmek

üzere MAXQDA 2022 analiz programından yararlanılmıştır. Elde edilen bilgi ve belgeler ile geçmiş ve geleceğe yönelik çıkarımlar sunulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın güvenilirliği, gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcılara hiçbir baskı yapılmadan görüşmeler gerçekleştirilmiştir ve bu sebeple de sorulara verilen yanıtlar katılımcıların deneyimlerini ve düşüncelerini birebir yansıtmaktadır. Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce her bir katılımcıya araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve gönüllü onam metni sunulmuştur. Görüşmeler yapılırken ses kaydı ve not alınması hususunda katılımcılardan izin istenmiştir. Çanakkale Kent Konseyi ve Kadın Meclisi faaliyetlerini yakından bilen ve ortalama olarak 10 yıldır bu platformun bünyesinde bulunan katılımcılar ile görüşme sağlanarak istenilen bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin mahremiyeti gereğince çalışmada gerçek isimleri kullanılmamış bunun yerine Katılımcı 1, Katılımcı 2... olarak bahsedilmiştir.

4.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamını “Çanakkale Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyeleri ve Kadın Meclisi Üyeleri” oluşturmaktadır. Çanakkale Kent Konseyi Yürütme Kurulu üyelerinden aralarında Kent Konseyi Başkanı'nın da bulunduğu üç kişi ile görüşülmüş; Kadın Meclisi Yürütme Kurulu Üyelerinden beş kişi ve Kadın Meclisi Başkanı ile görüşülerek toplam 9 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların cinsiyet dağılımı 8 kişi kadın 1 kişi erkek olarak dağılmıştır.

Tüm dünyada etkisi hala devam eden Covid-19 pandemi döneminin araştırmanın yapılacağı tarihleri de kapsadığından dolayı yüz yüze görüşmelerin yapılmasını olanaksız hale getirmiştir. Çanakkale Kent Konseyi Başkanı ve Yürütme Kurulu 2022 yılının Ağustos ayında istifa etmiştir. Bu sebeple Kent Konseyi 2022 yılının Kasım ayında tekrardan seçim gerçekleştirilmiş ve ilgili organlar yeniden oluşturulmuştur. Kent Konseyi'nde yaşanan yönetsel aksaklıklar araştırmanın yapılmasına da engel teşkil etmiştir. Araştırmayı gerçekleştirmek için seçimin yapılması beklenmiş ve seçimden

sonraki en erken tarihte yeni oluşturulan Çanakkale Kent Konseyi Yürütme Kurulu ve Kadın Meclisi üyeleri ile görüşmeler yapılmıştır.

4.8. Bulgular

“Kadının Kent Yaşamına Katılımında Kadın Meclislerinin Rolü: Çanakkale Kent Konseyi Örneği” başlıklı çalışmanın araştırma bulguları MaxQDA 2022 nitel veri analiz programı ile elde edilmiştir. Araştırmaya 9 katılımcı gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde bulgular sekiz alt başlık olarak ele alınmıştır. Bunlar; Çanakkale Kent Konseyi ve Yönetişim İlişkisine Ait Bulgular, Kentte Yaşayan Kadınların Sorunlarına İlişkin Bulgular, Çanakkale Kent Konseyinin Kadına Yönelik Faaliyetlerine İlişkin Bulgular, Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi Faaliyetlerine İlişkin Bulgular, Kadın Meclisi’nin Faaliyetlerinde Karşılaşılan Zorluklara Ait Bulgular, Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Görünürlüğüne İlişkin Bulgular, Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular ve Kadın Meclisi’nin Çanakkale İli İçin Önemine İlişkin Bulgular olarak başlıklandırılmıştır. Başlıkların, oluşturulan alt kodlar ile ilgili ilişkisi ve diğer kodlar ve alt kodlar ile ilişkisi şekiller yardımı ile verilerek katılımcıların fikirleri ile desteklenmiştir.

Tablo 4

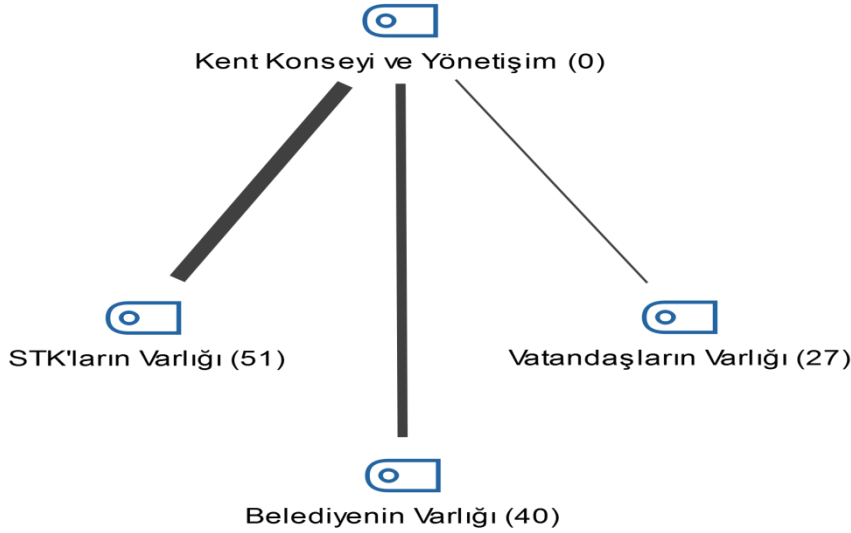
Temalar ve temalara ait alt kodların frekansları “Kod Matris Tarayıcısı”

Kod Sistemi	KADININ KENT YAŞAMINA KATILIMINDA KADIN MECLİSLERİNDE ROLÜ	TOPLAM
▼ Kadınların Sorunları		0
pandeminin getirdiği sorunlar		6
görünürlüklerinin az olması		5
toplumsal cinsiyet rolleri		9
ekonomik sorunlar		9
▼ Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Yeterliliği		0
Yeterli Değil		16
Yeterli		4
▼ Kadın Meclisi'nin Faaliyetlerinde Karşılaşılan Zorluklar		0
Konseyin Yapısal Sorunları		13
Kadının Toplumdaki Konumu		13
Pandemi		16
Ekonomik Sıkıntılar		12
▼ Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Görünürlüğü		0
Tanıtım Etkinlikleri Düzenlenmesi		18
Afiş ve Broşür ile Yapılan Tanıtımlar		4
Yerel ve Sosyal Medyada Yapılan Tanıtımlar		11
▼ Kadın Meclisi Faaliyetleri		0
Sosyal Etkinlikler		19
Kadın Sığınma Evinin Faaliyete Geçirilmesi		3
Yerel ve Sosyal Medya Faaliyetleri		12
Paydaşlar ile Ortak Faaliyetler		26
Çalışma Gruplarının Oluşturulması		26
▼ Kadın Meclisi'nin İl İçin Önemi		0
Kentteki Aktörleri Harekete Geçirmek		19
Kadınları Karar Alma Süreçlerine Dahil Etme		15
Kadın Sorunlarına Yönelme		26
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bilincini Oluşturma		11
▼ Kent Konseyi ve Kadına Yönelik Faaliyetleri		0
Sosyal Faaliyetler		13
Mahalle Meclisi Faaliyetleri		12
Yerel ve Sosyal Medya Faaliyetleri		3
▼ Kent Konseyi ve Yönetişim		0
Belediyenin Varlığı		40
Vatandaşların Varlığı		27
STK'ların Varlığı		51
Σ TOPLAM	439	439

Tablo 4'e göre katılımcıların verdiği cevaplar neticesinde 8 tema ve 28 alt kod oluşturularak yapılan analiz sonucunda toplam 439 tane veri girişi yapılmıştır. Kent konseyi ve yönetim temasının STK'ların varlığı alt koduna en fazla veri girişi yapıldığı görülmektedir.

4.8.1. Çanakkale Kent Konseyi ve Yönetişim İlişkisine Ait Bulgular

Araştırmada öncelik olarak Çanakkale Kent Konseyinin belediye, STK ve vatandaşlar ile kent sorunlarına ve kentli sorunlarına ortaklaşa karar vermede verimliliği gösterilmek istenmiştir. Ayrıca yerel demokrasinin güçlenmesi ve katılımın artması bakımından kent konseyinin iyi bir yönetim ağı oluşturma konusundaki verimliliği de ortaya çıkarılacaktır. Bu bağlamda katılımcılara “Kent konseyi iyi bir yönetim ağına sahip midir? Belediye, STK ve dernekler ile olan ilişkinizin yönetime katkısı nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların ifade ettikleri cevaplar araştırmanın kent konseyi ve yönetim boyutunu ortaya çıkarmıştır.

Şekil 5. Kent konseyi ve yönetim ilişkisi ile ilgili görüşler

Şekil 5’te Kent Konseyi ve Yönetişim ilişkisinin alt kodları ile ilişkisi görülmektedir. STK’lerin varlığı, belediyenin varlığı ve vatandaşların varlığı olarak üç alt koddan oluşmuştur. Katılımcılar alt kodlar arasından en çok STK’ler ile iş birliği içerisinde faaliyetlerini yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı 2’nin bu konuda düşünceleri aşağıdaki gibidir:

“Kent konseyi bünyesinde genel olarak, aynı binanın direkleri gibi STK ve dernekler ile de iyi bir diyalog içerisinde. STK’nın ihtiyaçlara yönelik farklı görüşleri olsa da aynı doğrultuda birleşmemiz çok güzeldir.

Her kesimden insanların yan yana gelip kendilerine bir alan bulduğu ve bir parçada nefes aldığı bir oluşum olduğumuzu gözlemlemekteyim. Belki pandemi dönemi bu süreci sekteye uğratmış olabilir ama kökteki dernekler ve STK'ler ile diyaloglar her zaman sürmüştür ve sürüyordur.”

Bir diğer alt kod olan belediyelerin varlığı, kent konseyi ve belediye arasında yüksek oranda iş birliği olduğunu yansıtmaktadır. Genel olarak katılımcılar faaliyet planladıklarında belediyeden istenilen yardımları belediyenin sunduğunu; belediye meclisine görüşülmesi için gönderilen raporların kent yararı için uygun bulunduğunu ve her zaman aynı fikirde olmasalar da, genel olarak düşüncelerinin kent ve kentli yararı için ortak faaliyetlerde bulunmalarını kolaylaştırdığını ifade etmektedir.

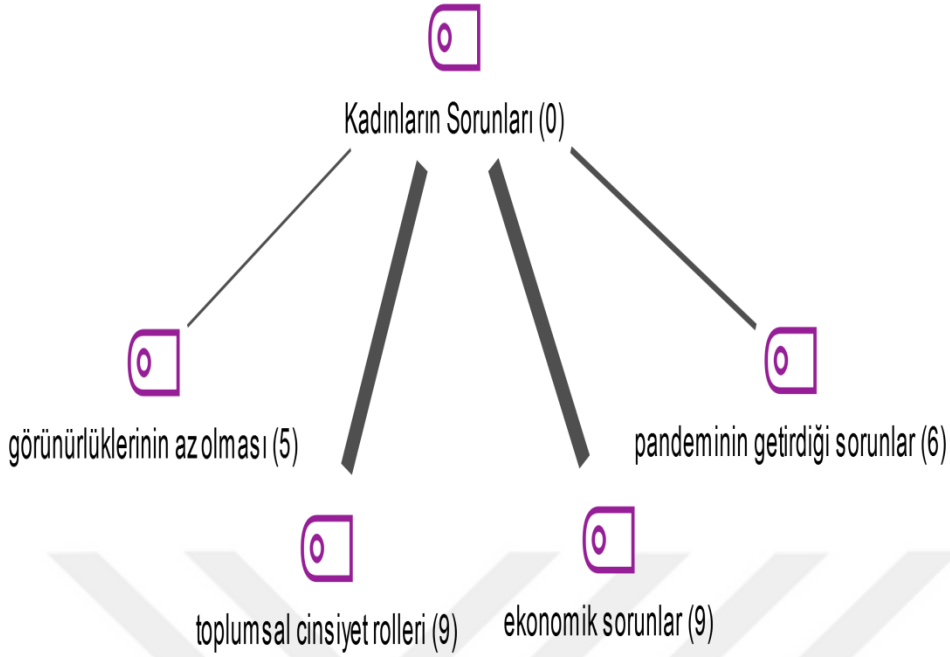
Katılımcı 1, üç alt kodun Kent Konseyi ile ilişkisini ve yerel demokrasi için önemini şu şekilde ifade etmiştir:

“Kent konseyi, STK, belediye ve halk ile iç içe olduğundan dolayı yerel demokrasinin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Ortak bir çatı altında birçok paydaşla birlikte sorunlara çözüm ürettiğimiz için katılım kültürünü de güçlendirmiştir.”

Katılımcıların neredeyse tamamı bu konuda ortak paydada kentteki aktörler ile kent ve kentli sorunlarına çözüm üretilmesi, vatandaşların karar alma süreçlerine dâhil edilerek yerel demokrasi ve katılımın kültürünün güçlendirilmesi konularında kent konseyi ile beraber bir gelişimin olduğunu ifade etmişlerdir.

4.8.2. Kentte Yaşayan Kadınların Sorunlarına İlişkin Bulgular

Çanakkale’de yaşayan kadınların sorunları, kadın meclisi faaliyetlerine katılmalarını da etkilemektedir. Kentte yaşayan “örgütlü ve örgütsüz” tüm kadınlar Kadın Meclisi’nin konusunu oluşurmaktadır. Bu sebeple kadınların sorunlarını bilmek, sorunlara yönelik çözümler oluşurmak önem arz etmektedir.

Şekil 6. Kentte yaşayan kadınların sorunları

Şekil 6’da kadınların sorunları alt kodları ile birlikte verilmiştir. Kadınların sorunları dört alt koddan oluşmaktadır. Alt kodlar toplumsal cinsiyet rolleri, ekonomik sorunlar, pandeminin getirdiği sorunlar ve görünürlüklerinin az olmasıdır. Kadınların yaşadığı sorunların en fazla toplumsal cinsiyet rollerinden ve ekonomik sorunlardan kaynaklı olduğu ifade edilmiştir. Daha sonrasında pandeminin getirdiği sorunlar ve görünürlüklerinin az olması yaşanan sorunlardır. Katılımcı 1 kadınların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yaşadıkları sorunları aşağıdaki gibi ifade etmektedir:

“Toplumda yaşadıkları zorluklar yapılan çalışmalara da yansıyor. Baskı ile karşılaşmasa bile kadın baskıyı kendi üzerinde yaratıyor. Ailedeki rollerini benimseyen kadın kendi için bir şeyler yapamıyor. Kadın kendini ilk olarak birey olarak görmeli.”

Katılımcı 3 ise konuyla ilgili,

“Çanakkale diğer kentlere göre daha rahat bir şehir. Eşleri bir zorluk çıkarmıyor. Daha çok kadınların ailedeki rolleri ve çalışıyor olmaları sıkıntı. Anne oldukları için çocuğun ödevi uyku saati hep etkiliyor ister istemez” ifadesini kullanmıştır.

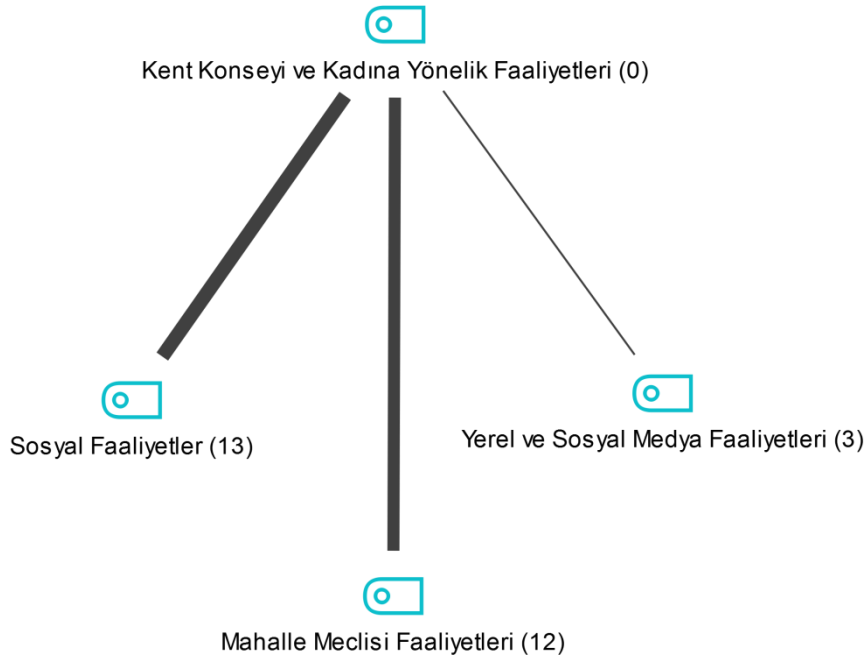
Çanakkale ilinin birçok şehire göre daha özgürlükçü bir ortama sahip olduğunu belirten katılımcılar ilde kadın istihdamının azlığına da dikkat çekmiştir. Bu bağlamda Katılımcı 9 ekonomik sorunlar için “*Öncelikle kadınların istihdam sorunu olduğu için para kazanmaları lazım ve kendilerine vakit ayırmada güçlük çekiyorlar.*” ifadesini kullanmıştır.

Pandeminin toplumsal yaşamda insan üzerindeki en büyük etkisi korku ile birlikte bireysellik olmuştur. Katılımcıların çoğunluğu pandemi dönemi ile birlikte kadınların ev ve aile rollerine daha çok zaman ayırdığını ve kendilerine zaman ayırma konusunu ikinci plana ittiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar, kadınların mecliste, istihdam alanlarında ve sosyal yaşamda temsil edilememelerinden kaynaklı yeterince görünür olamadıkları ve bu sebeple yerel yönetimler ile iş birliği içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir.

4.8.3. Çanakkale Kent Konseyi’nin Kadına Yönelik Faaliyetlerine İlişkin Bulgular

Çanakkale Kent Konseyi’nin bünyesinde bulunan tematik meclisler, mahalle meclisleri ve çalışma grupları kadınlara yönelik birçok faaliyette bulunmuştur. Bu bağlamda katılımcıların düşüncelerinden yola çıkarak faaliyetler üç alt kodda toplanmıştır. Alt kodları, sosyal faaliyetler, mahalle meclislerinin faaliyetleri ve yerel ve sosyal medya faaliyetleri oluşturmaktadır.

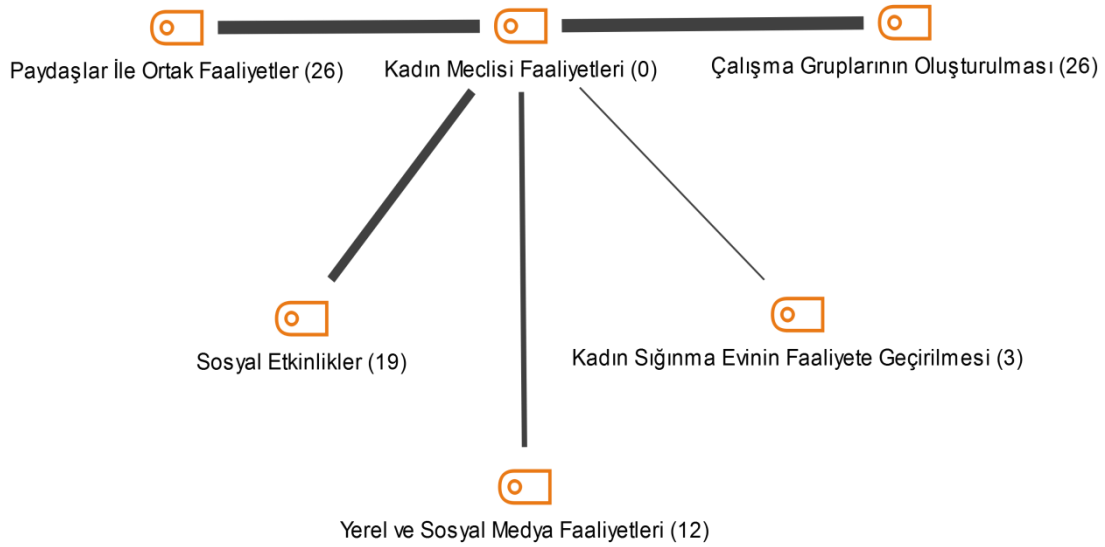
Şekil 7. Kent konseyinin kadına yönelik faaliyetleri

Şekil 7’de Çanakkale Kent Konseyi sosyal faaliyetler ve mahalle meclislerinin faaliyetleri ile kadınlara yönelik faaliyetler düzenlemektedir. Yerel ve sosyal medya faaliyetleri en az veri girişine sahip alt kod olmuştur. Katılımcılara göre sosyal etkinliklerin içeriğini kent konseyinin kadın şiddetine karşı yapmış oldukları sergiler, kentli kadınlar ile hazırlanmış tiyatro gösterileri ve koro dinletileri gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Yine katılımcılara göre mahalle meclisleri, kadınlara ulaşma konusunda ve kadınların etkinliklere ulaşması yolunda en kolay yer olan mahallelerde kurulmuştur. Mahalle meclislerinde kadınlara yönelik eğitimler, seminerler ve kurslar düzenlenerek görünürlükleri arttırılmaya çalışılmıştır. Mahalle meclislerinin önceden daha etkin olduğunu ve sayılarını günümüze göre daha fazla olduğunu Katılımcı 3 “...mesela mahalle meclisleri şu an çok aktif değil ama önceleri kadınlar için mahalle evlerinde çok etkinlik yapılırdı.” şeklinde ifade etmektedir. Katılımcı 1 ise mahalle meclisleri ile ortak faaliyetlerini “Fevzipaşa Mahalle Meclisinde Topluma Destek Derneği ile söyleşi düzenledik” olarak yansıtmıştır.

Katılımcılar pandemi süreci ile birlikte sosyal medyadan kadınlara yönelik seminerler verildiğini aktarmıştır. Ayrıca 2017 yılından beri yerel medyanın neredeyse hiç kullanılmadığını ifade edilmiştir.

4.8.4. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi Faaliyetlerine İlişkin Bulgular

Kadın meclisinin faaliyetleri, kadınların sorunlarına yönelik çalışmalar yapıldığını ve bu çalışmalarının çoğuna kentteki diğer paydaşların da katıldığını göstermektedir. Kadın meclisi faaliyetleri kadını kent yaşamına katmak için birçok faaliyet düzenlemiştir.

Şekil 8. Çanakkale kent konseyi kadın meclisi faaliyetleri

Şekil 8’de kadın meclis faaliyetleri kodunun oluşturulan beş alt kod ile ilişkisi verilmiştir. Paydaşlar ile ortak faaliyetler, çalışma gruplarının oluşturulması, sosyal etkinlikler, yerel ve sosyal medya faaliyetleri ve kadın sığınma evinin faaliyete geçirilmesi kadın meclisi faaliyetleri kodunun alt kodlarını oluşturmaktadır. Paydaşlar ile ortak faaliyetler alt kodu ile çalışma gruplarının oluşturulması alt kodu kadın meclisi faaliyetlerinde en fazla ilişkiyi gösteren kodlar olmuştur. Katılımcı 2 paydaşlar ile ortak faaliyetleri çeşitlendirerek şu örnekleri vermiştir:

“...25 Kasım'da kadına şiddet gününde ELDER ile birlikte basın açıklaması yaptık... Engelli kadınların kamusal alanda görünürlüğü ile ilgili ENG- KAD ile birlikte engelli kadın buluşması düzenledik... Kurumlar arası iş birliği ile kadına yönelik şiddetle mücadelede il eylem planı hazırladık...”

Katılımcı 7 ise paydaşlar ile ortak faaliyetler hakkında şu ifadeleri kullanmıştır:

“Öncelikle belirli gün ve haftalarda basın açıklaması ve çelenk koyma faaliyetleri vakıflar ve derneklerden birçok kadının katılımı ile gerçekleştik... Kadınlar hastalıkların farkına varсын diye doktorlar ile seminerler düzenledik... ŞÖNİM ile birlikte şiddet ile mücadele ile ilgili il eylem planı gerçekleştirdik”

Katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak, kadın meclisinin yaptığı faaliyetlerde ortak bir şemsiye çatısı altında birçok paydaş ile iş birliği yaparak faaliyetlerini çeşitlendirdiği ve arttırdığı görülmektedir. Engelli kadınlar ve şiddete maruz kalmış kadınlar gibi toplumdaki dezavantajlı gruplara yönelik olarak kurulmuş dernek ve vakıflarla işbirliği halinde düzenlenmiş olan etkinlikler, hem kadınların sorunlarına daha etkili çözümler bulunması hem de kentte katılım kültürünün güçlendirmesi konularında olumlu katkı sağlayacaktır.

Kadın meclisi bünyesinde çalışma gruplarının oluşturulması ve faaliyetlerde bulunmaları kentte kadınlar üzerinde olumlu etki oluşturmaktadır. Katılımcı 2, çalışma grupları ile ilgili aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Çalışma grupları olarak çalışmaların hem kendi yerelimizdeki katılım süreçlerini paylaşacağımız hem de iyi ve özgün deneyimlerin paylaşılacağı ortak bir çalışma raporu hazırlıyoruz. Çalışma grupları konuları işleyişleri etkinlikleri bakımından birbiriyle bağlantılı olduğundan genellikle iş birliği içerisinde programlar düzenlemektedir. Çalışma gruplarının başında alanına hâkim kişiler bulunuyor ve sorunu olan kadınlara yardımcı daha faydalı oluyor. Çalışma gruplarından yardım alan kadınlar şimdi iyi yerlerde hayatlarına devam ediyor...”

Çalışma gruplarının faaliyetleri direkt ilgili kadınlara yönelik olduğu için daha verimli olduğu görüşü genel olarak tüm katılımcıların düşüncelerini yansıtmaktadır. Fakat katılımcılar çalışma gruplarının dağıldıklarını bir önceki döneme göre daha az faaliyette bulduklarını da düşüncelerine eklemiştir. Bu sebeple kadınların kendi sorunlarına çözüm aradıkları grupların yokluğu ile kadınların katılımını da olumsuz etkilemiştir. Bu düşünceyi destekler nitelikte Katılımcı 1 aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

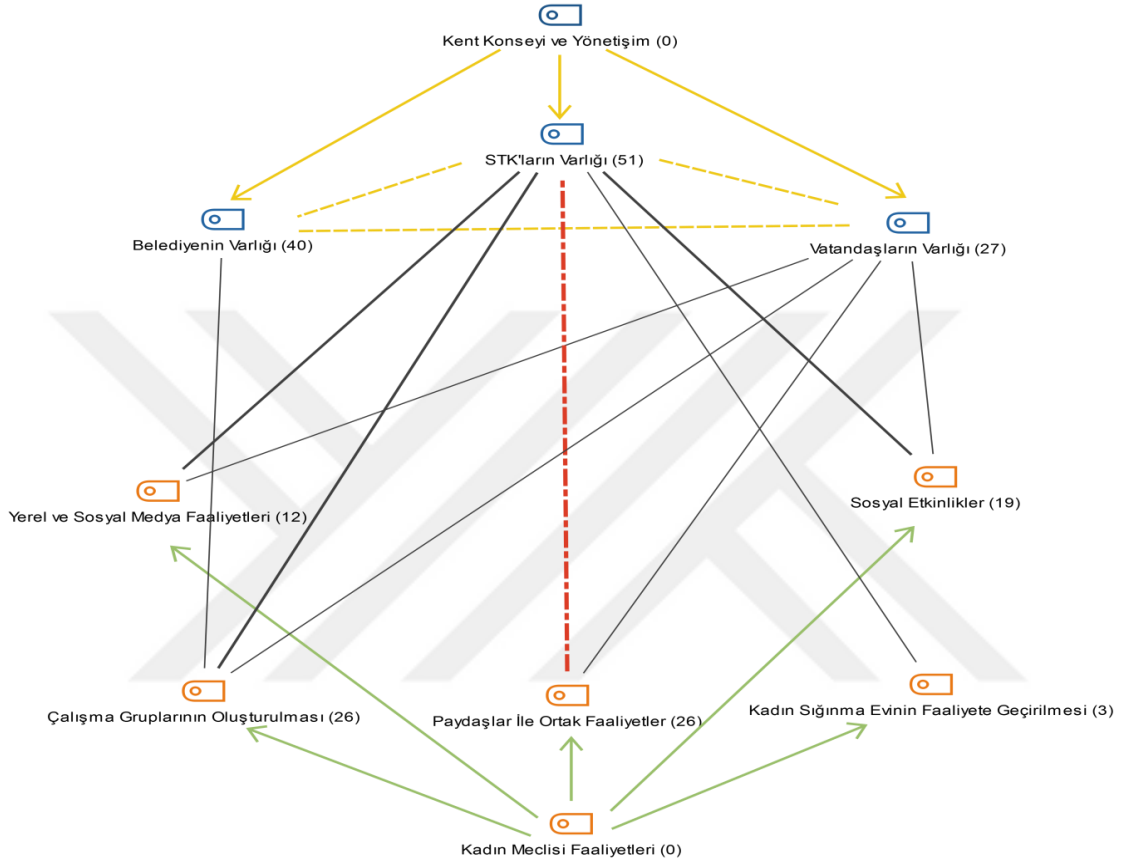
“Çalışma grupları şuan tamamen faaliyetlerine devam edememektedir. 2017 yılındaki kent konseyindeki değişim ve ardından yaşanan pandemi çalışma gruplarını sekteye uğratmış durumda. Şuan çok aktif değiller fakat inanıyorum ki yeni dönemle bu eksiklik giderilecektir.”

Paydaşlar ile ortak faaliyetler ve çalışma gruplarının oluşturulması alt kodlarından sonra sosyal etkinlikler alt kodunun ilişkisinin fazla olduğu görülmektedir. Katılımcılara göre sosyal etkinlikler pandemi dönemi ile kısıtlanmış ve katılım da bu sebeple azalmıştır. Kent konseyinin tekrardan seçime gitmesi etkinliklerin hayata geçirilmesini de olumsuz etkilemiştir. Sosyal etkinlikler ile ilgili katılımcıların çoğu voleybol turnuvası etkinliğini, özel gün ve haftalarda Cumhuriyet Meydanı’nda toplanıp çelenk koyma etkinliğini, İngilizce eğitimlerini, sağlık seminerlerini, koro ve halk oyunları gösterilerini örnek olarak vermiştir.

Yerel ve sosyal medya faaliyetleri katılımcılar arasında yaklaşık % 14 oranında kadın meclisi faaliyetleri ile ilişkili görülmüştür. Katılımcı 8 yerel ve sosyal medya faaliyetleri hakkında “...Gündeme göre basın açıklamaları düzenlendik... Kadın şiddetinin engellenmesi için yerel televizyonda ve yerel radyoda programlar yapılmıştır.” ifadesini kullanmıştır.

Kadın sığınma evinin faaliyete geçirilmesi alt kodu kadın meclisi faaliyetlerinde en az ilişkiye sahiptir. Katılımcılar şiddete maruz kalan kadınlar için kadın dernekleri ve vakıflar ile birlikte kadın sığınma evi açılması için çok fazla emek verdiklerini ve iyi bir sonuç aldıklarını dile getirmiştir.

Çanakkale Kent Konseyi'nin iyi bir yönetim ağına sahip olması Kadın Meclisi faaliyetlerine de yansımıştır. Bu bağlamda kent konseyi ve yönetim kodu ile kadın meclisi faaliyetleri kodu alt kodları ile birlikte analiz edilerek aralarındaki ilişki ortaya çıkarılmıştır.

Şekil 9. Kadın meclisi faaliyetleri ve yönetim ilişkisi

Şekil 9'da STK'lerin varlığı alt kodu ile paydaşlar ile ortak faaliyetler alt kodu arasında ilişkinin fazla olduğu görülmektedir. Kentteki STK'lerin işbirlikçi olması kadın meclisi faaliyetlerine de yansımıştır. Katılımcılara göre kadın meclisi, faaliyetlerini gerçekleştirirken kadın dernekleri, vakıfları, sendika ve odalar ile iş birliği içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca STK'lerin varlığı yönetimi güçlendirmenin yanı sıra kentteki kadınlara ulaşmak için de kadın meclisine yardım sağlamaktadır. STK'lerin varlığı alt kodu kadın meclisi faaliyetlerinin alt kodlarının tümü ile ilişkili çıkmıştır. Katılımcılara göre Kadın Meclisi, sosyal etkinlik düzenlerken STK'ler ile iş birliği içerisinde olmaktadır.

Kadınların faaliyetlere katılımı böylelikle artış göstermektedir. Yerel ve sosyal medya faaliyetleri alt kodu ile ilişkisi özel gün ve haftalarda kadın dernekleri, vakıflar ve Çanakkale Barosu ile basın açıklaması gerçekleştirmesini ifade etmektedir. Kadın sığınma evinin faaliyete geçirilmesi alt kodu ile ilişkisi ise katılımcılara göre Çanakkale’de STK’ler ile iş birliği içerisinde girilerek şiddete maruz kalmış kadınlar için bir sığınma evi açılması yönünde ortaklaşa çalışmalarını ifade etmektedir.

Katılımcılara göre kadın meclisi faaliyetlerini STK’ler ile birlikte yaşama geçirirken, STK’lerin de kendilerini geliştirebildikleri bir yer olarak kadın meclisini görmektedir. Farklı fikirlere sahip olsalar da kadınlar için birlikte düşünmeleri yapılan faaliyetler ile yerel demokrasiyi ve yönetimi güçlendirmiştir.

Vatandaşların varlığı alt kodunun paydaşlar ile ortak faaliyetler alt kodu ile ilişkisi, katılımcılara göre kadınların faaliyetlerde katılımcı rolünün yanında yürütücü ve belirleyici rolünün de olduğunu ifade etmektedir. Vatandaşların varlığı alt kodunun çalışma gruplarının oluşturulması alt kodu ile ilişkisi kadınların sorunlara çözüm bulmada istekli olduklarını ve bu sayede çalışma gruplarında bulduklarını ifade etmektedir. Katılımcılara göre, kadınlar kentte bir sorun ile karşılaştıklarında kadın meclisleri bünyesinde kişi sayısı sağlandığı takdirde ilgili soruna yönelik çözüm üretmek amacıyla çalışma grubu kurabilmektedir ve ihtiyaçları olan desteği kadın meclisi karşılamaktadır. Vatandaşların varlığı alt kodunun yerel ve sosyal medya faaliyetleri alt kodu ile ilişkisi katılımcılara göre, yapılacak seminerlere ve panellere kadınların gönüllü katılım sağlamaları neticesinde kadın katılımının arttığını ifade etmektedir. Ayrıca katılımcılar sosyal medyada kadın meclisine ulaşıp kentte yaşayan sorunları ve çözümlerini de sunabilmektedir. Vatandaşların varlığı alt kodunun sosyal etkinlikler alt kodu ile ilişkisi, katılımcılara göre, kadın meclisiyle ortak faaliyetler yürüten kadınların, kent yaşamında kendilerine bir yer edinebilmiş olmalarını ifade etmektedir.

Şekil 9’a bakıldığı zaman Belediyenin varlığı, STK’lerin varlığı ve Vatandaşların varlığı alt kodlarının birbiri arasında da ilişkili oldukları görülmektedir. Aralarındaki ilişki

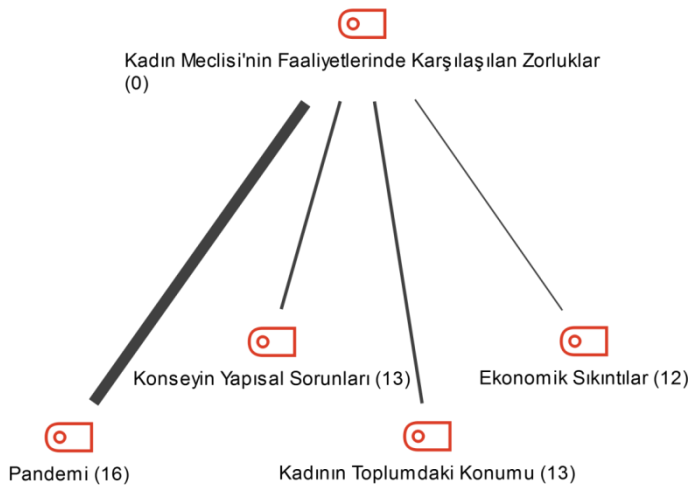
kadın meclisi faaliyetlerine de yansımıştır. Katılımcılara göre, Kadın meclisi faaliyetlerinin iyi bir yönetim ağında farklı düşünceleri birleştiren ve “kadın” konusunda kentteki birçok aktör ile iş birliği içerisinde olması kadınların katılımı ve yönetim için önemli görülmüştür.

Katılımcı 2’ye göre kadın meclisi bir faaliyet gerçekleştirirken belediye, STK ve kadınların birlikte çalıştıklarını belirtmiştir.

“Belediye mali ve lojistik yardımı sağlayarak kadın dernekleri vakıfları ve kadınların katılımı ile gerçekleştirdiğimiz toplantılarda bizimle birlikte oldu. Hiçbiri ile karşıt bir yapıda değiliz. Kentin ve kadınların yararınaysa yapılanlar herkes ortak olup birbiri ile uzlaşıyor...”

4.8.5. Kadın Meclisi’nin Faaliyetlerinde Karşılaşılan Zorluklara Ait Bulgular

Kadın meclisi, faaliyetlerini gerçekleştirirken birçok zorluklar ile karşılaşmaktadır. Görüşmelerde katılımcılara, “Kadınlara yönelik çalışmalarınızda yaşadığınız zorluklar nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve verdikleri cevaplara göre zorluklar Şekil 10’da gösterilmiştir:

Şekil 10. Kadın meclisinin faaliyetlerinde karşılaşılan zorluklar

Şekil 10’da Kadın Meclisi’nin faaliyetlerinde karşılaşılan zorlukların alt kodları ile ilişkisi gösterilmiştir. Katılımcıların cevaplarına göre dört alt kod belirlenmiştir. Bu alt kodlar: Pandemi, konseyin yapısal sorunları, kadının toplumdaki konumu ve ekonomik sıkıntılardır.

Katılımcılar en çok pandeminin faaliyetleri etkilediklerini ifade etmiştir. Covid-19 ile Türkiye genelinde hastalığın kontrol altına alınması için birçok tedbir alınmış ancak bu tedbirler kurum ve kuruluşların çalışma düzenlerini değiştirmiş ve faaliyetlerini gerçekleştirmelerini kısıtlamıştır. Katılımcılara göre, kent konseyi ve tematik meclisler bu süreçte aktif olamamıştır. Kentteki kadınların ihtiyaçlarının arttığı bu süreçte kadın meclisi faaliyetlerde bulunmamıştır. Katılımcı 3 pandeminin etkisini “*Pandemi süreciyle de kadınlar eve kapandı. Pandemi her şeyi çok etkiledi bizim etkinliklerimizi ve katılımı da etkiledi. Hala bile korkan kadınlarımız var biz de kadın meclisi olarak yeni yeni etkinlikler yapmak için çalışmalar yapıyoruz*” ifade etmiştir.

Katılımcılara göre kadın meclisinin karşılaştığı kadının toplumdaki konumu alt kodu ilişki bakımında ikinci sıradadır. Kadınların aile ve anne rollerinden kaynaklı sorunlarına Şekil 6’da yer verilmişti. Bu sorunun faaliyetlerde zorluk olarak görülmesini hem faaliyetleri yürüten kadınlar ve hem de katılan kadınlar tarafından Katılımcı 5 aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Benim yaşadığım zorluk çok var bir kere anlatamıyorsunuz toplumsal cinsiyetin ne olduğunu. Erkek düşmanı ediliyorsunuz feminist olarak görüyorlar. Hala neden kadınlar için çalışıyorsunuz yetmedi mi gibi tepkiler alıyorsunuz. Kadının önceliklerine yönelik çalışmalarınızı yürütmelisiniz. Anne rolü, ev hanımı rolü, çalışan kadınların rolü tabi ki zorluyor.”

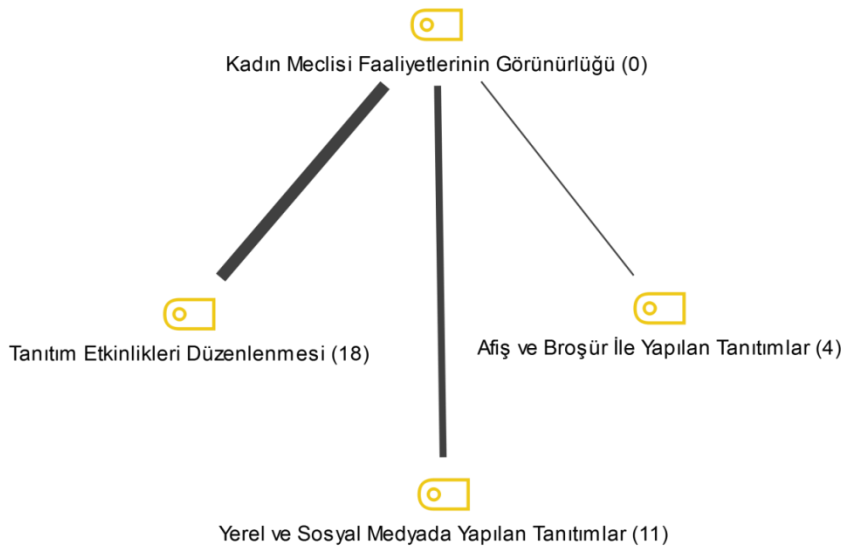
Konseyin yapısal sorunu alt kodu kadının toplumdaki konumu alt kodu ile aynı şekilde ilişkili çıkmıştır. Katılımcılara göre Kent Konseyi’nde 2017 yılından beri süregelen yapısal ve yönetsel sorunları vardır. İstifa eden yürütme kurulu boşluğu Kasım 2022’de

seçim yapılarak doldurulmuştur. Bu sebeple tüm meclislerin faaliyetlerini olumsuz şekilde etkileyen bir süreç yeni bitmiştir. Kadın meclisi bu süreçte yeteri kadar faaliyette bulunamamıştır.

Kadın Meclisi'nin faaliyetlerinde karşılaşılan zorluklardan sonuncusu ekonomik sıkıntılardır. Katılımcılara göre kadınların ekonomik sebeplerden dolayı faaliyetlere katılamaması yapılacak olan faaliyetleri olumsuz etkilemektedir. Katılımcılar, pandemi süreciyle birlikte ekonomik sıkıntı çeken kadınların sayısının arttığını ve Kadın Meclisi'nde aktif kadın üyelerin bu sebeple de azaldığını belirtmiştir.

4.8.6. Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Görünürlüğüne İlişkin Bulgular

Kadın Meclisi faaliyetlerine kadınların katılımını arttırmak amacıyla birçok yol ve yöntem gündeme getirmektedir. Kent yaşamına kadınların katılımını sağlamak için faaliyetlerin görünür olması ve süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Katılımcıların düşüncelerinden yola çıkarak kadın meclisi faaliyetlerinin görünürlüğü üç alt koddan oluşturulmuştur. Bu alt kodlar, tanıtım etkinlikleri düzenlenmesi, yerel ve sosyal medyada yapılan tanıtımlar ve afiş ve broşür ile yapılan tanıtımlardır.

Şekil 11. Kadın meclisi faaliyetlerinin görünürlüğü

Şekil 11 incelendiğinde, Kadın Meclisi faaliyetlerinde kadınların katılımını arttırmak amacıyla görünürlüğünü en fazla tanıtım etkinlikleri düzenleyerek sağlamaktadır. Katılımcılara göre faaliyetleri kentin kalabalık ve herkesin buluşma noktası olan alanlarda yapmak faaliyetlerin görünürlüğü ve katılımın artması için olumlu etki yaratmaktadır. Katılımcı 5'in bu konudaki düşüncesi aşağıdaki gibidir:

“2016 yılında kadınlar için çok geniş bir çalışma yaptık. Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin sonlandırılması için sokak sergileri yapıldı. Mahalle meclislerinde kadın insan hakları seminerleri yapıldı. Bu gibi çalışmalar faaliyetlerin görünürlüğü için de çok önemli, eğitim alan kadınlar tiyatro oynadılar tüm kadınların katılımı ile sergilendi izleyen kadınlar da sonrasında katılmak için neler yapmaları konusunda sorular sordular”

Katılımcı 6 ise *“Alanında uzman kişiler ile mahallede yaşayan kadınlara ulaşım eğitimler ve görüşmeler yaptık.”* ifadesini kullanarak hem kadınların sorunlarına yöneldiklerini hem de kadın meclisinin faaliyetlerini anlattıklarını aktarmıştır.

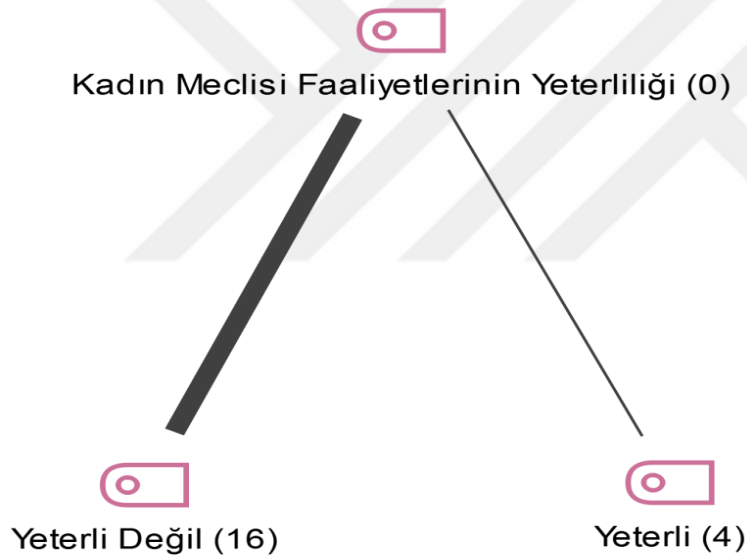
Katılımcılara göre, ilişkisi fazla çıkan ikinci alt kod yerel ve sosyal medyada yapılan tanıtımlar olmuştur. Katılımcılar, kadınların katılımının sağlanması için yerel televizyon kanalı ve yerel radyo da yapılmış ve yapılacak olan faaliyetlerini aktardıklarını ve sosyal medya üzerinden tanıtım yaptıklarını görünürlüğü de bu şekilde arttırdıklarını ifade etmiştir. Katılımcı 2 yerel ve sosyal medyanın kullanımı ile ilgili *“Katılım ve görünürlük için sivil alanda kadınlar ile diyaloglar yapıyoruz. Sosyal medyayı iyi kullanıyoruz. Ton TV kullanılarak faaliyetlerimizi anlattık...”* ifadelerini kullanmıştır. Katılımcıların yerel medya kullanımının 2017 yılından öncesini kapsadığını şuan sadece faaliyetlerini sosyal medya hesaplarından paylaştıklarını ifade etmiştir.

Katılımcılar afiş ve broşür ile yapılan tanıtımların Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin kurulduğu yıllarda yapıldığını ifade etmiştir. Güncel bir broşür veya kitapçıkları bulunmamaktadır. Fakat özellikle STK'ler ile bir faaliyet düzenledikleri zaman el broşürü

ve duvar afişi hazırladıklarını ve dağıttıklarını ifade ederek kadınların faaliyetlerden haberdar olup katılımlarının gerçekleşmesini sağladıklarını ifade etmişlerdir.

4.8.7. Kadın Meclisi Faaliyetlerinin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Kadın meclisi faaliyetlerinin yeterliliği kadınların yerel yaşama katılımlarını etkilemektedir. Bu bağlamda katılımcılara “kadın meclisine üye olduktan sonra bir önceki yıla kıyasla kadınların kent yaşamında görünürlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği için yaptığını faaliyetleri yeterli görüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve fikirlerine göre ilişki belirlenmiştir.

Şekil 12. Kadın meclis faaliyetlerinin yeterliliği

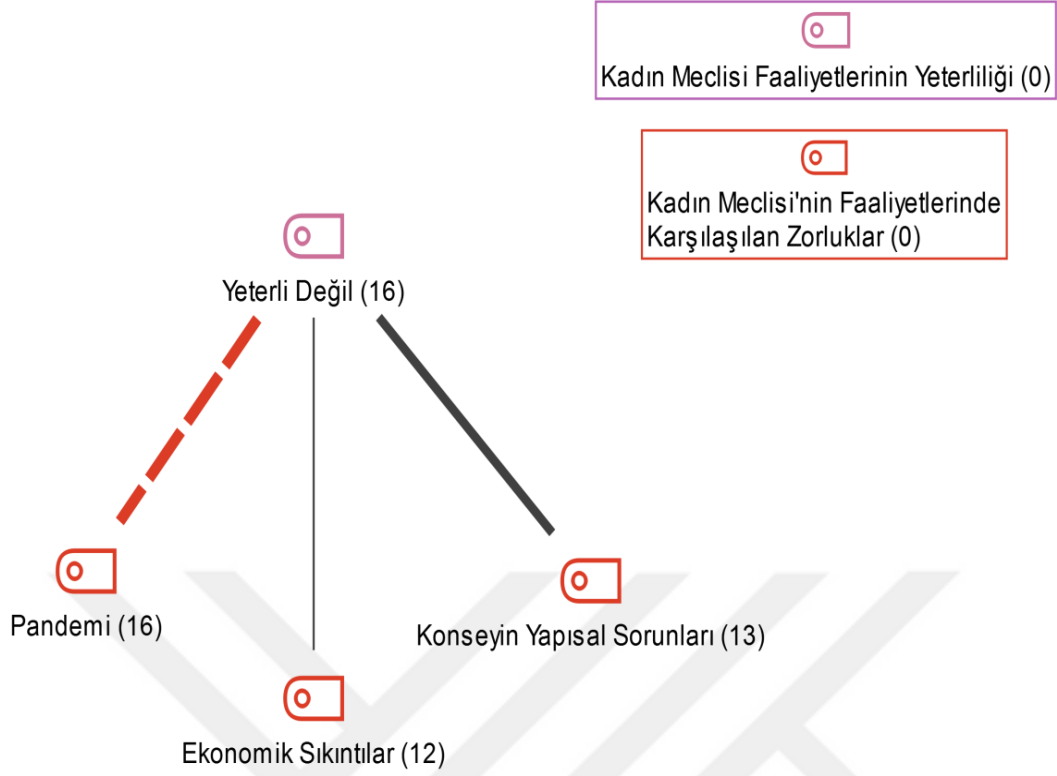
Şekil 12’de Kadın Meclisi faaliyetlerinin yeterliliğinin alt kodlar ile ilişkisi verilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre, yeterli ve yeterli değil olmak üzere iki alt koddan oluşmuştur.

Katılımcıların azınlığı kadın meclisi faaliyetlerini kentteki kadınların yerel hayata katılımında yeterli görmüştür. Katılımcılar genellikle kadın meclisi faaliyetlerinin kadınlar için yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı 4 yeterli değil alt koduna ilişkin “...ama kentte yaşayan bir kadın olarak, son birkaç yılda basın açıklamalarından başka bir şey görmedim.” ifadesini kullanmıştır. Katılımcı ayrıca kadınlar için yapılan faaliyetlerin temsilden pratiğe dönüşmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Katılımcı 5 ise görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Bu konuda biraz sıkıntı olduğunu görüyorum. Kadın meclisi bu konuda farkındalık eğitimleri düzenlemeli çelenk koyma ya da ziyaretler zinciri gibi faaliyetlere zaten kendini ifade edebilen kadınlar katılıyor. Esas kentte ulaşılması gereken kadınlara ulaşılması gerekiyor. Bunlara yönelik çalışmalar olması gerekiyor. Teoriden çok pratiğe yönelimin olması gerekiyor. Daha kadınlara dokunulması gereken ve alana inilmesi gereken çalışmalar olmalıdır.”

Katılımcı 2 ise yeterli olmadığına dair düşüncelerini “Evet yeterli demek tam doğru olmuyor güzel şeyler yaptık. Fakat bunların daha da yaygınlaştırılması gerekmektedir.” şekline ifade etmiştir.

Kent konseyinin faaliyetlerinde yaşadıkları zorluklar, faaliyetlerin görülmemesini etkilemiştir. Şekil 13’de kadın meclisi faaliyetlerinin yeterliliği kodunun alt kodunu oluşturan yeterli değil alt kodu ile Kadın Meclisi’nin faaliyetlerinde karşılaşılan zorluklar kodunun alt kodları arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Şekil 13. Yeterli değil alt kodunun kadın meclisinin faaliyetlerinde karşılaşılan zorluklar ile ilişkisi

Katılımcılara göre kadın meclisi faaliyetlerinin yeterli olmaması çoğunlukla pandemi süreci yaşanan zorluklar ile ilişkili görülmüştür. Katılımcı 4 pandemi ile faaliyetlerinin azaldığını ifade eden aşağıdaki görüşünü paylaşmıştır:

“Faaliyetlerimiz yeterli değildir. Arttırılması gereklidir. Elimizden geldiğince kadınları farklı şekillerde görünür kılmaya çalışıyoruz ama daha çok çalışmak gereklidir. Pandemi dolayısıyla çalışmalarımız azalmıştır bu yüzden katılım da azalmıştır.”

Kadın Meclisi'nin faaliyetlerinde karşılaşılan zorluklar kodunun, konseyin yapısal sorunları alt kodu, katılımcılara göre faaliyetlerin yeterliliğini olumsuz etkileyen ikinci alt kodu oluşturmaktadır. Katılımcı 8, kent konseyinin yapısal sorunlarını faaliyetlerin yeterliliğine etkisini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Pek fazla yeterli değildir. Çünkü yeni seçim ile birlikte yürütme kurulu değişti, görev alan insanların birbirine alışması gerek alışma sürecinden sonra daha iyi işler çıkacağını düşünüyorum.”

Konu ile ilgili bir diğer görüşü Katılımcı 9 aktarmıştır:

“Bu soruya yeterli görmüyorum diyeceğim çünkü tüm organlarımız yeterli faaliyetlerde bulunamıyor. Bunun sebebi pandemideki içine kapanma ve kent konseyinin tekrar seçime gitmesi olarak görüyorum. Örgütteki kadınların sayısının tekrar istenilen seviyeye gelmesi faaliyetleri de arttıracaktır düşüncesindeyim”

Katılımcıların görüşleri birbirleriyle aynı doğrultudadır. Kent konseyinin yapısal bir boşluk içerisinde olması faaliyetlere ilişkin hazırlanan raporların da sunulacağı yürütme kurulunun yokluğu kadın meclisi faaliyetlerini kısıtlamış ve olumsuz yönde etkilemiştir.

Katılımcılara göre faaliyetlerin yeterli olmamasının bir diğer etkeni ekonomik sıkıntılardır. Yeterli değil alt kodu ile ekonomik sıkıntılar alt kodu ilişkisi incelendiğinde katılımcılar ekonomik sebeplerin faaliyetlerin yapılmasını olumsuz etkilediğini dile getirmiştir. Katılımcı 6 bu durumu destekler nitelikte,

“Yaptıklarımız görünür değil şu anda önceden daha çok faaliyetlere katılım olurdu. Pandemi sürecinin bir sonucu olan ekonomik zorluklar biz de kötü etkiledi ve faaliyetlerimiz azaldı. Şuan yaptığımız şeyleri sosyal medyadan sadece duyurabiliyoruz. Bu yüzden çok yeterli seviyeye ulaşamıyor” ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcıların bulguya ilişkin sorulara verdikleri cevaplar kadın meclisi faaliyetlerinin 2017 öncesine göre azaldığının belirtmektedir. “Önceden faaliyetlerimiz yeterli seviyedeydi” veya “2017 yılından öncesi ile kıyaslandığında” gibi ifadeler ile sorulara cevap vermişlerdir. Bu da kadın meclisi faaliyetlerinin şuan kentte eksikliğinin

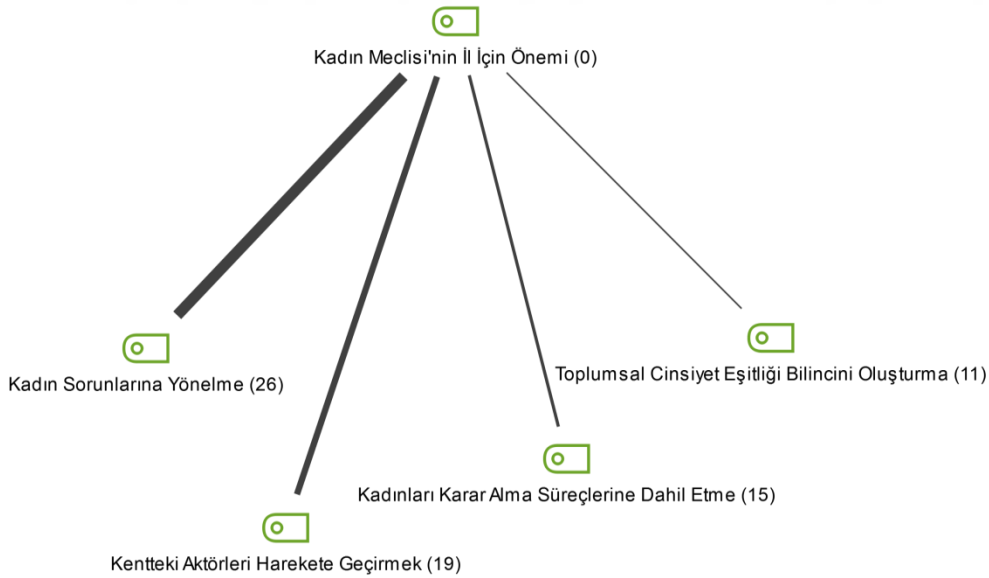
oldukça fazla olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı 7'nin ifadeleri önceki görüşü destekler niteliktedir:

“Önceleri daha çok çalışmalarımız oluyordu. Şuan faaliyetlerimizde kısıtlanmalar var. Seçim ile pandemi çok etkiledi. Önceye göre şimdi yeterince aktif değiliz yeni yeni topluyoruz kendimizi.”

4.8.8. Kadın Meclisi'nin Çanakkale İli İçin Öneme İlişkin Bulgular

Kadın meclisi, kurulduğu yıldan beri Çanakkale'de kadınların sesi olmuş birçok faaliyette bulunmuştur. Bu sebeple katılımcılar Kadın Meclisi'nin kentte gözle görülür değişikliklere yol açtığını belirtmiştir.

Katılımcı 1 bu konuyla ilişkili olarak *“...Kadın meclisi Çanakkale'de kadın hareketlerine önemli bir ivme kazandırmıştır.”* yorumunda bulunmuştur.

Şekil 14. Kadın meclisinin il için önemi

Şekil 14’de katılımcıların cevaplarına göre Kadın Meclisi’nin il için önemi kodu dört alt kod ile ilişkilendirilmiştir. Bu alt kodlar: kadın sorunlarına yönelme, kentteki aktörleri harekete geçirmek, kadınları karar alma süreçlerine dahil etme ve toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini oluşturmaktır.

Kadın meclisi katılımcılara göre, kentte en çok kadın sorunlarına yönelme alt kodu ile ilişkili görülmüştür. Katılımcı 7 konuyla alakalı aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Kadın meclisimizin amacı kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı ve şiddeti ortadan kaldırmak için çalışmak, kadınları sosyal yaşamlarında desteklemek ve karar alma mekanizmalarında da aktif rol almalarını sağlamaktır. Kadınların görünür olması için kadın meclisi birçok faaliyette bulunmuştur ve çalışma grupları ile çalışan kadınlar sonraları iyi yerlere gelmişlerdir. Önemi budur. Kadınların bir nebze de olsa sesi olduğumuz için kent ve kadınlar için önemli bir örgütlenmeyiz”

Katılımcı 7’nin ifadelerinden yola çıkarak kadın meclisi amacı doğrultusunda kadınların karşılaştıkları sorunların üzerine gitmekte ve faaliyetlerini çözüm üretmek ve kadınların yerel katılımını arttırmak için faaliyetlerde bulunmaktadır.

Kadın meclisinin kent için önemi ilişkisinin ikinci sıradaki alt kodu kentteki aktörleri harekete geçirmek alt kodudur. Kadın meclisi, kentteki örgütlü-örgütsüz tüm kadınların sorunlarının çözümü ve kadınların katılımı için ortak bir şemsiyede birleşme ve faaliyet üretmede iyi bir yönetim ağına sahiptir. Katılımcı 1 bu konuyla ilgili olarak *“Çanakkale Kent Konseyinde ilk kurulan meclis Kadın Meclisi’dir. Kadın dernekleri STK’ler ve kadın bireyler ciddi anlamda meclisten yararlandı.”* ifadelerini kullanmıştır. Katılımcı 2 görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Çok önemli bir sürü değişikliğe yol açmıştır. Bir kere sivil toplum ile bir araya gelmiş olması çok uçtaki düşüncelerin buluşmasını sağlayan bir platform oldu ve bu platform saygı ve nezaket çerçevesinde oluştu. Derneklerin bir şeyler üretmesi aynı görüşte olunmasa da kentin yararına

bir şeyler konuşulması çok iyi bir şey oldu. Yönetişimsel anlamda hemşehrilik bilincinin gelişmesi, görünürlüğün sağlanması, örneğin meclisler kadın kültür tematik meclisler kentteki sorunları ayrı ayrı inceleyerek bir birlik ve ortak akıl oluşmasını sağlamıştır.”

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda kadın meclisleri kentteki diğer aktörleri kadınların kent yaşamında görünür olması maksadıyla bir araya getirdiği söylenebilmektedir.

Katılımcılara göre kadın meclisinin kent için önemi kadınları karar alma süreçlerine dâhil etme alt kodu ile ilişki içerisinde. Katılımcılara göre kent konseyi ve bünyesinde bulunan çalışma grupları kentteki kadınların yerelde karar alma süreçlerinde dâhil edilmesinde olumlu gelişmelerde bulunmuştur. Katılımcı 1 “...Kadının gücüne inanıyoruz. Şu anki yürütme kurulumuzda kadın ağırlıklı bir yürütmedir. Genel sekreterimiz kadın. Kadının olduğu yer güzelleşiyor” ifadelerini kullanmıştır.

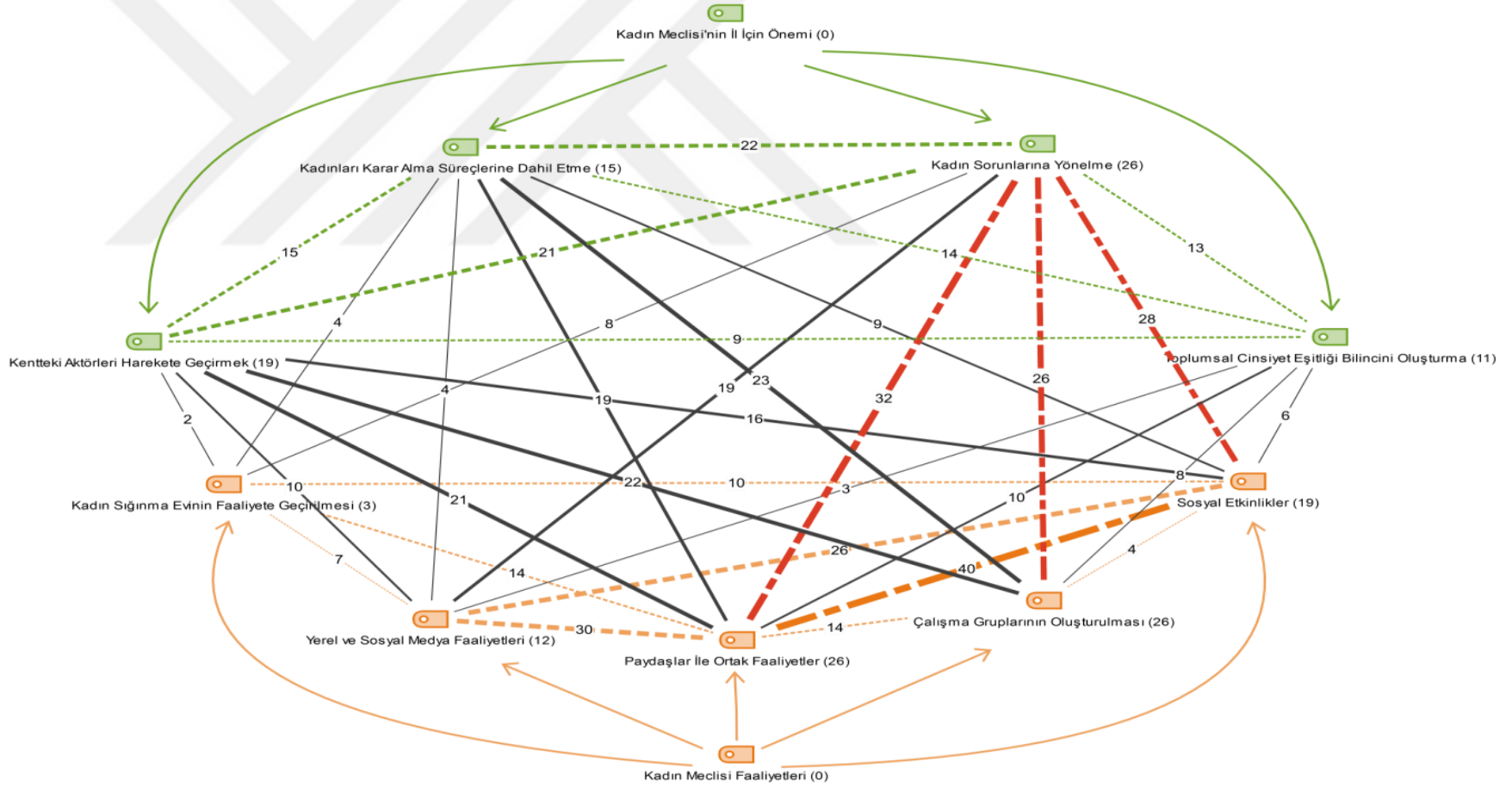
Katılımcılar kentte toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini oluşturmada kadın meclislerinin önemli olduğunu belirtmiştir. Katılımcılara göre kadın meclisi kadın erkek eşitliği için kentte oldukça önemli yollar kat etmiştir. Kadınların bilinçlendirilmesinin yanı sıra erkek vatandaşların da bilinçlendirilmesi için çalışmalar yürüttüklerini ifade etmiştir. Katılımcı 2'nin ifadeleri bu yorumu destekler niteliktedir:

“Kadın meclisinin sorumluluğu kadınlara yardımcı faaliyetler düzenlerken erkeklerinde bilinçlendirilmesini sağlamaktır. Biz bunu yapmaya çalışıyoruz. Herkesin eşitlik üzerine bir şey üstlenmesi gerekiyor ki her alanda eşitlik sağlansın”

Kadın meclisi son yıllarda faaliyetlerinde aksaklıklar ve zorluklar olmasına rağmen kentte kadınların sorunlarına çözüm bulmada ve toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini oluşturmada kentteki diğer aktörleri de dâhil ederek “ortak şemsiye ”de birleşmeyi amaç edinmiş ve başarmış görülmektedir.

Kadın meclisi faaliyetlerinin il için önemini daha detaylı olarak anlamak için Şekil 15 oluşturulmuştur.

Şekil 15. Kadın meclisinin il için önemi ve faaliyetlerinin ilişkisi

Şekil 15’de Kadın Meclisi’nin il için önemi kodu ile kadın meclisi faaliyetleri kodu alt kodları ile birlikte ilişkilendirilmiştir. Kadın Meclisi’nin il için önemin kodunun alt kodları arası ilişkisine bakıldığında kadınların karar alma süreçlerine dâhil etme ve kadın sorunlarına yönelme alt kodları arasındaki ilişkinin fazla olduğu görülmüştür. Bunun sebebi katılımcılara göre kadınları karar alma süreçlerine dâhil etme ve kadın sorunlarına yönelme konusunda benzer faaliyetler yürütmeleri neticesinde kentte önemli gelişmeler kaydettikleri olarak belirtilmiştir.

Kadın meclisi faaliyetleri kodu ile alt kodları arasındaki ilişkinin en çok paydaşlar ile ortak faaliyetler ve sosyal etkinlikler alt kodları arasında olduğu görülmektedir. Katılımcılara göre paydaşlar ile ortak faaliyetler kapsamında yapılan etkinliklerin büyük kısmını sosyal etkinlikler oluşturmaktadır.

Katılımcılar paydaşlar ile ortak faaliyetler alt kodunun en çok kadın sorunlarına yönelme alt kodu ile ilişkisini belirtmiştir. Katılımcılara göre STK, belediye ve üniversite ile iş birliği yapılarak kentteki kadın sorunlarının belirlenmesi ve çözüm üretilmesi konusunda büyük ilerleme kaydedilmiştir. Kadınlar bu sayede sorunları dile getirmede kadın meclisinden yardım almakta ve kadın meclisi de kadınların çözüm üretmesi için ilgili ortamı kadınlara sunmaktadır. Katılımcı 1’in bu konuda görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Kadın Meclisi’nin yönergeleri doğrultusunda çalışması kadınların kentte yapacağı her türlü çalışma bir çalışma grubu altında yapmasını sağlamak ve gerekli imkânları vermek gerçekten önemlidir. Kadın meclisi kendi çalışma alanı içerisinde bu hizmeti en iyi şekilde vermektedir. Çanakkale’de kadınların yapamadıkları her türlü faaliyetleri yapmaları için bir platformdur.”

Katılımcılar çalışma gruplarının oluşturulması alt kodu ile sosyal etkinlikler alt kodunun kentteki kadınların sorunlarına yönelmeleri bakımından ilişkili görmüştür. Katılımcı 5’in ilişki ile görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Kadın denildiğinde sorunlarını tek bir noktadan çöremezsiniz, eğitimi, sağlığı, istihdamı her alana uygun çalışma grubunun varlığı çözümlerin de daha verimli olmasını sağlıyor”

Paydaşlar ile ortak faaliyetler alt kodu ile kentteki aktörleri harekete geçirme alt kodu arasındaki ilişki katılımcılara göre kadın meclisi faaliyetlerini gerçekleştirirken STK, belediye, üniversite ve halkın katılımı ile ortak fikirler doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Bu da faaliyetlerin sadece kadın meclisi bünyesinden çıkmadığını ve yerel katılımda kentteki tüm aktörler ile iletişimin sağlandığını ifade etmektedir.

Kadınların karar alma süreçlerine dâhil edilmesi alt kodu ile çalışma grupları oluşturulması alt kodu arasındaki ilişkinin fazla olmasının sebebi katılımcılara göre her çalışma grubunun özel bir alan için oluşturulması ile ilişkilidir. Çalışma grupları kadınların özgün deneyimlerinin paylaşıldığı ortak yapıları oluşturmaktadır. Kadınlar kendi buldukları çalışma gruplarında kendilerini geliştirmek için birçok alan bulabilmektedir. Katılımcı 7 ye göre çalışma gruplarının kadınlar üzerindeki etkisi aşağıdaki gibidir:

“...Kadınların görünür olması için kadın meclisi birçok faaliyette bulunmuştur ve çalışma grupları ile birlikte çalışan kadınlar sonraları iyi yerlere gelmişlerdir. Bazı kadınlar STK’lerde kadınları temsil etmektedir. Bazı kadınlar belediye meclisinde yer alarak kararlara yerel katılım fırsatı bulmuştur...”

Ayrıca çalışma gruplarının oluşturulması alt kodu ile kentteki aktörleri harekete geçirme alt kodu arasındaki ilişkiyi katılımcılar, kadınların karşılaştıkları sorunlar için çalışma gruplarından yardım istediklerinde, çalışma grubu kadınların sorunlarına yönelik ilgili belediye birimlerinden ve ilgili kadın derneklerinden yardım aldıklarını, kadınları birebir ilgililer ile görüştüklerini ifade etmiştir. Bu da yereldeki tüm aktörlerin iletişim halinde olduğunu göstermektedir.

Yerel ve sosyal medya faaliyetleri alt kodu ile kadın sorunlarına yönelme alt kodu bir diğer ilişkiyi göstermektedir. Katılımcılara göre kadın meclisi yaptığı faaliyetleri duyurmak için sosyal medyayı kullanmaktadır. Sosyal medya hesaplarını takip eden kadınlar kadın meclisine katılmak ve sorunlarını dile getirmek için form kullanarak kadın meclisi ile iletişime geçebilmektedir.

Genel olarak Şekil 15 incelendiğinde Kadın Meclisi'nin kentteki kadınların her türlü sorunlarına yönelik yaptığı faaliyetler ile kentte farkındalık oluşturmuş, kadınların istihdamını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmış, yerel karar alma mekanizmalarında kadınların temsilini kolaylaştırmış, kentteki aktörleri ile birlikte kadınların kent yaşamına katılmasına olanak sağlamıştır. Bu sebeple kadın meclisi kent için önemli bir platform olarak görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüz dünyasında kadınlar toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanamamasından kaynaklı birçok sorun ile karşılaşmaktadır. Birçok araştırmacının yaptığı çalışmalar neticesinde, kadınların erkeklere göre yaşamlarının her alanında daha çok ayrımcılığa maruz kaldığı, katılım ve temsil oranlarının daha az olduğu sonucuna varmıştır. Ulusal ve uluslararası arenada kadınlar için toplumsal, sosyal, ekonomik, hukuki vb. alanlarda birçok düzenleme yapılmış ve önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Fakat yapılan düzenlemelerin sürdürülebilirliğine ve sonucuna bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam anlamıyla sağlanamadığı görülmektedir. Yapılan düzenlemelerin yetersizliğini ortadan kaldırmak için 1995 yılında BM, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tüm plan ve programlara dâhil edilmesi için bir strateji oluşturmuştur. Böylelikle ulusal ve uluslararası mevzuat, plan ve programların toplumsal cinsiyetler üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi, kadına karşı şiddetin önlenmesi, kadın ve erkeklerin eşit şekilde haklardan yararlanacağı ve kadın haklarının korunmasına yönelik faaliyetler arttırılacağı düşünülmüştür. Yerel yönetim birimleri bu stratejiyi benimseyerek yapmış oldukları plan ve programları toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeterek yapmaya çalışmış, yerel yönetimlerin halka en yakın birimler olduğu gerekçesiyle uygulama alanı bulmasının da kolay olacağı düşünülmüştür.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların katılımını arttırmak amacıyla yapılmış önemli gelişmelerden biri Yerel Gündem 21 uygulama süreci ile birlikte 1998 yılında kent konseylerinin oluşturulması oluşmuştur. Kent konseyleri, merkezi yönetim, yerel yönetim ve STK’ler ortaklığında, hemşehrilik hukuku çerçevesinde kentin ve kentlinin sorunlarının belirlendiği, tartışıldığı ve çözüm üretildiği ortak akli esas alan yönetim platformları olarak faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Kent konseyi bünyesinde oluşturulmuş kadın meclisleri kadınların sorunlarına ve kent yaşamına katılmalarına katkıda bulunarak kadın özelinde çalışmalarını yürüten örgütlenmeler olarak görülmektedir. Kentteki yaşayan örgütlü örgütsüz tüm kadınların ayırım gözetilmeden sorunlarını paylaştıkları ve birlikte çözüm üretilen faaliyetler düzenledikleri özgür bir

oluşumu ifade etmektedir. Kadın-erkek nüfus oranı küresel, ulusal ve yerel ölçeklerde genellikle yarı yarıya olsa da, kent yaşamında erkekler ve kadınlar aynı oranda yer alamamaktadır. Kadın meclisleri ise kent yaşamına katılmada kadınlara önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Kadın meclisleri kentte yaşayan kadınların maruz kaldığı eşitsizlik sorunlarını azaltmak ve katılımlarını arttırmak için kurulmuş ve zaman içerisinde yereldeki rolleri artmıştır. Kadın meclisleri yerelde kadınların görünürlüğü ve katılımı için kilit bir konuma sahip görülmüştür. “Türkiye’de Kadın Meclisleri ve Katılım” alt başlığı altında Türkiye’deki birçok kadın meclisi faaliyetlerine ver verilmiş ve kadınların kent yaşamına katılımındaki rolleri bu sayede anlaşılır kılınmıştır.

Günümüzde kent konseyi ve bünyesindeki tematik meclislerinin faaliyetlerini etkileyen birçok sorun ile karşı karşıya kalınmaktadır. Alanda yapılan çalışmalara göre: mali kaynaklarının belediyeye bağlı olması; kent konseyi bünyesinde oluşturulan görüşlerin belediye meclisine sunulması; kent konseyi başkanının, belediye başkanlığına aday olabileceği düşüncesi; herhangi bir siyasi partinin bir uzantısı olarak görülmesi; Covid-19 süreci ile kısıtlamalara gidilmesi vb. nedenlerden dolayı faaliyetleri kısıtlanmış ayrıca kapanan kent konseyleri ve meclisler olmuştur. Türkiye genelinde kadın meclisleri incelendiğinde kuruldukları yıllarda faaliyetlerinin fazla olduğunu; fakat sonrasında faaliyetlerin sınırlı kaldığı görülmüştür.

Literatür incelendiğinde kadın meclisi ile birçok temanın ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Kadın meclislerinin konusu olduğu çalışmalar genellikle katılım, temsil ve görünürlük temaları ile ilişkisini ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada ise kadın meclisinin kadınların kent hayatına katılımındaki etkisi ortaya konulmuştur. Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde kurulan Kadın Meclisi, Türkiye’de ilk kurulan kadın meclislerinden birisi olması sebebiyle önemli görülmüş ve 2009- 2022 yılları arasındaki faaliyetleri incelenerek, saha araştırmasına katkı sağlamıştır.

Çalışmanın örneklemini Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi oluşturmaktadır. Kentteki yerinin önemini ve faaliyetlerinin kadınların kent yaşamına katılmasındaki

rolünün incelenmesi amacıyla kent konseyinde bünyesinde uzun yıllardır gönüllü olarak yer alan 9 katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara çalışmanın konusuna uygun şekilde sorular yöneltilmiş ve elde edilen sonuç analiz edilmiştir. Analiz edildikten sonra çıkan verilere çalışmanın bulgular kısmında yer verilmiştir. Araştırma bulguları sekiz başlık olarak incelenmiş ve başlıklar hakkında bilgi verildikten sonra ilgili şekiller katılımcıların görüşleri ile birlikte analiz edilmiştir.

Araştırmada öncelikle, oluşturulan başlıkların sıklık tablosuna yer verilmiş, sonrasında ise başlıklar analiz edilmiştir. Araştırmada ilk olarak Çanakkale Kent Konseyi ve Yönetişim ilişkisine ait bulgular başlığı ele alınmıştır. Yerelde kent konseyleri “yönetişim mekanizmalarını” ifade etmektedir. Çanakkale Kent Konseyi faaliyetlerini belediye, STK ve halkın katılımı ile gerçekleştirmektedir. Katılımcılara göre STK’lerin yardımı ve faaliyetlere katılımı diğer paydaşlara göre daha fazladır. Bunun sebebini STK’lerin kente ve kentlilere ilişkin faaliyetlerini yapma konusunda kent konseylerini özgür bir platform olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Yerel paydaşlardan bir diğeri belediyedir. Belediye kent konseyi ile iş birliği içerisinde faaliyetler düzenlemektedir. Kent konseyinin sloganı olan “kentim için kendim için” düşüncesi ile oluşturulan tüm faaliyetler belediyenin de ortak olduğu faaliyetleri kapsamıştır. Hemşehrilik hukuku çerçevesinde vatandaşların da faaliyetlere katılması, kent konseyinde birçok paydaşın bir araya gelip ortak fikir şemsiyesi altında ortak konulara çözüm aradığını ve yönetim ağının güçlü olduğunu göstermektedir.

Genel olarak Çanakkale Kent Konseyi ve yönetim ilişkisi incelendikten sonra kente yaşayan ve bu çalışmanın yapılmasına zemin hazırlayan kadınların sorunları incelenmiştir. Çanakkale birçok ile göre daha özgür fikirleri besleyen ve kadın-erkek arasındaki eşitliğin sağlanmasındaki faaliyetlerin kolay olduğu bir şehir olarak görülmesine rağmen kentte yaşayan kadınların sorunları çeşitlilik göstermektedir. Katılımcılara göre kentte yaşayan kadınların en büyük sıkıntısı ekonomik ve pandemi kısıtlamalarından kaynaklıdır. Kentteki istihdam alanının azlığı kadınları da etkilemiş ve ekonomik sıkıntı çekmelerine sebep olmuştur. Pandemi sürecinde kadınların ailedeki rolleri artmış ve bu süreçte kadınların görünürlüğü de azalmıştır. Çanakkale’de yaşayan kadınların kent

yaşamında görünürlüğü fazla olmasına rağmen Kent Konseyi'nin araştırmalarına göre görünür olmayan ev kadınları, engelli kadınlar ve yaşlı kadınların sayısı da fazladır. Kentte sorun yaşayan kadınların kadın meclisinin faaliyetlerine katılmada da sorun yaşadığı belirtilmiştir. Bu konuda kadın meclislerinin rolü önemli görülmüştür. Katılımcılar, kentte yaşayan ve faaliyetlere ulaşamayan kadınlar için çalışmalar yapması gerekliliği vurgulamıştır.

Çanakkale Kent Konseyi'nin kadınlara yönelik faaliyetlerine ilişkin bulgular kentte kadınların katılmasına sağladığı katkılar bakımından önemli görülmüştür. Mahalle Meclislerinin kurulması kadınların istihdam, sağlık ve sosyalleşme alanlarında görünürlüğü bakımından önemli gelişme sayılmıştır. Mahalle meclisleri kadınlar ile iletişime geçilmesi bakımından kolaylıklar sağlamış ve kadın dayanışması kültürünü geliştirmiştir. Fakat Çanakkale Kent Konseyi Mahalle Meclislerinden çoğu askıya alınmış durumdadır ve faaliyetlerine devam eden mahalle meclisleri de yeterli etkinlikler düzenleyememektedir. Bu konu katılımcılar açısından da büyük bir eksiklik olarak görülmüştür. Çanakkale Kent Konseyi kadınların katılımının sağlanması için sosyal etkinlikler düzenlemiştir. Gönüllü kadınlara çeşitli etkinlikler için eğitimler verilmiş ve çalışmalar sergilenmiştir. Kadınların istihdamı ve görünürlüklerini arttırmak için el emeği sergileri açılarak ev ekonomilerine destek olmaları sağlanmıştır.

Araştırmada Çanakkale Kent Konseyi genelinde yapılmış faaliyetlere yer verildikten sonra kadın meclisi özelindeki bulgular incelenmiştir. Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi faaliyetlerinin incelenmesi, kent yaşamında kadınların katılımının artması konusunda önemli verileri sunmaktadır. Faaliyetlerin kadınlar için görünür ve yeterli olması kadınları kent yaşamına katmada doğru orantılı olarak görülmektedir. Katılımcılara göre paydaşlar ile gerçekleştirilen ortak faaliyetler kadın meclisi faaliyetlerinin büyük bir kısmını oluşturmuştur. Sağlık çalışanları, eğitimciler, üniversitenin katılımı ile seminerlerin verilmesi, kadın dernekleri ile kadına şiddete yönelik sergiler düzenlenmesi sosyal faaliyetleri arasında sayılmıştır. Çalışma gruplarının oluşturulması kadın meclisinin faaliyetleri için önemli görülmüştür. Çalışma gruplarının oluşturulması kadınların sorunları ile özel olarak ilgilenmeyi beraberinde getirerek kentteki kadınlar arasındaki bağı

kuvvetlendirmiştir. Katılımcılar çalışma gruplarının faaliyetlerini çok kıymetli bulduklarını ifade etmişlerdir. Fakat 2017 yılından sonra meclisler bünyesindeki çalışma gruplarının faaliyetleri askıya alınmış ve kadınlar için yapılan faaliyetleri de olumsuz etkilemiştir. Katılımcılar, çalışma gruplarının kapanmasının sebebini kent konseyinde yaşanan yapısal sorunlardan kaynaklı olduğunu görüşündedir. Yeni seçim ile çalışma gruplarının eski halini alacağı düşünülmüş ve böylelikle kadınların katılımının artacağını ifade edilmiştir. Kadın Meclisi belediye ve STK'ler ile iş birliğine girerek Çanakkale'de bir kadın sığınma evi açılmasını sağlamıştır. Kadınların her türlü şiddete maruz kaldığı toplumda Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi erkeklerin bilgilendirilmesi için de faaliyetler yürütmüştür.

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi Faaliyetleri bağlamında Kadın dernekleri, vakıflar, üniversite, belediye ve vatandaşın katılımının sağlanması ile oluşturulmuş birçok faaliyet düzenlemiştir. Bu faaliyetler yapılırken gönüllülük esasında birlikte olan paydaşlar kadın sorunları için ortak paydada buluşmayı başarmıştır. Fakat birçok katılımcıya göre, kadın meclisinin faaliyetlerinin eskiye oranla az olması STK'ler ile iletişimini olumsuz etkilemiştir.

Kadın meclisi faaliyetlerini raporlarken ve gerçekleştirirken birçok sorun ile karşılaşmıştır. Pandemi sürecini iyi şekilde planlayamadıklarını dile getirmişler ve kısıtlamaların faaliyetlerini de etkilediklerini ifade etmişlerdir. Pandemi dönemini kapsayan süreçte kadın meclisleri faaliyetleri incelenirken gözle görülür faaliyetlerinin olmadığı göze çarpmıştır. Kadınların yardıma ihtiyacı olduğu bu süreçte kadın meclisi faaliyet gösterememiştir. 2017 yılından günümüze kadar kent konseyinde yaşanan yapısal aksaklıklar kadın meclisi faaliyetlerini de etkilemiştir. Faaliyetlerin sunulacağı bir meclisin olmaması ve bu sebeple faaliyetleri yetersiz kalan Kadın Meclisi yeni dönem ile faaliyetlerini artırmak için çalışmalar yapacaklarını ifade etmiştir.

Kadın Meclisi, faaliyetlerinin görünürlüğünü artırmak için tanıtım etkinlikleri düzenlemiş, yerel ve sosyal medya hesaplarından duyurmuş ve yerel TV kanallarını kullanmıştır. Yerel TV kanalların ilk kurulduğu yıllarda vatandaşları bilgilendirmek için

kullandıkların sonrasında pek tercih etmediklerini ifade etmişlerdir. Yapılacak ve yapılmış faaliyetleri sosyal medya hesaplarından duyurarak kadınların katılmalarını arttırmıştır. Kadın Meclisi sosyal medya hesaplarını aktif kullanmaktadır fakat güncel faaliyetleri sınırlı olduğu için ilgi fazla olmamıştır. Faaliyetlerini yaparken kentin en görünür alanlarını tercih ettiklerini belirten katılımcılar böylelikle görünürlüklerinin arttığını buna bağlı olarak faaliyetlere katılımın da artış gösterdiğini ifade etmiştir.

Kadın meclisi faaliyetlerinin yeterliliği konusunda katılımcılar faaliyetleri yetersiz gördüklerini ifade etmiştir. Katılımcılara göre kadın meclisi faaliyetlerinde büyük oranda azalış vardır ve bu azalışın sebepleri yapısal sorunların olmasından kaynaklıdır. Katılımcılara göre, kadın meclisi faaliyetleri temsil, basın açıklamaları, çelenk koyma faaliyetleri ve ziyaretler zincirinden öteye geçememiştir. Bu sebeple faaliyetlerin artırılması ve iyileştirmesinin gerektiğini ifade edilmiştir. Kentte sesini duyuramayan kadınlara ulaşılacak faaliyetlerin olmaması, faaliyetlerin genellikle kendini temsil yeteneği olan kadınlar çerçevesinde yapıldığını, bunun değiştirilmesi gerektiğini savunan düşünceler katılımcılar arasında yaygındır. Katılımcılar kadınların temsilini önemli bulmakta fakat temsilin pratikte uygulama alanı bulmadığını ifade etmiştir.

Katılımcıların çoğunun faaliyetleri yaşanan zorlukların faaliyetleri etkilediğini belirtmiştir. Faaliyetleri yeterli görmemelerin sebebi pandemi döneminde yaşanan sıkıntıların faaliyetleri olumsuz yönde etkilemiş olması ile ilişkili görülmüştür. Ayrıca kent konseyindeki yapısal değişim faaliyetlerin yeterliliğini de etkilemiştir.

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi, Çanakkale’de kadınların kent yaşamına katılımında önemli bir konumda görülmektedir. Kentteki kadınların sorunlarının çözülmesinde önemli katkıları olduğu ifade edilmiştir. Kadınların sorunlarını dile getirdikleri ve çözüm için çalışma yapma olanağını buldukları Kadın Meclisi kadınlara bu doğrultuda tüm yardımı sağlamıştır. Bunu da çalışma grupları oluşturarak ve STK’ler, belediye ile iş birliği içerisinde girerek sağlamıştır. Kadın Meclisi, kentte toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak adına birçok faaliyette bulunmuş, bilgilendirici afişler hazırlamış ve

broşür dağıtmıştır. Çalışma grupları aracılığı ile kadınların yerel karar alma süreçlerine dâhil olmasını sağlamış ve kadınların STK'ler bünyesinde önemli yerlere geldiğini belirtmiştir.

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi kurulduğu tarihten itibaren kadının kent yaşamına katılımı konusunda önemli adımların atılması için çalışmıştır. Kadınlar için kentteki rolü gereğince sürdürülebilir olmasa da birçok faaliyette bulunmuştur. Çanakkale Kent konseyi çalışma yönergesinde belirtilen amaçlarına uygun şekilde hala faaliyetlerine devam etmektedir. Kent konseyinin yapısal ve yönetsel aksaklıkları, yürütme kurulunun bulunmaması, kadın meclisi bünyesinde kadın üyelerinin azlığı ve dünyayı etkisi altına almış Covid-19 ile girilen pandemi süreci kadınlara yönelik faaliyetlerini etkilemiş ve bu sebeple temsil bazında sınırlı kalmasının önüne geçilememiştir. Türkiye'deki kadın meclislerinin çoğunluğu gibi pandemi sürecinde kentteki kadınlara sosyal medya vasıtasıyla bilgilendirici eğitimler sayesinde ulaşmaya çalışmıştır. Bu da görünürlük bakımından faaliyetlerin yeterliliğini sınırlandırmıştır. 2022 Kasım ayında gerçekleştirilen Çanakkale Kent Konseyi Genel Kurul seçimi kent konseyindeki yapısal sorunların önüne geçilmesini sağlamış Kadın Meclisi'nin etkinliğinin artışı, önündeki engellerin biri de kalkmıştır. Bu dönem ve sonrasında katılımcılar Kent Konseyi faaliyetlerinin artacağına yönelik görüşlerini bildirmiştir.

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin faaliyetlerinin kadını kent yaşamına katmadaki yetersizliğine ilişkin ve faaliyetlerini arttırmaya ilişkin aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Çanakkale Kent Konseyi bünyesinde Kadın Meclisi faaliyetlerini yaparken belediyeden mali yardım almaktadır. Bu durum yapılacak olan faaliyetlerin belediye tarafından gereksiz görüldüğü takdirde gerçekleşmeyeceği anlamına gelmektedir. Kent konseyi ve kadın meclislerinin belediye bünyesinden bağımsız kendi bütçelerinin olması için yasal zemin hazırlanması gerekmektedir.

- Kadın meclislerinin kararları tavsiye niteliği taşımaktadır. Belediye meclisine görüş sunmaları faaliyetlerinin etkinliğini de azaltmaktadır. Kadın meclisi kararlarının bağlayıcı olması gereklidir.

- Kadın Meclisi'nin faaliyet gerçekleştirmeye başlamadan önce yönetim ağını tekrar kurması gerekmektedir. Katılımcılara göre, kadın meclisinin faaliyetlerinin kadınları temsil etmesinin ötesine geçememesi yereldeki kadın STK'ler ve kentteki kadınlar ile iletişimini zayıflatmıştır. Bunun sonucunda yönetim ağıları zayıflamış ve kadın meclisi bünyesinde kadın temsil oranı düşmüştür. Yönetim ağının oluşturulması için STK'ler ve özel sektör ile bir araya gelinip bundan sonraki süreç için bir plan hazırlanması önemli bir adım olarak ifade edilebilir,

- Kadın Meclisi bünyesinde toplantılara ve çalışmalara aktif katılım gösteren üyelerin sayısının artırılması gerekmektedir. Kadınların kent yaşamında karşılaşılan zorluklar için fikir üretmesi ve bu konu hakkında karar alma süreçlerine dâhil olması kadın meclisini benimsemesi bakımından önem teşkil etmektedir,

- Kadın meclisinin faaliyetlerinin bilinirliği konusunda çalışmalar düzenlemek gerekmektedir. Bu sebeple sosyal medya hesaplarının aktif kullanılması ve yapılacak faaliyetler için faaliyet takvimi oluşturulması ile sosyal medya hesaplarından kadınlar ile paylaşması gerekmektedir.

- Kentteki kadınların kent yaşamına katılmasının sağlanabilmesi için kadın meclislerinin saha çalışmaları yapması gerekmektedir. Kadınlar pandemi ile birlikte katılım konusunda kendilerini geri plana itmiştir. İlgili kurumlar ve üniversite öğrencilerinden yardım alınarak mahalle bazında kadın görüşmeleri düzenlenmesi, kadın meclisinin görünürlüğünü artıracaktır.

- Kentteki kadınların Kadın Meclisi'ne katılımlarının artırılması için mahalle meclislerinin olmaması sebebiyle mahalle muhtarları ile ortaklaşa faaliyetler düzenlenebilir. Mahalle kadınlara ulaşmada kentte en küçük birimi ifade etmektedir. Kadınlara yönelik yapılacak seminerler, eğitimler mahalle evinde gerçekleştirilerek ekonomik sıkıntı yaşayan kadınların faaliyetlere ulaşılması sağlanabilir.

- Kadın meclisi, kentteki diğer aktörlerin kadınlara yönelik faaliyetlerine katılabilir, stratejik planların hazırlanması süreçlerinde paydaş olarak bulunabilir, böylelikle kentteki kadınların kadın meclisinden haberdar olmasını ve STK'ler ile iş birliği içerisinde bulunmasını kolaylaştırmış olacaktır.

- Çalışma gruplarının faaliyetlerinin artırılması gereklidir. Kentteki engelli, genç, yaşlı, yabancı tüm kadınlara ulaşabilmek için çalışma grupları ile ortaklaşa faaliyetler yürütülmesi gerekmektedir.

Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi özelinden kadınların kent yaşamında kadın meclislerin rolü incelenmiştir. Türkiye'deki kadın meclislerinin hepsi aynı sorunları yaşamasa da benzer sorunlar ile karşılaşmaktadır. "Kadının kent yaşamına katılımında kadın meclislerinin olumlu bir etkisi vardır" önermesi Çanakkale Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin 2009-2017 faaliyetleri göz önünde tutulduğunda doğrulanmıştır. Fakat günümüzde güncel faaliyetlerinin azlığı ve kent konseyi bünyesindeki yapısal sorunlar kadınları kent yaşamına katmadaki rolünü sekteye uğratmıştır.

Gelecekte bu konuda araştırma yapmayı planlayan araştırmacıların, örneklemini değiştirerek ya da kod sistemini revize ederek çalışmanın geliştirilmesi yönünde katkı sağlayabilmeleri mümkündür.

KAYNAKÇA

- 1580 sayılı Belediye Kanunu (1930). T.C. Resmi Gazete (1471,14.04.1930).
- 5393 sayılı Belediye Kanunu (2005). T.C. Resmi Gazete (25874, 13.07.2005).
- Aars, J. (2006). "Democratic Renewal in Local Government? Top-down strategies for bottom-up involvement". T. Zittel ve D. Fuchs (Dü) içinde, *Participatory Democracy and Political Participaion* (s. 202- 222). Taylor& Francis e- Library.
- Abbasoğlu, A. (2019). Yönetişim Kavramı ve Yönetişim Kavramı Bağlamında Kent Konseyleri: Afyonkarahisar Kent Konseyi Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Niğde.
- Acar, F. ve Arıner, H. O. (2009). *Kadınların İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*. İçişleri Bakanlığı Genel Yayıncılık: Ankara.
- Adana Kent Konseyi Çocuk Meclisi (2020). "Çocuk Meclisi Çalışma Yönergesi". Erişim: 8 Kasım 2022, <https://adanakentkonseyi.org.tr/mevzuat/cocuk-meclisi-yonergesi/>
- Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi (2021). "Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Medeni Kanunu'nun Önemini Vurguladı": Erişim: 8 Kasım 2022, <https://adanakentkonseyi.org.tr/tag/kadin-meclisi/>
- Adıgüzel, Ş. (2003). "Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetim Sürecindeki İşlevleri Açısından "Yerel Gündem 21": Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 12(1), s. 45- 63.
- Ağır, O., Belli, A. ve Arslan, Ş. (2017). "Kent Konseylerinde Halk Katılımı ve Gönüllülük: Adana Kent Konseyi Örneği". *El- Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), s. 320- 332.
- Akçayır, G. ve Biricikoğlu, H. (2021). "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Kent Konseyi Kadın Meclislerinin Rolü: Sapanca Kent Kontseyi Kadın Meclisi Örneği". *Journal of Political Administrative and Local Studies*, 4(2), s. 106-131.

- Akıncı, S. (2014). "Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme". *Sosyal Bilimler Dergisi* (7), s. 34- 45.
- Akman, Ç. (2018). "Kent Konseylerinde Kadın Eli: Söke Kent Konseyi Kadın Meclisi Üzerinden Bir Değerlendirme". *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), s. 396-410.
- Altun, D. ve Toker, H. (2017). "Kadınların Bakışıyla Kent Konseyleri Katılımcılık Aracı mıdır? İzmir Kent Konseyi Örneği". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), s. 461- 474.
- Altunışık, R. ve Boz, H. (2022). Nicel Araştırma Yöntemleri. R. Altunışık, H. Boz, E. Gegez, E. Koç, Ü. Sığı, E. Yıldız ve A. Yüksel içinde, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Yeni Perspektifler* (s. 275-348). Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Ankara Kent Konseyi Engelliler Meclisi (2020). "Çalışma Grupları ve Meclisler". Erişim: 8 Kasım 2022, https://ankarakentkonseyi.org.tr/tr/calisma-gruplari-ve-meclisler?title=&field_community_type_target_id=26
- Antalya Kent Konseyi Gençlik Meclisi (2019). "Antalya Kent Konseyi". Erişim: 8 Kasım 2022, <http://antalyakentkonseyi.org.tr/kategori/genclik-meclisi>
- Aslanpay Özdemir, E. ve Altay, A. (2018). "Kalkınma Planları Bağlamında Türkiye'nin Kalkınma Sürecinde Kadınların Yeri". *Fiscaoeconomia*, 2(3), s. 115-142.
- Atvur, S. (2009). "Yerel Gündem 21 ve Çevre: Antalya Kent Konseyi Örneği." *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2), s. 231- 241.
- Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) (2006). "Avrupa Yerel Yaşamda Kadın –Erkek Eşitliği Şartı". Erişim: 3 Ocak 2023, Türkiye Belediyeler Birliği: <file:///C:/Users/Gr/Downloads/cemr-avrupa-yerel-yasamda-kadin-erkek-esitligi-sarti.pdf>.
- Avrupa Konseyi (2014). "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Statejisi 2014-2017" Erişim: 10 Aralık 2022, <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/747>
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (1988). "Avrupa Konseyi". Erişim: 10 Eylül 2022, <https://rm.coe.int/booklet-european-charter-of-local-self-government-turkish-version/168071b67b>

- Aygen, M. (2014). "Kent Konseylerinin Kent Yönetimine Katkıları Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Örneği". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 29(1), s. 217-236.
- Aykaç, B. (1999). "Türkiye’de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1- 12.
- Belli, A. (2015). "Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Yerel Demokrasi". *Yasama Dergisi* (31), s. 65-88.
- Berktaş, F. (2004). "Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye, Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazılıları". *Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi*, 7(1), s. 1-30.
- Beyazıt, E. (2006). Yerel Demokrasi ve Katılım Yerel Gündem 21 Uygulamaları Sürecinde Hatay ve Yerel Katılım Sorunu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Hatay.
- Beyazyıldız, O. (2010). Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Demokratikleşme Sürecine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., Skinner, D., Stanworth, M. and Webster, A. (1981-1987). *Intoductory Sociology* (s. 200). içinde Macmillan Press LTD.
- Bingöl, O. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (özel sayı I), s. 108-114.
- Biricikoğlu, H. (2019). "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Türk Kamu Yönetimi: Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) Tercih Klavuzuları Üzrinden Yapılan Bir İnceleme". (Ş. Albayrak, Dü.) *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 291-320.
- Biricikoğlu, H. (2020). "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Belediyele: Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı İmzalayan Belediyeler Üzerinden Nitel Bir İnceleme". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 29(2), s. 21-56.

- Bora, A. (2012). "Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar". İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim çalışmaları birimi (seçbir).
- Bozatay Anbarlı, Ş. ve Kutlu, S. (2014). "Siyasette Kadın Temsili Açısından 30 Mart 2014 Yerel Seçimi Sonuçlarının Çanakkale İli Örneğinde Değerlendirilmesi". *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 12(16), s. 131-156.
- Bozkurt K., Ö. (2011). Uluslararası Nüfuz ve Kalkınma Konferansı (ICPD, 1994) Eylem Programı'nın Türkiye'de Uygulanan Sağlık Politikalarına Yansımalarının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi. Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Bozkurt, Y. (2014). "Yerel Demmokrasi Aracı Olarak Türkiye'de Kent Konseyleri: Yapı İşleyiş ve Sorunlar". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(40), 229-240.
- Bulut, Y. (2000). "Büyük Şehirlerde Katılımlı Yönetimin Hayata Geçirilmesinde Rol Oynayan Etmenler". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 47-63.
- Bursa Kent Konseyi Kadın Meclisi (2021). "Meclisler". Erişim: 8 Kasım 2022, <https://www.bursakentkonseyi.org.tr/tr/bursa-kent-konseyi-kadin-meclisi-3102/>
- Bülbül, Z. (2009). Ekonomik Dönüşüm Süreci, Kentleşme, Sürdürülebilir Kalkınma ve Kent Konseyi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı, İstanbul.
- Cisse, M. (2020). "Yönetişim Kavramı ve Gine Uygulaması". *Sosyal Bilimler Dergisi*(47), s. 615- 629.
- Cornwall, A. (1997). "Men, Masculinity and 'Gender in Development'". *Gender and Development*, 5(2), s. 8- 13.
- Çanakkale Kent Konseyi (2009). "Çanakkale Kent Konseyi Çalışma Yönergesi". Erişim: 17 Kasım 2022, <http://www.canakkalekentkonseyi.org/yonerge/>
- Çanakkale Kent Konseyi (2015). *Çanakkale Kent Konseyi Yönetmelik ve Yönergeler*. (A. Usta, Dü.) Çanakkale Kent Konseyi Yayınları: Çanakkale.

- Çanakkale Kent Konseyi (2018). “Kız Kardeşim Projesi”. Erişim: 18 Ekim 2022, <https://www.canakkalekentkonseyi.org/8374-2/>
- Çanakkale Kent Konseyi (2019). “File Kursu”. Erişim: 18 Ekim 2022, <https://www.canakkalekentkonseyi.org/baskan-gokhandan-file-atolyesini-ziyaret-etti/>
- Çanakkale Kent Konseyi (2022). “Çanakkale Kent Konseyi Anasayfa”. Erişim: 18 Ekim 2022, <https://www.canakkalekentkonseyi.org/>
- Çanakkale Kent Konseyi (2022). “Kent Konseyi Tanıtım”. Erişim: 16 Kasım 2022, <https://www.canakkalekentkonseyi.org/kent-konseyi-tanitim-vizyon-misyon/>
- Çanakkale Kent Konseyi (2022a). “Kadın Meclisi Voleybol Turnuvasında”. Erişim: 18 Ekim 2022, <https://www.canakkalekentkonseyi.org/kadin-meclisi/>
- Çelik, D. (2020). Yerel Demokrasi Açısından Türkiye'de Büyükşehir Belediyeleri. Bütünleşik Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Çelik, V., Çelik, F. ve Usta, S. (2008). "Yerel Demokrasi ve Yerel Özerklik İlişkisi". *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 87- 104.
- Çiçek, Y. (2015). Temsil ve Katılıma İlişkin Kent Konseyi ve Belediye Meclis Üyelerinin Yaklaşımı: GAP Bölgesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Dahl, R. A. (2008). *Democracy and Its Critics*. Yale University Press.
- Değirmenci, B. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sürdürülebilir Kalkınma Bağlamında Afet Mevzuatının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Afet Yönetimi Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Demir, R. (2006). *Yerel Yönetimlerde Halkın Yönetime Katılımı*. Erişim: 22 Ekim 2022, KONTDER: <http://www.kontder.org.tr/yerel-yonetimlerde.html>
- Demiray, Ç. D. (2020). Türkiye'de Yerel Yönetimler ve 6360 Sayılı Kanun'un Getirdikleri Üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. İstanbul Arel

Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı,
İstanbul.

Demirgöz Bal, M. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bir Bakış". *KASHED*,
1(1), s. 15-28.

Deniz, G. (2014). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Bağlamında Türkiye’de Yerel
Özerklik. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Dumlupınar Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kütahya.

Devlet Planlama Teşkilatı (2000). “Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık (2001-
2005) Kalkınma Planı”. Erişim: 15 Ekim 2022, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Uzun_Vadeli_Strateji_ve_Sekizinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-2001-2005.pdf

Devlet Planlama Teşkilatı (2001). “Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu.
Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı”, Ankara. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Uzun_Vadeli_Strateji_ve_Sekizinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-2001-2005.pdf

Devlet Planlama Teşkilatı (2007). “Dokuzuncu Kalkınma Planı Kamuda İyi Yönetişim
Özel İhtisas Komisyonu Raporu”. Erişim: 26 Ekim 2022,
<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Dokuzuncu-Kalkinma-Planı-Kamuda-Iyi-Yonetisim-OIK.pdf>

Dinçoflaz, N. (2009). Kentteki Kadının Yoksulluğu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma
Genel Müdürlüğü'nün Kadın Yoksulluğuyla Mücadele Politikaları. Sosyal Yardım
Uzmanlık Tezi. T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel
Müdürlüğü, Ankara.

Doğan, M. (1998). Yerel Yönetimlerde Halkın Yönetime Katılımı. Yayınlanmamış
Yüksek Lisans Tezi. T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mahalli
İdareler ve Yerinden Yönetim Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Duran, H. (2005). "Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Tavşanlı-
Kütahya Örneği". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(13).

Dursun, D. (2016). *Siyaset Bilimi*. BETA Yayınları: İstanbul.

- Dünya Kalkınma Raporu (2012). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma*. Dünya Bankası: Washington DC
- Ecevit, Y. (2003). "Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışabilir?". *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Özel Eki*, 25(4), s. 83-88.
- Ecevit, Y. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları*. CEİD Yayınları: Ankara.
- Elma, F. (2007). *Demokrasinin Kurumsallaşmasında Yerel Yönetimlerin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*. IULA- EMME Yayınları: İstanbul.
- Emrealp, S. (2010). *Kent Konseyleri: Türkiye'nin katılımcı-demokratik yerel yönetim modeli olarak dünyaya armağanı*. UCLG- MEWA: İstanbul.
- Englehart, N. and Miller, M. (2014). "The CEDAW Effect: International Law's Impact on Women's Right". *Journal of human Rights*, 13(1), s. 22-47.
- Eroğlu, H. (2010). "Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Kent Konseyleri". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(26), s. 44- 55.
- Eroğul, C. (1991). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*. İmge Yayınevi Yayınları : Ankara.
- Ersen Belek, U. (2006). *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Denetim Mekanizması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Eryılmaz, B. (2018). *Kamu Yönetimi*. Umuttepe Yayınları: İzmit-Kocaeli.
- Eryılmaz, B., Çevik, H. H. ve Sözen, S. (2013). *Kamu Yönetimi*. (S. Sözen, Dü.). Anadolu Üniversitesi Yayınları: Ankara.
- Eskişehir Kent Konseyi Kadın Meclisi. (2020). "Etkinlikler". Erişim: 15 Kasım 2022, http://www.eskisehirkentkonseyi.org.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=795

- Fişek, K. (1977). *Yönetime Katılma*. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları: Ankara.
- Gaziantep Kent Konseyi Kadın Meclisi (2009). "Kategori: Kadın Meclisi Etkinlikler 3. Dönem (2009/2014)". Erişim: 15 Kasım 2022, <http://www.gaziantepkentkonseyi.org.tr/category/kadin-meclisi/kadin-meclisi-etkinlikler-3-donem/>
- Gedik, E. (2015). "Toplumsal Cinsiyeti Ana Akımlaştırmanın Türkiye'de Kadın Hareketi Üzerindeki Etkisi ve Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kavramı". *Akademik Hassasiyetler*, 2(4), s. 209-228.
- Gençkaya, Ö. F. ve Yanar, E. (2021). "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Yerel Yönetimler: Kadın Belediye Başkanları Fark Yaratıyor mu?". Erişim: 3 Ocak 2023, ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/354900159_TOPLUMSAL_CINSIYETE_DUYARLI_YEREL_YONETIMLER_KADIN_BELEDIYE_BASKANLARI_FARK_YARATIYOR_MU
- Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. Vadi Yayınları: Ankara.
- Görmez, K. ve Altınışik, H. U. (2013). "Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri". E. B. Keskin (Dü.) içinde, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 30- 50). Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi: Bursa.
- Görücü, V. (2021). "Katılımı Etkileyen Faktörler ve Katılım Yolları". *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(22), 155- 202.
- Göymen, K. (1999). "Türkiye Yerel Yönetiminde Katılımcılığın Evrimi: Merkezîyetçi Bir Devlette Yönetişim Dinamikleri". *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 67- 83.
- Göze, A. (2013). *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*. Beta Yayıncılık: İstanbul.
- Habitat Derneği (2020). "Kadın Meclisleri Birbirini Eğitiyor". Erişim: 5 Ocak 2023, <https://habitatderneği.org/yonetisim/kadin-meclisleri-birbirini-egitiyor/>
- Hasoğlu, V. (2018). *Yerel Yönetimler ve Kadın*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kırıkkale.

- Hellum, A. and Aasen, H. (Dü). (2013). *Women's Human Rights CEDAW in International, Regional and National Law*. Cambridge University Press.
- Henden, H. (2007). Yönetişimin Kentli Memnuniyetine Etkisi Gündem 21 Çerçevesinde Değerlendirme: KDZ. Ereğli ve Nilüfer Belediyeleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi. T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İstanbul.
- Heywood, A. (1997). "Demokrasi". *Liberal Düşünce Dergisi*(8), 108-121.
- Holmes, M. (2007). *What is Gender? Sociological Approaches*. SAGE Publications.
- ILO (2007). "ABC of Women Workers' Rights and Gender Equality". *International Labour Office*. Geneva.
- IULA-EMME (2003). *Yerel Gündem 21 Türkiye: Örnek Uygulamalar*. İstanbul.
- İzci, İ. (2014). Katılımcı Yerel Yönetim: Genel Bir Bakış. K. Göymen, İ. Tekeli, T. Dolu, N. İlseven, İ. İzci, T. Kahraman, İ. Polat ve H. Tanıttıran (Dü.) içinde, *Katılımcı Yerel Yönetim* (s. 19- 38). Kalkedon Yayıncılık: İstanbul.
- İzmir Kent Konseyi (2022). "Engelli ve Kadın Meclisi'ne Ait Çalışma Grupları Belirlendi". Erişim: 15 Kasım 2022, <https://www.izmirkentkonseyi.org.tr/tr/Haberler/2129/93>
- Kabasakal, H. (2020). Yerel Yönetişim Açısından Kent Konseyleri Üzerine Bir Araştırma: Çanakkale Kent Konseyi Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Çanakkale.
- Kadın ve Demokrasi Derneği (2023). "Kadınlara Yönelik Yasal Düzenlemeler". Erişim: 3 Ocak 2023, <https://kadem.org.tr/kadinlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/>
- Kadıköy Kent Konseyi Kadın Meclisi (2022). "Kadına Şiddete Hayır!". Erişim: 15 Kasım 2022, <https://www.kadikoykonseyi.org/HaberDetay.aspx?id=52>
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2000). Kadın 2000: 21. Yüzyıl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Klakınma ve Barış (Pekin+5). KSGM Yayınları: Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2007). "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010". Erişim: 8 kasım 2022,

<https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planlari/>

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). "Tolumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013". Erişim: 8 Kasım 2022,

http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/502_1.pdf

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2012). "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015". Erişim : 8 Kasım 2022, <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planlari-2012-2015-icin-tiklayiniz.pdf>

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2016). "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020". Erişim: 8 Kasım 2022, <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planlari/>

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2021). "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı 2021-2025". Erişim: 8 Kasım 2022, <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planlari-2021-2025>.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2021). "Türkiye'de Kadın". Erişim: 8 Kasım 2022, <https://www.aile.gov.tr/media/67948/turkiyede-kadin-20-02-2021.pdf>

Kalfa, C. ve Ataay, F. (2008). "Yönetişim: Devlet- Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama". *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), s. 229- 240.

Kapani, M. (1995). *Politika Bilimine Giriş*. Bilgi Yayınevi: Ankara.

Karabulut, N. ve Bayrakçı, E. (2019). "Yerel Demokrasi ve Yerel E- Katılım". *14(1)*, 71-94.

Karakılçık, Y. (2015). *Yerel Yönetimler*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Karanuh, Z. D. (2018). *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kent Konseyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yerel Yönetimler Bilim Dalı, İstanbul.

- Kaypak, Ş. ve Bimay, M. (2017). "Yerel Yönetimlerde Karar Verme Sürecine Sivil Toplum Kuruluşlarının Katılımı: Batman Örneği". *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(1), 165- 178.
- Kaypak, Ş. (2011). "Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri". E. B. Keskin (Dü.) içinde, *Kent Konseyleri Sempozyum Bildiri Kitabı* (s. 133- 157). Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi: Bursa.
- Kaypak, Ş. (2012). "Yerel Yönetimlerde Katılımcı/ Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(12), 172-196.
- Kaypak, Ş. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Bakış açısından Kente Bakmak". *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), s. 344-357.
- Kaypak, Ş. ve Kahraman, M. (2016). "Türkiye'de Kadının İnsan Hakları ve Anayasal Yansımaları". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), s. 298-315.
- Keleş, R. (2011). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. Cem Yayınevi: İstanbul.
- Kent Konseyi Yönetmeliği (2006). T.C. Resmi Gazete (26313, 08/10/2006).
- Kerman, U., Altan, Y., Aktel, M. ve Lamba, M. (2011). "Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri". E. B. Keskin (Dü.) içinde, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 13- 29). Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi: Bursa.
- Kestellioğlu, G. (2011). "Yerel Demokrasive Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 121-140.
- Kışlalı, A. T. (1993). *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. İmge Kitapevi: Ankara.
- Kocaoğlu, M. (2015). *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür*. Çizgi Kitapevi: Konya.
- Konuk, B. (2014). "Avrupa Birliği Hukukunda Cinsiyet Ayrımcılığına İlişkin Temel Kavramların Değerlendirilmesi". *Yaşar Üniversitesi E- Dergisi*, 8(özel), s. 1725-1752.
- Koray, M. (2011). "Avrupa Birliği ve Türkiye'de "Cinsiyet" Eşitliği Politikaları: Sol-Feminist Bir Eleştiri". *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 29, s. 13-54.

- Koru, M. (2019). Yerel Yönetimlerde Yönetime Katılım Açısından Kent Konseyleri: Sivas Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Amme İdaresi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Kutluay Tutar, F. ve Şahin, H. (2017). "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Kadın İstihdamının Analizi". *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), s. 40-57.
- Küçük, H. ve Akpınar, İ. E. (2018). "Feminist Kuram Çerçevesinde Kent Konseylerinde Kadının Yeri: Esenler Kent Konseyi- Kağıthane Kent Konseyi Örneği". *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), s. 120- 140.
- Küçükşen, M. (2016). Yerel Demokrasinin Gelişimi Sürecinde Kent Konseylerinin Rolü ve İşlevselliği: Bursa ve Yalova Kent Konseyi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Leubolt, B., Novy, A. and Beinstein, B. (2007). Governance and Democracy- KATARSIS Survey Paper. Viyana.
- Loeffler, E., Özden, S. ve Üskent, S. (2011). *Vatandaş Katılımını Arttırma Rehberi*. Ankra.
- Masika, R. and Joekes, S. (1996). "Employment and Sustainable Livelihoods A Gender Perspective". *BRIDGE (development- gender) Institute of Development Studies*(37), s. 1-33.
- Mayo, H. B. (1964). *Demokratik Teoriye Giriş*. (E. Kongar, Çev.) Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları: Ankara.
- Mersin Kent Konseyi Kadın Meclisi (2020). "Mersin Kent Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu İlk Toplantısını Gerçekleştirdi". Erişim: 20 Ekim, 2022, <https://www.mersinkentkonseyi.org.tr/2020/01/10/mersin-kent-konseyi-toplumsal-cinsiyet-esitligi-komisyonu-ilk-toplantisini-gerceklestirdi/>
- Mollaei Fathi, E. (2014). Kadın Hakları ve Birleşmiş Milletler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Erzurum.

- Moser, C. O. (1989). "Gender Planning in The Third World: Meeting Practical and Strategic Gender Needs". *World Development*, 17(11), s. 1799-1825.
- Moser, C. O. (1993). *Gender Planning and Development: Theory Practice and Training*. Routledge: London.
- Oktay, E. ve Pekküçükşen, Ş. (2009). "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları-Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2009(11), 172- 186.
- Oruç, T. ve Bayrakçı, E. (2018). "Yerel Siyasette Temsil ve Katılım:Kadın Aktörler". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), s. 464-480.
- Owen, D. (2008). "Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendations for Researchers." *In Conference The Future of Civic Education in the 21st Century (Center for Civic Education and Bundeszentrale für Politische Bildung)*., (s. 21-26). San Diego.
- Ökmen, M. ve Parlak, B. (2010). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler*. Alfa Aktüel: Bursa.
- Önder, Ö. ve Güler, E. (2016). "Türkiye’de Yerel Demokrasi Açısından Kent Konseyleri Üzerine Bir Araştırma: Kütahya Kent Konseyi Örneği". *Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(1), 881- 902.
- Örselli, E., Bayrakçı, E. ve Kahraman, S. (2016). "Yerel Yönetişim ve Kadın Meclisleri: Karatay Örneği". *Electronic Turkish Studies*, 11(2), s. 985- 1000.
- Özdemir A., E. (2020). Kamu Politikaları Kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma İlişkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Özdemir, A. T. (2011). "Mahalli İdarelerde Halk Katılımı Bağlamında Kent Konseyleri". *Sayıştay Dergisi*(83), s. 31- 56.
- Özer, M. A. (2006). "Yönetişim Üzerine Notlar". *Sayıştay Dergisi*(63), s. 59- 89.
- Özkiraz, A. ve Zeren, H. E. (2009). "Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı Tokat İl Merkezinde Uygulamalı Bir Çalışma". *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 229-247.

- Özoğuz, B. (2012). Farklı Yerel Katılım Yöntemleri ve Kent Konseyleri Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Öztekin, A. (2018). *Siyaset Bilimine Giriş*. Siyasal Yayınevi: Ankara.
- Öztürk, N. (2017). "Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), s. 1-32.
- Özyurt, K. (2008). Demokrasinin Yaygınlaştırılması Açısından Yerel Yönetimler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Kırıkkale.
- Parlak, B. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Belediye Hizmetlerinin Kullanımı ve Sunumunun Karşılaştırmalı Analizi: Çanakkale İli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Çanakkale.
- Parlak, B. ve Ökmen, M. (2016). *Türkiye'de ve Dünya'da Yerel Yönetimler*. Ekin Yayınevi: Bursa:
- Parlak, B. ve Sobacı, Z. (2010). *Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi*. Alfa aktüel: Bursa.
- Pratchett, L. (1999). "New Fasions İn Public Participation: Towards Greater Democracy?" *Parliamentary Affairs*, 52(4), s. 616- 633.
- Pustu, Y. (2005). "Yerel Yönetimler ve Demokrasi". *Sayıştay Dergisi*, 57, 121-134.
- Pustu, Y. (2016). "Yerel Demokrasinin Kökeni". *Sayıştay Dergisi*(100), 89-107.
- Robertson, F. M. (2009). "A Study of Youth Political Participation in Poland and Romania". *Unpublished Ph.D. thesis, University Collage London, United Kingdom*.
- Sarıkoce, A. İ. (2002). Yerel Yönetimlerde Katılım ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinde " Beyaz Masa" Uygulaması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul .

- Sartori, G. (1996). *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*. (T. Karamustafaoğlu ve M. Turan, Çev.) Yetkin Yayınları: Ankara.
- Sayer, H. (2011). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı. Uzmanlık Tezi. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Sayın, S. (2022). Kadınların Yerel SİYasete Katılımı Çerçevesinde Kent Konseyi Kadın Meclisi: Adana Kent Konseyi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Niğde.
- Schmidt, M. G. (2002). *Demokrasi Kuramlarına Giriş*. (M. E. Köktaş, Çev.) Vadi Yayınları: Ankara.
- Scott, J. W. (1986). "Gender: A Useful Category of Historical Analysis". *The American Historical Review*, 91(5), 1053-1075.
- Selek Öz, C. ve Karagöz , S. (2015). "Avrupa 2020 Hedeflerinin Avrupa İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Değerlendirmesi". *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*(1), s. 99-122.
- Seyyar, A. (2006). *Değişen Dünyada ve Türkiye'de Sosyal Politikalar*. Değişim Yayınları: İstanbul.
- Silivri Kent Konseyi Kadın Meclisi (2022). "Kadın Çalışma Grubu". Erişim: 15 Kasım 2022, <https://silivrikentkonseyi.org/icerik?icerik=kadin-calisma-grubu>
- Stoker, G. (1998). "Governance As Theory: Five Propositions". *International Social Science Journal*, 50(155), s.17-28.
- Squires, J. (2007). *The New Politics of Gender Equality*. Bloomsbury Publishing: London.
- Sumbas, A. ve Ömürgönülşen, U. (2018). "Etkin Bir Yerel Paydaş Olma Yolunda Kadın Meclislerinin Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme: Ankara Kadın Meclisleri Örneği". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32(1), s. 65-81.
- Şahin, E. (2011). Vakıfların Yeni Yönetişim Yaklaşımları Açısından Değerlendirilmesi ve Türkiye'nin Yönetişim Sistemine Katkıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- T.C. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Şahin, F. (2011). Kadınların Siyasal Katılımları Çerçevesinde Kadın Meclislerinin Yerel Siyasetteki Etkinlikleri ve Üye Profilleri. Uzmanlık Tezi. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Şinik, B. (2009). "Türkiye'de Yerel Katılım: Fransa ile Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 18(3), s. 1- 22.
- Şirin Pınarcıoğlu, N. (2013). "Yerel Siyaset ve Yerel Yönetimlerde Cinsiyetçi Örüntüler: İstanbul Örneği". *MSGSÜ Sosyal Bilimler*(8), s. 64-80.
- Şişman, N. (1997). Birleşmiş Milletler Kadın Politikası: Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Çerçevesinde Bir Değerlendirme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- T.C. Anayasası (1982). T.C. Resmi Gazete, (2709. 18/10/1982)
- T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2020). "Türkiye- AB İlişkilerinin Tarihçesi". Erişim:3 Ocak 2023, https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2014). *Onuncu Kalkınma Planı Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.
- Taşkın, L. (2004). "Uluslararası Sözleşmeler Işığında Kadının Durumu". *Cumhuriyet Üniversitesi Hemsirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), s. 16-22.
- Tatlıer Baş, M. M. (2011). Avrupa Birliği'nde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Plan ve Politikalara Yerleştirilmesi: Hollanda, Romanya ve Türkiye Öneklerinin İrdelenmesi. Uzmanlık Tezi. T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- TBMM. (tarih yok). *Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu- Hakkında*. Erişim: 3 Ocak 2023, <https://www.tbmm.gov.tr/ihtisas-komisyonlari/kadin-erkek-firsat-esitligi/anasayfa>

- Terzi, Ö. (2004). Avrupa Birliği'nde Toplumsal Cinsiyet Politikaları. F. Berktaş, İ. Özkan Kerestecioğlu, S. Uçan Çubukçu, Ö. Terzi ve Z. Kıvılcım Forsman içinde, *Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar* (s. 123-138). KA-DER Yayınları: İstanbul.
- Türkiye Kent Konseyi Birliği (2021). *Kent Konseyleri Gönüllü El Kitapçığı*. (H. Olgaç, Dü.) Türkiye Kent Konseyleri Birliği Yayını: Balıkesir.
- Türkiye Kent Konseyleri Birliği, (2021). <http://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/>. Erişim: 14 Kasım 2022, <http://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/tema/dokumanlar/kadincalistay.html>
- Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. TESEV Yayınları: İstanbul.
- Toksöz, F. (2013). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Yerel Yönetim*. Türkiye Belediyeler Birliği: Ankara.
- Toprak, Z. (2010). *Yerel Yönetimler*. Nobel Yayın Dağıtım: İzmir.
- Tortop, N. (1999). *Mahalli İdareler*. Yargı Yayınları: Ankara.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer, M. A. (2006). *Mahalli İdareler*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Tosun, E. (2015). "Kent Konseyleri". Erişim: 14 Kasım 2022, ACADEMIA: file:///C:/Users/Gr/Downloads/Kent_Konseyleri.pdf
- Tuna, T. (2012). "Gender and Modernization in Turkey". *International Journal of Learning & Development*, 2(5), s. 273-288.
- Tunç, H. (2008). "Demokrasi Türleri ve Müzakereci Demokrasi Kavramı". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1113-1132.
- Turan, H. (2013). Belediyelerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uygulamaları: Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik Planları Üzerine Bir İnceleme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Turgut, A. Ş. (2019). "Türkiye'de Gelir Eşitsizliğinin Toplumsal Cinsiyet, Kadının İstihdama ve Kadın Yoksulluğu Açısından Değerlendirilmesi". *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(38), s. 315-329.

- TÜİK (2021). “Çanakkale İli Nüfusu”. Erişim: 16 Kasım 2022, <https://cip.tuik.gov.tr/>
- Türel, N. ve Çağlar, N. (2010). "Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili- Isparta İli Örneği". *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2(1), s. 16-40.
- Türnüklü, A. (2000). "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, 24(24), 543-559.
- Ulusoy, A. ve Tekdere, M. (2015). "Kent Konseylerinin Mali Kısıtları". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), s. 175- 190.
- Ulusoy, D. (1999). "Plastik Sanatlarda Toplumsal Cinsiyet". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 16(2), s. 47- 73.
- UNDP (2018). *Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Anaakımlaştırılması*. Ankara.
- United Nations Population Fund (UNFPA). (2018). “Gender Equality”. Erişim: 8 Aralık 2022 UNFPA: <https://www.unfpa.org/gender-equality>
- United Nations WOMEN/1. (tarih yok). “United Nations”. Erişim: 18 Aralık 2022, Ten-year review and appraisal overview: <https://www.un.org/womenwatch/daw/Review/english/49sess.htm>
- United Nations WOMEN/2. (tarih yok). *United Nations*. Erişim: 18 Aralık 2022, Fifteen year review and appraisal: <https://www.un.org/womenwatch/daw/Review/english/49sess.htm>
- United Nations WOMEN/3. (tarih yok). “United Nations”. Erişim: 19 Aralık 2022, The Beijing Platform for Action Turns 20: <https://www2.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/initiatives/stepitup/stepitup-conceptnote-globalleadersmeeting-en.pdf?vs=5614>
- Usta, S. ve Bilgiç, E. (2016). "Katılım Kültürünün Gelişiminde Kent Konseylerinin Rolü: Karaman Kent Konseyi Örneği". *Karaman Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, 18(31), 36- 45.
- Üçer, N. (2011). *Yerel Yönetimlerde Kadın: Temsil ve Katılım Düzleminde Cinsiyet Sorunsalı (2009 Mart Seçimleri Sonrası Analitik Bir İnceleme)*. Yayımlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi. T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Üstün, İ. (2009). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Hesaba Katabiliyor Muyuz?* (A. Bora, Dü.) Sivil Toplum Geliştirme Merkezi: Ankara.
- Vural, S. (1989). "Yayın Kurumlarında Yönetime Katılma ve TRT Örneği". *Amme İdaresi Dergisi*, 22(2), s. 54- 75.
- Yalçın, C. (2010). "Türkiye'de Kentleşme Sorunları Üzerine Bir Tartışma". *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), s. 225- 245.
- Yaman, M. ve Küçükşen, M. (2018). "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(55), 247-259.
- Yaylı, H. ve Eroğlu, G. (2015). "Yerel Katılım Bağlamında Türkiye'de Kadın Temsili". *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3, s. 504- 524.
- Yaylı, H. ve Pustu, Y. (2008). "Yerel Demokrasinin İlkeleri". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*(16), 133- 153.
- Yener, Z. ve Arapkirlioğlu K. (1996). "Avrupa Kentsel Şartı". İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını: Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek , H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yıldız, M. (1996). "Yerel Yönetimler ve Demokrasi". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(4), 3- 15.
- Yıldız, S. (2010). *Yönetimsel Katılım ve Kent Konseyleri: Antalya, Burdur, Isparta Uygulamaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Yılmaz, V. ve Telsaç, C. (2021). "Yerel Yönetimler ve Katılım". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(40), s. 235- 254.

- Yolcu, E. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Duyarlılığının Geliştirilmesi: İlkokul Dördüncü Sınıflarla Yapılan Bir Eylem Araştırması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, T.C. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.
- Yumuş, A. (2011). Kalkınma Planları Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anlayışının Ekonomik, Topmusal ve Siyasal Boyutları. Uzmanlık Tezi , T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü , Ankara.
- Zengin, E., Başkurt, M. ve Es, M. (2014). "Yerel Yönetimler ve Kalkınma". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), s. 96- 124.

GÖRÜŞME FORMU

Cinsiyet:

Öğrenim durumu:

Kent konseyindeki bulunma süreniz:

SORULAR

1. Kent konseyi kadın meclisinde bulunmanın önemi sizce nedir?
2. Bulduğunuz kent konseyi kadın meclisinin amacı ve önemi nedir? Sizce nasıl bir örgütlenmedir?
3. Kadın meclisi olarak katılımcıları arttırmak için neler yapıyorsunuz?
4. Çanakkale’de yaşayan kadınların talepleri ve sorunları neler oldu? Siz ne yaptınız?
5. Kent konseyi kadın meclisi bünyesindeki çalışma gruplarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. Kadınların yaşadıkları zorlukları düşünürsek (yerel katılım, toplumda görünürlük, toplumsal cinsiyet eşitsizliği) kadın meclisinin bu konular üzerindeki sorumluluğu nedir? Neler yapmıştır?
7. Kadınların yerel düzeyde katılımını arttırmak için neler yapılmıştır?
8. Kadın meclisince alınan kararların belediyece görüşülüp kent yönetimine katkı sağladığını düşünüyor musunuz?
9. Kadın meclisi olarak kadının kent yaşamında görünürlüğü için katkılarınız neler oldu?
10. Kadın meclisine üye olduktan sonra bir önceki yıla kıyasla kadınların kent yaşamında görünürlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği için yaptığınız etkinlikleri yeterli görüyor musunuz? Neden?
11. Kadınlara yönelik çalışmalarınızda kadın örgütleri, kadın dernekleri ve belediyeden destek alıyor musunuz? İşbirliği içerisinde misiniz?
12. Kadınlara yönelik çalışmalarınızda yaşadığınız zorluklar nelerdir?
13. Sizin ayrıca paylaşmak istediğiniz düşünceleriniz var mıdır?